

Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit Helsingin Sanomissa

Ella-Maria Suhonen

Maisterin tutkielma

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

Huhtikuu 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Ella-Maria Suhonen	
Työn nimi – Title Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit Helsingin Sanomissa	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Huhtikuu 2021	Sivumäärä – Number of pages 61
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisia diskursseja Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin on liitetty Helsingin Sanomissa niinä aikoina, kun heidät on nimitetty Suomen pääministereiksi. Lisäksi tarkastelen diskurssien välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja sekä Marinin ja Stubbin sukupuolten vaikutuksia niihin. Tutkimukseni on ajankohtainen, sillä Marin on Suomen tämän hetkinen pääministeri ja sukupuoli on paljon keskustelua herättävä puheenaihe niin perinteisessä kuin sosiaalisessakin mediassa. Lähestyn tutkimukseni tavoitetta kolmella tutkimuskysymyksellä, jotka ovat: 1 a) Minkäläisten diskurssien avulla Sanna Marinin mediakuva on luotu Helsingin Sanomissa? 1 b) Millaisin kielellisin keinoin Sanna Mariniin liitetyt diskurssit rakentuvat? 2 a) Minkäläisten diskurssien avulla Alexander Stubbin mediakuva on luotu Helsingin Sanomissa? 2 b) Millaisin kielellisin keinoin Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit rakentuvat? 3. a) Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja on Mariniin ja Stubbiin liitetyissä diskursseissa? 3. b) Vaikuttavatko Marinin ja Stubbin sukupuolet yhtäläisyyksien ja erojen rakentumiseen?</p> <p>Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimii kriittinen diskurssintutkimus, systeemis-funktionaalinen kieli-teoria sekä sukupuolentutkimus. Systeemis-funktionaalinen kieliteoria toimii myös tutkimukseni analyysimetodinä.</p> <p>Aineistonani on 40 Helsingin Sanomissa julkaistua pääkirjoitusta, kolumnia, kommenttia ja artikkelia. Aineisto on kerätty hs.fi -sivuston hakukoneella. Puolet aineistosta on kerätty hakusanalla <i>Sanna Marin</i> ja puolet hakusanalla <i>Alexander Stubb</i>.</p> <p>Sanna Mariniin liitettyjä diskursseja nousee aineistossa esiin viisi kappaletta, ja nämä diskurssit ovat politiikan, iän, naiseuden, yksityishenkilön kuvaamisen ja suosion diskurssit.</p> <p>Alexander Stubbiin liitettyjä diskursseja nousee aineistosta kolme, ja nämä diskurssit ovat politiikan, osaamisen ja kokemuksen sekä epäsovinnaisuuden diskurssit.</p> <p>Mariniin ja Stubbiin liitetyt diskurssit sekä niissä tehdyt kielelliset valinnat ovat keskenään hyvin erilaisia. Marinista rakennetaan neutraaleilla sanavalinnoilla helposti lähestyttävä ja sovinainen kuva. Stubbista puolestaan käytetään huomattavasti vaihtelevampaa kieltä, häntä kritisoidaan avoimesti ja hänet esitetään epäsovinnaisena poliittisena hahmona.</p>	
Asiasanat – Keywords diskurssintutkimus, systeemis-funktionaalinen kieliteoria, media, sukupuoli, Sanna Marin, Alexander Stubb	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
1.1 TUTKIMUKSEN AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	1
1.2 AIEMPI TUTKIMUS.....	5
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
2.1 KRIITTINEN DISKURSSINTUTKIMUS.....	8
2.2 SYSTEEMIS-FUNKTIONAALINEN KIELITEORIA	10
2.3 SUKUPUOLENTUTKIMUS	13
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	16
3.1 SANOMALEHTITEKSTIT TUTKIMUKSEN AINEISTONA	16
3.2 METAFUNKTIOT TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	18
3.3 TUTKIMUKSEN EETTISYYS	20
4 TULOKSET	22
4.1 SANNA MARINIIN LIITETYT DISKURSSIT	23
4.1.1 <i>Politiikan diskurssi</i>	23
4.1.2 <i>Iän diskurssi</i>	27
4.1.3 <i>Naiseuden diskurssi</i>	30
4.1.4 <i>Yksityishenkilön kuvaamisen diskurssi</i>	33
4.1.5 <i>Suosion diskurssi</i>	36
4.2 ALEXANDER STUBBIIN LIITETYT DISKURSSIT	39
4.2.1 <i>Politiikan diskurssi</i>	39
4.2.2 <i>Osaamisen ja kokemuksen diskurssi</i>	43
4.2.3 <i>Epäsovinnaisuuden diskurssi</i>	47
4.3 VERTAILU	49
5 PÄÄTÄNTÖ	53
5.1 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	53
5.1.1 <i>Sanna Mariniin liitetyt diskurssit</i>	53
5.1.2 <i>Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit</i>	56
5.1.3 <i>Vertailun tulokset ja sukupuolen vaikutus niihin</i>	57
5.2 TULOSTEN SUHDE AIEMPAAN TUTKIMUKSEEN.....	59
5.3 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI JA JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET	60
LÄHTEET	62
LIITE	64

1 JOHDANTO

Suomen tasavallalle nimitettiin uusi hallitus joulukuussa 2019 edellisen hallituksen erottua tehtävästään kesken hallituskauden. Uudeksi pääministeriksi nimitettiin 10.12.2019 Sanna Marin. Sanna Marinin hallitus on järjestyksessään Suomen 76. hallitus ja Marin itse on Suomen kolmas naispuolinen pääministeri. Edellisen kerran Suomen hallitus erosi tehtävästään kesken kauden kesällä 2014. Tuolloin uudeksi pääministeriksi nimitettiin 24.6.2014 Alexander Stubb. Stubbin hallitus oli järjestyksessään Suomen 73. (Valtioneuvosto 2021.)

Suomea on jo pitkään pidetty tasa-arvoasioiden edelläkävijämaana, eikä suotta. Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomi on ollut tasa-arvon edelläkävijä etenkin politiikassa (Kuusipalo 2011: 16). Suomen itsenäistymisestä lähtien myös naisten on ollut mahdollista päästä vaikuttamaan poliittiseen päätöksen tekoon. Jo ensimmäisessä eduskunnan kokoonpanossa oli naisjäseniä. (Eduskunta 2021.) Ensimmäistä kertaa nainen nimitettiin ministeriksi vuonna 1926, ja hän oli tuolloin koko maailman mittakaavassa kolmas naispuolinen ministeri (Kuusipalo 2011: 16; Valtioneuvosto 2021). Vaikka suomalaiset naiset ovat alusta asti päässeet osaksi poliittista päätöksentekoa, on naisedustus silti ollut vielä 1990-luvulle saakka pientä ja tiettyihin toimiin rajattua. Korkeampiin ministeripaikkoihin naiset ovat päässeet vasta 1990-luvun loppupuolella ja 2000-luvulla. (Kuusipalo 2011: 16.) Ensimmäistä kertaa nainen valittiin ulkoministeriksi 1995, presidentiksi 2000 ja pääministeriksi 2003 (Valtioneuvosto 2021).

Nykyään eduskunnassa ja kunnallisessa päätöksenteossa on keskimäärin yhtä paljon miehiä ja naisia (Kantola 2010: 80). 1990-luvun alusta alkaen sukupuolten tasapainoinen edustus (naisia ja miehiä vähintään 40 % päätöksentekuelimen jäsenistä) on toteutunut yhtä lukuun ottamatta kaikissa hallituskokoonpanoissa (THL 2021).

1.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimuskysymykset

Sanna Marin ja hänen johtamansa hallitus saivat heti nimityksensä jälkeen paljon huomiota niin perinteisessä mediassa kuin sosiaalisen median alustoillakin. Myös kansainväliset viestimet kiinnostuivat Suomen tuoreesta pääministeristä ja hallituksesta. Jo ennen Marinin ja uuden hallituksen virallista nimitystä suuret mediat, kuten The Guardian, BBC sekä The New York Times, olivat julkaisseet Marinia hehkuttavat artikkelit. Keskustelua herätti erityisesti Marinin ikä ja sukupuoli sekä ”johtoviisikon” naisedustus. (YLE 9.12.2019.)

Halusin pro gradu -tutkielmassani lähteä tarkastelemaan sitä, millä tavalla Sanna Marinista puhutaan suomalaisessa mediassa. Erityisesti minua kiinnosti se, vaikuttaako hänen sukupuolensa siihen, miten hänestä puhutaan ja kirjoitetaan. Erityisesti arkipuheessa on tyypillistä nostaa esiin puhetapoja tai toimintamalleja, joita naisiin sovelletaan ja ilman eksplisiittistä vertauskohtaa todeta, että miesten kohdalla asia on eri tavalla, ja usein tämä varmasti pitääkin paikkaansa. Halusin kuitenkin pystyä konkreettisesti vertailemaan eri sukupuolista käytettyjä puhetapoja, joten valitsin tutkimuksen toiseksi kohteeksi miespuolisen pääministerin. Tästä sukupuolten vastakkainasettelusta huolimatta en halua keskittyä pelkästään sukupuoleen liittyviin diskursseihin, vaan haluan analyysissäni tuoda esiin kaikki vahvasti esille nousevat diskurssit. Valitsin juuri Alexander Stubbin, sillä hänet on valittu pääministeriksi vastaavassa tilanteessa kuin Marin valittiin viime joulukuussa; aiemman hallituksen erottua kesken kauden. Lisäksi Stubb on Marinin jälkeen viimeisin kesken hallituskauden nimitetty pääministeri, hänkin toimi pääministerinä 2010-luvulla ja hänkin oli nimityshetkellään verrattain nuori pääministeri. Vuonna 2021 laskettuna pääministerien keskimääräinen nimitysikä on ollut 52 vuotta, ja vuonna 2014 keskimääräinen nimitysikä on ollut vielä korkeampi. (Valtioneuvosto 2021.) Stubb oli nimitys hetkellään 46-vuotias.

Tutkimukseni tavoitteena on siis selvittää, millaisia diskursseja Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin on liitetty Helsingin Sanomissa, kun heidät on valittu Suomen pääministeriksi. Kielen tasolla olen kiinnostunut siitä, millaisilla kielellisillä valinnoilla nämä diskurssit rakentuvat ja millaisia sana- ja lausetason valintoja teksteissä on tehty. Erityisesti minua kiinnostaa se, vaikuttavatko Marinin ja Stubbin sukupuoli heihin liitettyihin diskursseihin. Vaikka kiinnostukseni on erityisesti sukupuolen vaikutuksessa diskursseihin, en aio ottaa sukupuolinäkökulmaa osaksi ensimmäisiä tutkimuskysymyksiäni, joiden avulla etsin teksteissä esiin nousevia diskursseja ja analysoin niiden rakentumista. Tällä valinnalla pyrin välttämään ainoastaan sukupuolinäkökulman korostumisen tutkimustuloksissa sekä analyysin yksipuolisuuden. Tämä valinta tukee myös tutkimuseettisestä näkökulmasta tutkimukseni objektiivisuutta. Kiinnostukseni sukupuolen vaikutukseen tuon kuitenkin esiin viimeisessä tutkimuskysymyksessä, johon etsin vastausta vasta aineiston varsinaisen analyysin jälkeen. Lähestyn tutkimukseni tavoitetta siis seuraavilla tutkimuskysymyksillä:

1. a) Minkäläisten diskurssien avulla Sanna Marinin mediakuvaa on luotu Helsingin Sanomissa?
b) Millaisin kielellisin keinoin Sanna Mariniin liitetyt diskurssit rakentuvat?

2. a) Minkäläisten diskurssien avulla Alexander Stubbin mediakuvaa on luotu Helsingin Sanomissa?
 - b) Millaisin kielellisin keinoin Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit rakentuvat?
3. a) Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja on Mariniin ja Stubbiin liitetyissä diskursseissa?
 - b) Vaikuttavatko Marinin ja Stubbin sukupuolet yhtäläisyyksien ja erojen rakentumiseen?

Tämä tutkimus on ajankohtainen, sillä Sanna Marinin hallitus nimitettiin tehtävänsä joulukuussa 2019 ja Marin on tällä hetkellä Suomen pääministeri. Myös diskurssien tarkastelu sukupuolen näkökulmasta on ajankohtaista, sillä historiallisesti tarkasteltuna Suomen hallitus on ollut lähes aina miesvoittainen. Vuoteen 2020 mennessä Suomella on ollut 46 eri pääministeriä, joista Sanna Marin on kolmas naispuolinen pääministeri. Aiempia naispuolisia pääministereitä ovat olleet Anneli Jäätteenmäki sekä Mari Kiviniemi. (Valtioneuvosto 2021.) Lisäksi sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvää keskustelua on viime vuosina käyty erittäin aktiivisesti niin perinteisen median teksteissä kuin sosiaalisen median palveluissakin. Keskustelua ovat herättäneet erityisesti sukupuoliroolit ja niihin vahvasti liitetyt odotukset siitä, miten kunkin sukupuolen edustajan tulisi toimia ja miltä näyttää.

Korvajärven (2010) mukaan naisten ja miesten määrä työelämässä on viime vuosikymmeninä tasapäistynyt ja naisia on nykyään työelämässä enemmän kuin miehiä. Silti alojen välinen ja alojen sisäinen segregatio on edelleen suurta, sillä naisia ja miehiä palkataan eri ammatteihin ja eri työtehtäviin. (Korvajärvi 2010: 185–186.) Feministinen tutkimus on viime vuosikymmeninä pyrkinyt paljastamaan tilastollisia työelämän sukupuolieroja ja toisaalta myös analysoimaan kulttuurisia käsityksiä, jäsennyksiä ja ajatusmalleja, jotka johtavat näihin tilastollisiin sukupuolieroihin (Korvajärvi 2010: 184–185). Korvajärven mukaan sukupuoli nähdään feministisessä tutkimuksessa ennen kaikkea tekojen ja toiminnan kautta muovautuvana käsitteenä eikä niinkään ihmisen ominaisuutena (Korvajärvi 2010: 188).

Mariniin ja Stubbiin liitettyjä diskursseja on mielekästä tutkia nimenomaan mediateksteistä, sillä tapa, jolla media esittää ja kertoo asiat, vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin, arvoihin, uskomuksiin ja sosiaalisiin identiteetteihin (Fairclough 1997: 10). Valitsemani media, Helsingin Sanomat, tavoittaa viikoittain kaksi miljoonaa lukijaa (KMT 2019). Siinä julkaistut tekstit tavoittavat siis suuren osan suomalaisista ja ne pääsevät siten vaikuttamaan heidän ajatusmaailmoihinsa. Mediat myös välittävät erilaisia kuvia muun muassa eri sukupuolista, mutta samalla myös rajaavat sitä kuvastoa, mitä ihmisille näytetään (Paasonen 2010: 41). Medioilla on siis

paljon valtaa siinä, mitkä asiat tulevat ihmisten nähtäviksi ja tietoisuuteen sekä osaksi yhteiskunnallista keskustelua.

Pietikäinen (2000: 191) toteaa, että ”Kielestä on tullut poliittinen areena, tapahtumapaikka, jossa yhteiskunnallisia tapahtumia ja toimijoita tuodaan esiin, merkityksellistetään tai jätetään sivuun.” Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella sitä, millaisilla kielen keinoilla politiikan toimijoita merkityksellistetään ja tuodaan näkyviin median teksteissä.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys koostuu kriittisestä diskurssintutkimuksesta sekä diskurssintutkimuksen piiriin asettuvasta systeemis-funktionaalista kieliteoriasta. Näissä teorioissa kieli nähdään sosiaalisena ilmiönä, joka on kehittynyt palvelemaan ihmisten välisen kommunikaation funktioita (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 13–14). Fairclough (1997) toteaa, että systeemis-funktionaalinen kieliteoria on erinomainen väline mediatekstien tarkasteluun, sillä se näkee lopputulokseksi muodostuneen tekstin kielellisten vaihtoehtojen kokoelmana. Vaikka tarkasteleman aineiston tekstit ovat yksittäisten ihmisten kirjoittamia, heijastelevat ne yhteiskunnassa vallalla olevia käsityksiä. Kriittinen diskurssintutkimus pyrkiikin kiinnittämään huomiota kielenkäytön yhteiskunnallisiin syihin ja vaikutuksiin (Pietikäinen 2000: 205). Kriittisen diskurssintutkimuksen ja systeemis-funktionaalisen kieliteorian lisäksi käytän sukupuolentutkimusta yhtenä teoreettisena lähtökohtanani. Sukupuolentutkimuksen kuvaus antaa tutkimukselleni sosio-kulttuurisen kontekstin raameja sekä käsitteitä tutkimustulosten kielentämiseen.

Seuraavaksi, alaluvussa 1.2, kuvaan aiempaa tutkimusta ja esitän sen avulla tutkimukseni tarpeellisuuden myös tutkimusaukon myötä. Luvussa 2 esittelen teoreettisen viitekehykseni, joka koostuu kriittisestä diskurssintutkimuksesta, systeemis-funktionaalista kieliteoriasta sekä sukupuolentutkimuksesta. Luvussa 3 esittelen aineistoni sekä tutkimusmenetelmäni. Lisäksi pohdin tutkimukseeni liittyviä eettisiä kysymyksiä. Analyysini tuloksia esittelen luvussa 4. Tulosten esittely jakautuu alalukuihin niin, että luvussa 4.1 esittelen Mariniin liitetyt diskurssit, luvussa 4.2 Stubbiin liitetyt diskurssit ja luvussa 4.3 vertailen näitä diskursseja toisiinsa. Luvussa 5 tarkastelen analyysini tuloksia yhteiskuntakriittisellä otteella ja esitän analyysistä tekemiäni johtopäätöksiä, suhteutan tuloksia aiempaan tutkimukseen, arvioin tutkimusprosessia sekä esitän jatkotutkimusideoita.

1.2 Aiempi tutkimus

Tutkimukseni on merkittävä myös siksi, että Suomessa ei ole aiemmin tehty kielitieteellistä diskurssintutkimusta, jossa tarkasteltaisiin sukupuoliin tai poliitikkoihin liitettyjä diskursseja. Sukupuolen representaatioita ja diskursseja on kuitenkin tutkittu muilla tieteenaloilla. Lähimäksi tutkimustani osuvat luultavasti Kupiaisen (2019) sukupuolentutkimuksen väitöskirja sekä Kaivosaaren (2017) liikuntatieteiden väitöskirja. Kupiainen käsittelee tutkimuksessaan asiantuntijuuden ja osaamisen rakentumista suhteessa sukupuoleen. Kaivosaari puolestaan tarkastelee naishiihtäjiin liitettyjä diskursseja *Urheilulehden* teksteissä. Vaikka näiden tutkimusten diskurssintutkimus noudattaa muiden kuin kielitieteen tieteenalojen diskurssintutkimuksen perinnettä, eivätkä tulokset siksi ole suoraan verrattavissa omaan tutkimukseeni, on näiden tutkimusten tuloksia mielenkiintoista tarkastella suhteessa omaan tutkimukseeni.

Kupiaisen (2019) tutkimuksen haastatteluaineistosta esiin nousseet diskurssit eivät korosta yhtä sukupuolta osaavampana tai parempana, vaan kaikki esiin nousseet diskurssit korostavat sukupuolen merkityksettömyyttä suhteessa osaamiseen. Kupiaisen mukaan tämä sukupuolen merkityksettömyyden toistuminen korostaakin huomaamatta jo olemassa olevia sukupuolittuneita merkityksiä. Jos uusia merkityksiä ei luoda, tarkoittaa se, että aiemmat merkitykset ovat yhä voimassa. (Kupiainen 2019.) Tämän valossa on mielenkiintoista tarkastella, toistetaanko tutkimukseni aineistossa eksplisiittisesti tai implisiittisesti historiallisia sukupuolirooleja vai pyritäänkö niitä häivyttämään tai kenties rakentamaan uusia.

Kaivosaaren (2017) väitöskirjan aineistosta puolestaan nousee esiin kahdeksan päädiskurssia sekä useita aladiskursseja. Päädiskurssit ovat: menestyvä hiihtäjä, kyseenalainen hiihtäjä, hyväksytty naishiihtäjä, kyseenalaistettu naishiihtäjä, kelpo yksilö, kelvoton yksilö, normista poikkeava nainen ja normeja myötäilevä nainen. Näistä viime vuosikymmenien teksteissä kolme yleisintä diskurssia olivat menestyvä hiihtäjä, hyväksytty naishiihtäjä sekä normia myötäilevä nainen. Naisten menestymistä urheilussa ei siis pidetä huonona tai yllättävänä asiana, mutta henkilöiden naiseutta on kuitenkin korostettu neutraalin lähestymistavan sijaan. (Kaivosaari 2017.) Jos oman tutkimukseni aineisto noudattelee tätä samaa kaavaa, korostettaisiin teksteissä Marinin ja Stubbin sukupuolia, mutta niitä ei esitettäisi negatiivisena tai positiivisena asiana kummankaan kohdalla.

Politiikan sukupuolittunutta edustusta Suomessa on tutkinut väitöskirjassaan esimerkiksi Kuusipalo (2011). Kuusipalo määrittelee sukupuolittuneen edustuksen tarkoittavan sitä, että yksi sukupuoli on jatkuvasti suurena enemmistönä eduskunnassa ja muussa poliittisessa pää-

töksen teossa ja/tai sitä, että miesten ja naisten oletetaan edustavan eriasioita politiikassa. Hän tarkastelee väitöskirjassaan politiikan sukupuolittuneisuutta Suomessa 1900-luvulla. Tutkimuksensa johtopäätöksinä Kuusipalo esittää kolme päätelmää. Ensimmäiseksi, suomalaisten naisten kansainvälisesti vertailtuna aikainen politiikkaan pääseminen ei ole johtunut siitä, että naiset ja miehet nähtäisiin tasa-arvoisina tai samanlaisina, vaan juuri siksi, että naiset on nähty erilaisina ja toimintatavoiltaan miehistä poikkeavina. Toiseksi, naiset nähtiin vielä pitkälle 1900-luvun loppupuolelle asti ”naiskansalaisina” ja kykenemättöminä tulkitsemaan kansaa ja sen yleistähtoa. Tästä johtuen naisten saamat virat olivat valtahierarkiassa melko alhaalla ja keskittyivät sosiaali- ja koulutuspolitiikkaan. Kolmanneksi, naisten aikaisesta politiikkaan mukaan pääsystä huolimatta poliittinen sukupuolihierarkia kyseenalaistettiin vasta 1990-luvun loppupuolella sukupuolikiintiökeskustelun ja presidentinvaalien myötä.

Holmberg (2004) puolestaan on tutkinut sanomalehtitekstien esittämiä representaatioita yhteiskunnallisista toimijoista. Hän tarkastelee väitöskirjassaan Aamulehden, Helsingin Sanomien sekä Keskisuomalaisen julkaisemia politiikan uutisia vuosina 1987–2003, ja niissä erityisesti uutisen ja mielipiteen erottamisnormin toteutumista pääuutissivun yhteiskunnallista päätöksentekoa koskevissa jutuissa. Tutkimuksen tulosten mukaan tarkasteltujen vuosikymmenien aikana tekstit ovat muuttuneet vähemmän kantaaottaviksi ja keskeisiä poliittisia toimijoita kohdellaan entistä tasapuolisemmin. Helsingin Sanomien teksteistä todetaan, että kirjoitushetken poliittinen tilanne vaikuttaa esimerkiksi tekstien otsikointiin, ja että pääministeripuolue saa hieman helläkätisempää kohtelua kuin muut puolueet. Holmberg toteaa näiden olevan nimenomaan riippumattoman uutisjournalismin piirteitä, mikä tukee Helsingin Sanomien ilmoittamaa periaatelinjaa.

Kansainvälisesti tarkasteltuna politiikkaan ja sukupuoleen liittyvää diskurssintutkimusta on tehty huomattavasti enemmän. Oman tutkimukseni kannalta mielenkiintoisin on Andersonin, Diabahin ja hMensan (2011) tutkimus, jossa vertaillaan Liberian ensimmäisen naispresidentin Ellen Johnson-Sirleafin mediarepresentaatioita hänen miespuolisen opponenttinsa George Oppon Weahin mediarepresentaatioihin. Aineistona on artikkeleja niin afrikkalaisista kuin kansainvälisistäkin medioista. Anderson ym. (2011) eivät nimeä tutkimuksessaan diskursseja tai jaottele representaatioita selkeisiin ryhmiin, mutta he nostavat esille useita sukupuolittuneita jakoja teksteissä. Johnson-Sirleafin ulkonäköä ja perhesuhteita kommentoitiin huomattavasti enemmän kuin Weahin, kun taas Weahin kohdalla korostettiin hänen urheilumenestystään ja varallisuuttaan. Johnson-Sirleafin kyky johtaa kyseenalaistettiin teksteissä ja Weahin johtamistaidot puolestaan oletettiin olevan erinomaiset ilman perusteita. Johnson-Sirleafia kuvaillaessa häneen liitettiin heikkouteen ja vanhuuteen yhdistettäviä sanoja, kun taas Weahiin

tällaisia asioita ei liitetty tai hänen ikäänsä kommentoitu. Lisäksi tutkituissa teksteissä ilmaistiin polarisoitunut ajatus siitä, että Johnson-Sirleafin voitto oli naisten voitto, sillä naiset äänestävät naisia ja miehet äänestävät miehiä. (Anderson ym. 2011.) Tämän tutkimuksen sosio-kulttuurinen konteksti on huomattavasti eri, kuin omassa tutkimuksessani, joten tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia, eikä oman tutkimuksen tuloksia voi alkaa ennustamaan näiden tulosten pohjalta. Tulosten yhtäläisyyksiä ja eroja tulee silti olemaan mielenkiintoista tarkastella.

Vaikka aiempaa väitöskirjatasoista diskurssintutkimusta ei olekaan kieli- ja viestintätieteissä tehty, on mielestäni aiheellista nostaa esiin, että diskurssintutkimus ja median representaatiot ovat olleet nousevana trendinä viime vuosien kieli- ja viestintätieteellisissä pro gradu -tutkielmissa. Tutkimuksen kohteina ovat olleet muun muassa politiikan sukupuolittuminen Ylen Vaaligallerian vaalitenttivideoissa (Salminen 2015), naisjohtajien representaatiot Suomen Kuvalehdessä (Repo 2010), mieheyden diskursiivinen rakentuminen Me naiset -lehdessä (Matikainen 2012) sekä Donald Trumpin mediakuva suomalaisessa mediassa (Stranius 2018).

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu kielitieteellisen diskurssintutkimuksen pohjalle. Yhteiskunnallisesti merkittävän tutkimusaiheen johdosta lähestymistavaksi valikoitui kriittinen diskurssintutkimus, joka tarkastelee teksteissä muodostuvia diskursseja yhteiskunta-kriittisellä otteella. Kriittisen diskurssintutkimuksen perusteita esittelen luvussa 2.1. Erityisesti käsitteistössä nojaan diskurssintutkimuksen alle sijoittuvaan systeemis-funktionaaliseen kieliteoriaan, jota esittelen luvussa 2.2. Myös sukupuolentutkimus on oleellinen osa tutkimuksen teoreettista viitekehystä, sillä Marin ja Stubb edustavat ”vastakkaisia” sukupuolia ja siksi heihin liitetyjä diskursseja on mielenkiintoista tarkastella myös sukupuolentutkimuksen näkökulmasta. Sukupuolentutkimuksen linjoja ja käsityksiä avaan luvussa 2.3.

2.1 Kriittinen diskurssintutkimus

Diskurssintutkimus on monitieteinen tutkimusala, jonka alaisuuteen sijoittuvaa tutkimusta tehdään laajalti eri tieteenaloilla. Erityisesti diskurssintutkimusta tehdään kielen ja viestinnän aloilla, mutta se on lisäksi yleistä esimerkiksi yhteiskuntatieteissä, psykologiassa sekä tekoälyntutkimuksessa. (Heikkinen 2012a: 95–97.) Eri tieteenalojen diskurssintutkimukselle on yhteistä se, että kieltä sekä yhteiskunnallisia ja kulttuurisia rakenteita pyritään tarkastelemaan toisiinsa limittyneinä ilmiöinä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 21). Kielitieteessä diskurssintutkimus voidaan jakaa kuvailevaan sekä kriittiseen diskurssintutkimukseen. Kuvailevan diskurssintutkimuksen tavoitteena on nimensä mukaisesti kuvata kielellä rakennettuja diskursseja ja ymmärtää sitä, miten näitä diskursseja käytetään. Kriittisessä diskurssintutkimuksessa kielen kuvaaminen jää hieman pienempään osaan ja tarkastelun kohteena on enemmän se, miksi havaittuja diskursseja käytetään. Huomio kiinnittyy erityisesti poliittisiin ja yhteiskunnallisiin aiheisiin sekä epäkohtiin puuttumiseen. (Gee 1999: 9.) Pietikäisen (2000) mukaan kriittinen diskurssintutkimus asettuukin kielitieteen ja yhteiskuntatieteiden välimaastoon (Pietikäinen 2000: 193). Kuvaan tässä luvussa kielitieteellisen diskurssintutkimuksen yleisiä lähtökohtia sekä erityisesti kriittiselle diskurssintutkimukselle ominaisia piirteitä.

Kielitieteellisessä diskurssintutkimuksessa kieli nähdään ennen kaikkea sosiaalisena ilmiönä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 13–14). Kielellä ei ainoastaan sanota ja todeta asioita, vaan sillä myös tehdään tekoja, ollaan asioita, rakennetaan maailmaa ja otetaan osaa sen tilanteisiin ja tapahtumiin (Gee 1999: 2, 16; Luukka 2000: 140). Lisäksi kielen avulla luodaan mer-

kityksiä, kuvataan ympäröivää todellisuutta sekä ollaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 13–14) Näiden ominaisuuksien lisäksi kriittisessä diskurssintutkimuksessa kieli nähdään tiiviissä suhteessa poliittisiin valtarakenteisiin sekä niiden luomiseen ja ylläpitämiseen (Fairclough 1992: 12; Pietikäinen 2000: 195). Kieli ja yhteiskunta ovat jatkuvassa dialektisessa suhteessa, jossa molemmat muovaavat toisiaan. Yhteiskunta siis asettaa raamit kielenkäytölle ja toisaalta kieli muovaa yhteiskuntaa. Tämän vuoksi kriittisessä diskurssintutkimuksessa pyritäänkin nostamaan esiin yhteiskunnallisia ongelmia ja ristiriitoja sekä tarkastelemaan niitä kriittisellä otteella. Näin pyritään kohti yhteiskunnallista muutosta. (Pietikäinen 2000: 193, 197.) Kriittinen diskurssintutkimus on siis oivallinen näkökulma poliitikkojen mediakuvien tarkasteluun, sillä heistä käytetty kieli ja diskurssit muovaavat paitsi ihmisten kuvaa heistä henkilöinä, myös ihmisten käsitystä siitä, millaisia poliitikot ovat ja voivat olla sekä yleisiä käsitystä sukupuolista ja niiden välisistä eroista.

Kielen tehtävä on luoda ja kantaa merkityksiä (Luukka 2000: 137). Geen (1999) mukaan merkitykset rakentuvat sanomisesta (tiedon välitys), tekemisestä (erilaiset konkreettiset teot) ja olemisesta (identiteetti). Kielioppi toimii välineenä, jonka avulla näiden eri osien integraatiota voidaan tarkastella ja tuoda esiin. (Gee 1999: 8.) Merkityksiä tutkittaessa on siis tarpeellista tarkastella myös kielioppia, sillä merkitystä ja kielioppia ei voida täysin erottaa toisistaan. Diskurssintutkimuksessa siis tarkastellaan ensin sitä, mitä merkityksiä kielenkäyttäjät haluaa välittää, ja sen jälkeen sitä, millaisilla kielen muodoilla sanottu asia realisoituu ja rakentuu. (Luukka 2000: 141, 157.)

Kieli nähdään diskurssintutkimuksessa resurssina sekä representaation välineenä. Kieli tarjoaa lähes rajattoman määrän erilaisia tapoja puhua, kertoa, kuvailla ja jäsentää asioita. Näistä tavoista (sanoista, lauserakenteista, modaalisuuksista, diskursseista) ihminen valitsee jokaisessa tilanteessa käyttöönsä sopivimman. Valinnoillaan ihminen esittää representaation kuvailemastaan asiasta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 15–16, 53–57.) Aineistoani analysoidesani tarkastelen siis sitä, millaisia kielellisiä ilmauksia ja rakenteita tekstin kirjoittaja on valinnut tekstiinsä lukemattomien vaihtoehtojen joukosta, ja miten hän näiden valintojen avulla representoi tutkimuksen kohteena olevia henkilöitä.

Kuten aiemmin mainitsin, diskurssintutkimuksen kenttä on laaja ja monitieteinen, joten myös diskurssin sekä diskurssien käsitteille on olemassa useita määritelmiä. Sanaa *diskurssi* käytetään sekä yksikössä *diskurssi* (*discourse*) että monikossa *diskurssit* (*a discourse*) ja näillä tarkoitetaan eri asioita. Yksiköllisellä diskurssilla tarkoitetaan kieltä sosiaalisena resurssina ja sillä viitataan kaikkeen vuorovaikutusta rakentavaan kielelliseen ja semioottiseen toimintaan. Se on yhtä lausetta laajempi kirjoitettu tai puhuttu kielellinen kokonaisuus. Monikollisena dis-

kurssit puolestaan tarkoittavat suhteellisen pysyviä asioiden ja ilmiöiden merkityksellistämisen tapoja eli tapoja, joilla jokin asia on kuvattu kielellisesti (Fairclough 1997: 31; Luukka 2000: 143; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 26–27.) Tässä tutkimuksessa lähestyn diskursseja nimenomaan tässä monikollisessa merkityksessä, sillä sen avulla pääsen tarkastelemaan sitä, millaisin keinoin Marinia ja Stubbia on pyritty kuvaamaan ja millaisia merkityksiä heihin liitetään.

Diskursseista puhuttaessa on tärkeää huomioida se, että diskurssit eivät ole tarkkarajaisia tai staattisen pysyviä, vaan ne muuttuvat jatkuvasti luoden samalla uusia diskursseja (Gee 1999: 36–37). Diskurssien jatkuvaan muutokseen vaikuttavat historiallinen, kulttuurinen ja poliittinen ympäristö, kielen käyttäjät sekä kontekstit (Luukka 2000: 137). Diskurssit eivät myöskään esiinny yksittäin ja erillään muista diskursseista, vaan tekstit rakentuvat useiden eri diskurssien yhdistelmästä. Tällaista eri diskurssien yhdistelmää kutsutaan diskurssijärjestykseksi. Eri yhteiskunnallisilla instituutioilla ja sosiaalisilla osa-alueilla on omat diskurssijärjestyksensä. Diskurssijärjestys rakentuu siis aina useista eri diskursseista, jotka asettuvat diskurssijärjestyksen sisälle vaikuttavuudeltaan eri vahvaisina. Diskurssijärjestyksiä tarkasteltaessa huomio kiinnitetään usein siihen, millaisista diskursseista jonkin yhteiskunnallisen instituution diskurssijärjestys rakentuu, millaisia muutoksia siinä on havaittavissa sekä miten se suhteutuu muiden instituutioiden diskurssijärjestyksiin. (Fairclough 1997: 77, 86.) Muutokset diskurssijärjestyksissä voivat aiheutua esimerkiksi epäkonventionaalisista ja odotuksia rikkovista innovaatioista ja nämä muutokset vaikuttavat laajasti yhteiskuntaan ja sen valtarakenteisiin (Fairclough 1995: 78).

Kriittisen diskurssintutkimuksen tavoitteena on tuoda esiin diskurssien mahdollisia sosiaalisia vaikutuksia sekä niiden kietoutuneisuutta laajempiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja käytänteisiin (Pietikäinen 2000: 203). Pyrinkin tämän tutkimuksen päätännössä, luvussa 5, kytkeään Mariniin ja Stubbiin liitetyt diskurssit laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin pohtimalla niiden esiin nousemisen syitä ja seurauksia.

2.2 Systemis-funktionaalinen kieliteoria

Systemis-funktionaalinen kieliteoria on M. A. K. Hallidayn luoma diskurssintutkimuksen piiriin asettuva kieliteoria, joka lähestyy kieltä sosiaalisena ja funktionaalisen ihmisten toiminnan välineenä (Shore 2012b: 158–159). Teorian taustalla vaikuttaa käsitys ihmisestä sosiaalisen ympäristön toimijana ja kielestä yhtenä tämän sosiaalisen toiminnan muotona (Luukka 2002: 89). Hallidayn luoma teoria on luonteeltaan holistinen eli se pyrkii huomioimaan kielen

kokonaisvaltaisesti kulttuurikontekstista äännetasolle. Systemis-funktionaalinen kieliteoria rakentuu nimensä mukaisesti kielikäsitteille, jossa kieli nähdään systeeminä sekä funktioita toteuttavana toimintana, ja se pyrkii kuvaamaan kieltä ja kielenkäyttöä osana ihmisten sosiaalista toimintaa (mts. 90).

Systemisyyden käsitteellä viitataan siihen, että kieltä ja merkityksenantoa tarkastellaan valintojen ja vaihtoehtojen näkökulmasta. Kaikki mahdolliset kielelliset valinnat luovat yhdessä jaetun merkityspotentiaalin, jonka kielenkäyttäjät oppivat sosiaalisesti. (Luukka 2002: 104.) Kielen merkityspotentiaali on rajaton, sillä siihen on mahdollista luoda jatkuvasti uusia merkitysjärjestelmän osia joko tarkoittamaan uusia kielen ulkopuolisen maailman asioita tai tuomaan uusia vaihtoehtoja jo olemassa oleville ilmauksille (Halliday 2009: 60–61). Aidossa kielenkäyttötilanteessa ihmisellä ei varsinaisesti ole käytettävissään kielen koko merkityspotentiaalia, vaan tilanteen rajaama osapotentiaali eli rekisteri. Rekisteri on valikoima kielellisiä mahdollisuuksia, joita tietyssä kielenkäyttötilanteessa yleisesti käytetään. Rekisterit ovat kulttuurisidonnaisia ja ne opitaan kyseisen kulttuurin tai esimerkiksi sosiaalisen ryhmän jäsenenä. (Halliday 1978: 110–111.) Rekisterit eivät kuitenkaan ole tarkkarajaisia, vaan voivat sekoittua ja saada piirteitä toisistaan (Shore 2012b: 160). Tämän tutkimuksen aineiston edustama rekisteri voidaan nimetä sanomalehtitekstien rekisteriksi, mikä länsimaisessa kulttuurissa tarkoittaa kielellisesti melko neutraalia yleiskieltä.

Tarvittava rekisteri määräytyy siis käyttötilanteen ja ympäristön, eli tilannekontekstin, mukaan. Tilannekonteksti rakentuu kolmesta elementistä: alasta (*field*), osallistujaroolista (*tenor*) sekä kielen ilmenemismuodosta (*mode*). Alalla viitataan (sosiaaliseen) ympäristöön, jossa kielellinen toiminta tapahtuu. Osallistujaroolilla puolestaan tarkoitetaan tilanteeseen kytkeytyviä sosiaalisia suhteita esimerkiksi keskustelijoiden välillä. Kielen ilmenemismuodolla taas tarkoitetaan nimensä mukaisesti sitä tapaa tai vuorovaikutuskanavaa, jolla kieltä käytetään. (Halliday 1978: 142–145; Shore 2012a: 134–135.) Tässä tutkimuksessa tutkittavan aineiston ala on sanomalehti, osallistujarooleja kirjoittaja/toimittaja sekä lukijat, ja kielen ilmenemismuoto kirjoitettu sanomalehtiteksti tai mielipideteksti.

Kielisysteemin toteutumiseen tekstinä (kirjoitettuna tai puhuttuna kielellisenä tuotoksena) viitataan sanalla instantiaatio. Teksti eli kielisysteemin instanssi ei edusta kielisysteemiä kokonaisuudessaan, vaan se edustaa tiettyä rekisteriä ja siitäkin vain pientä osapotentiaalin osaa. (Shore 2012a: 143.) Näitä kielellisiä instansseja on kuitenkin mielekästä tutkia, sillä niistä voidaan nähdä, mihin suuntaan kielisysteemi on kehittymässä (Luukka 2002: 106). Sellaiset kielelliset piirteet, jotka eivät tule käytetyiksi teksteissä, hiljalleen katoavat kielisysteemistä ja usein käytetyt piirteet vahvistavat asemaansa kielisysteemin osina. Kielelliset valinnat eivät ole

sattumanvaraisia poimintoja merkityspotentiaalista, vaan esimerkiksi vivahde-erot sanoissa rakentavat merkityksiä (Luukka 2002: 105–106).

Systeemis-funktionaalissa kieliteoriassa kieltä lähestytään funktionaalista näkökulmasta. Kieltä siis tarkastellaan toiminnan ja tekojen välineenä. Hallidayn mukaan kielen systeemit ovatkin syntyneet palvelemaan ihmisille tarpeellisia funktioita. (Halliday 1973: 7, Luukka 2002: 101–102.) Kieli on myös monifunktionen, eli sillä voi tehdä useita asioita samanaikaisesti (Shore 2012a: 146). Halliday jäsentää kielen suorittamat toiminnot kolmen metafunktion avulla. Nämä metafunktiot ovat ideationaalinen, interpersoonainen sekä tekstuaalinen metafunktio. (Halliday 1973: 99, Luukka 2002: 102).

Ideationaalinen metafunktio tarjoaa resurssit nimetä, jäsentää, luokitella ja kuvata maailmaa kokijan havaintojen mukaisesti (Luukka 2002: 102). Kielen käyttäjä pyrkii ideationaalisen metafunktion avulla kuvaamaan ympäröivää maailmaa, omaa mielikuvitusmaailmaansa sekä omia kokemuksiaan (Halliday & Matthiessen 2014: 30). Lisäksi ideationaalinen metafunktio mahdollistaa tiedon rakentamisen sekä tiedon esittämisen (Luukka 2002: 102). Ideationaalinen metafunktio jaetaan usein myös kahteen erilliseen (ala)metafunktioon, jotka ovat eksperientiaalinen ja looginen metafunktio. Eksperientiaalinen metafunktio kuvaa kokemus- ja mielikuvitusmaailmamme toimintoja, oliota, tiloja sekä olosuhteita. Loogisella metafunktiolla puolestaan kuvataan olioiden ja tapahtumien laajemmat yhdistelmät. Tekstejä tutkittaessa eksperientiaalisen metafunktion kannalta tarkastellaan leksikaalisia sanoja, niiden välisiä suhteita sekä eksperientiaalisia lauseita. Loogisen metafunktion osalta huomio kiinnitetään lause- ja lausekeyhdistelmiin. (Halliday & Matthiessen 2014: 30; Halliday 1973: 99–101.)

Interpersoonaisella metafunktiolla otamme osaa maailmaan sekä luomme ja ylläpidämme sosiaalisia suhteita. Se toimii mielipiteiden, tunteiden, asenteiden ja arviointien ilmaisun välineenä sekä vuorovaikutuksen väylänä. Kuvaamme interpersoonaisen metafunktion avulla omaa suhdettamme muihin ihmisiin ja asioihin sekä rooliamme kielenkäyttötilanteessa. Tämän metafunktion avulla otamme myös kantaa sekä omiin että muiden sanomisiin. Tekstissä tutkimisen kohteena on pääasiassa modaalisuus eli modaaliset lausetyypit, verbien modukset ja persoonamuodot, modaaliset partikkelit sekä kommenttiadverbit. (Halliday & Matthiessen 2014: 30; Halliday 1973: 99–101; Luukka 2002: 102.)

Tekstuaalisen metafunktion tehtävänä on tekstin rakentaminen (Luukka 2002: 103). Sen tarkastelussa keskitytään siis tekstiin itseensä. Siinä tarkastellaan tekstin osien ja elementtien suhdetta toisiinsa sekä koko tekstin suhdetta ympäröivään maailmaan. Tekstiä tutkittaessa keskitytään tekstin koheesiokeinoihin, teema-reema-kulkuun sekä informaatorakenteeseen. (Halliday & Matthiessen 2014: 30–31; Halliday 1973: 99–101.) Kaikki kolme metafunktiota reali-

soituvat kaikissa teksteissä eikä tekstejä ole mahdollista rakentaa vain yksittäisen metafunktion varaan (Luukka 2002: 103).

Systeemis-funktionaalisen kieliteorian pohjalta Halliday on rakentanut systeemis-funktionaalisen kieliopin, jolla ei pyritä kuvaamaan vain sanoja tai lauseita vaan kokonaisia tekstejä. Hän kuitenkin korostaa sanastoa tiiviinä osana kielioppia, sillä suuri osa merkityksistä rakentuu juuri niissä. Systeemis-funktionaalisisessa kieliopissa pyritäänkin kuvaamaan kielestä kaikki se, mikä kantaa merkitystä. Huomio on nimenomaan kielen kuvaamisessa eikä kielioppisääntöjen luomisessa. Kielen piirteitä pyritään kuvaamaan suhteessa toisiinsa sen sijaan, että niitä verrattaisiin kielioppisääntöihin. (Luukka 2002: 107–109.)

2.3 Sukupuolentutkimus

Sukupuolentutkimuksessa (aiemmin naistutkimus tai feministinen tutkimus) tutkimuksen kohteena ovat sukupuolet ja seksuaalisuudet sekä niihin liittyvät yhteiskunnalliset epäkohdat ja arvostukset. Lisäksi se tarkastelee sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää politiikkaa sekä muita ihmisten välistä eriarvoisuutta aiheuttavia tekijöitä. (Juvonen, Rossi & Saresma 2010: 9–11.) Tarkastelen tässä tutkimuksessa diskursseja, joita on liitetty Mariniin ja Stubbiin yksilöinä. Pääsen kuitenkin välillisesti tarkastelemaan myös sitä, millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä on kielessä, jota nais- ja miessukupuolesta käytetään. Nämä kaksi sukupuolta asetetaan yleensä toistensa vastakohtiksi, ja länsimaisen yhteiskunnan kaiuttamat naiseuden normit eroavat paljon miehuuden normeista (Rossi 2010: 23–25).

Juvosen (2016) mukaan sukupuoleen liittyvät diskurssit ovat pitkään olleet kaksinapaisia ja rakentuneet heteroseksuaalista sukupuolidiskurssia tukeviksi (Juvonen 2016). Mies- ja nais-sukupuolen vastakkainasettelu onkin varsin yleinen tapa hahmottaa sukupuolia. Käsitukset sukupuolista ja niiden eroista ovat muovautuneet kautta aikojen ja ovat olleet historian eri vaiheissa erilaisia. Muuttuvien käsitysten myötä myös sukupuolet itsessään ovat muovautuneet erilaisiksi eri aikoina. (Rossi 2010: 23.)

Media toimii tärkeänä alustana sukupuolikeskustelulle. Naiseuden ja mieheyden normeista käydään jatkuvaa keskustelua ja huomattuja epäkohtia tuodaan näkyviksi (Rossi 2010: 23). Mediassa nähdyt ja näytetyt sukupuolten representaatiot, eli erilaiset kuvaukset ja kuvat sukupuolista ja niihin liitetystä ominaisuuksista, heijastavat sen hetkisen yhteiskunnan käsityksiä sukupuolesta, mutta samalla ne myös tuottavat uusia käsityksiä ja muovaavat yhteiskunnallisia käsityksiä sukupuolesta. Yhtäältä medially on valta näyttää erilaisia representaatioita

sukupuolesta, mutta toisaalta sillä on myös valta rajata sitä, millaiset sukupuolten representaatiot tulevat toistetuiksi. Tyypillisesti media noudattaa representaatioiden tuottamisessa ja rajaamisessa historiallisesti tuttuja konventioita, jotka ovat myös katsojalle tuttuja ja tunnistettavia. (Paasonen 2010: 41.)

Sukupuolentutkimuksen alalla on tehty myös feminististä representaatiotutkimusta, jossa tarkastellaan esimerkiksi median rakentamia ja toisintamia representaatioita eri sukupuolista. Huomio on keskittynyt erityisesti siihen, millainen on symbolisten esitysten, kuten mediatekstien, ja materiaallisen todellisuuden suhde. (Paasonen 2010: 43–45.) Tarkastelun kohteena on siis se, miten hyvin mediassa esitetyt kuvat esimerkiksi naisista representoivat todellisen maailman naisia.

Representaatioita tarkastellessa on tärkeää muistaa, että kaikki representaatiot ovat aina vain osittaisia ja rajattuja kuvia kuvauksen kohteesta. Samaa kohdetta voidaan representoida useilla eri tavoilla eikä yksi kuva ole toista kuvaa todempi kuvaus kohteestaan (Paasonen 2010: 48.) Tämän vuoksi Paasonen (2010) korostaakin, että representaatioita tarkastellessa ei ole aiheellista arvioida niiden oikeellisuutta tai täsmällisyyttä. Sen sijaan on aiheellista tarkastella sitä, miten representaatiot ovat rakentuneet, millaisissa viitekehyksissä ne ovat ja miksi ne on esitetty (Paasonen 2010: 48.) Tämä on tärkeä näkökulma myös oman tutkimukseni kannalta. Tarkoituksena ei ole tarkastella sitä, luovatko Mariniin ja Stubbiin liitetyt diskurssit ”oikean” kuvan heistä, vaan nostaa esiin yhteiskunnassamme toistuvia diskursseja ja tarkastella sitä, miten ne ovat rakentuneet.

Myös sukupuoliin liitettyjä kielellisiä valintoja on tärkeää tutkia, sillä ne heijastelevat sitä, miten ja millaisina näemme ja koemme sukupuolet. Feministisessä sukupuolentutkimuksessa korostetaan sitä, että sukupuolten kuvaamisen lisäksi kielellisillä valinnoilla ja toiminnalla myös rakennetaan sukupuolia. (Juvonen, Rossi & Saresma 2010: 13–14.) Lisäksi kieli itsessään on vahvasti sukupuolittunutta. Mies esitetään kielessä normina ja nainen monimutkaisempina poikkeuksena tästä normista. Usein ajatellaan, että kielet, joissa tunnetaan kieliopilliset suvut, ovat ainoita sukupuolten näkökulmasta epäsymmetrisiä. Kuitenkin myös kielissä, joissa ei tunneta kieliopillisiä sukuja, mies esitetään käsitteellisenä ja semanttisena prototyypinä. (Engelberg 2010: 167.)

Sukupuolentutkimus tarkastelee sukupuolten välisiä suhteita sekä tasa-arvon toteutumista myös työelämässä. 2000-luvulla naisten ja miesten määrä työelämässä on tasapäistynyt ja nykyään naiset ovat jo muodostamassa enemmistön työssä käyvien ryhmässä. Segregaatio eli eriytyminen on kuitenkin edelleen vahvaa eri ammattiryhmien välillä sekä yksittäisten alojen sisällä. Naiset ja miehet siis työllistyvät paitsi eri ammatteihin, myös erilaisiin tehtäviin am-

mattiryhmien sisällä. (Korvajärvi 2010: 185–186.) Segregaatio on näkynyt vahvasti myös yhteiskunnallisesti merkittävissä, valtaa käyttävissä toimissa. Vasta viime vuosina eduskunnassa ja kunnallisessa päätöksenteossa on ollut naisia keskimäärin yhtä paljon kuin miehiä. Talouselämän korkeilla paikoilla ja erityisesti yksityisen sektorin yritysten johdossa on kuitenkin edelleen suuri miesenemmistö. (Kantola 2010: 80–81.)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tämä tutkimus asettuu myös metodisesti jo teoreettisessa viitekehyksessä esiteltyyn diskurssintutkimukseen. Diskurssintutkimus lukeutuu laadullisen tutkimuksen piiriin, ja sen tavoitteena on kuvailla ja selittää tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen kohteena on aina ihmisten merkity maailma, käyttäytyminen ja vuorovaikutuksessa luodut tulkinnat ja merkitykset. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 139.) Diskurssintutkimuksessa tekstiä tutkitaan usein alalle ominaisten käsitteiden avulla (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 153). Tässä tutkimuksessa nojaan luvussa 2.2 esittelemiini systeemis-funktionaalisen kieliteorian käsitteisiin.

Tässä luvussa esittelen aineistoni sekä sen rajaukseen liittyvät valinnat alaluvussa 3.1. Tutkimuksen analyysimenetelmänä toimii M.A.K. Hallidayn systeemis-funktionaalisen kieliteorian kielen metafunktiot. Metafunktioiden hyödyntämistä analyysissa sekä analyysin kulkua kuvaan alaluvussa 3.2. Alaluvussa 3.3 käyn läpi tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

3.1 Sanomalehtitekstit tutkimuksen aineistona

Keräsin tutkimukseni aineistoksi 40 Helsingin Sanomissa julkaistua pääkirjoitusta, kolumnia, kommenttia ja artikkelia. Valitsin nämä tekstilajit, sillä niiden tehtävänä on välittää mielipiteitä ja arvostuksia sekä herättää ajatuksia (Kuutti 2012: 87, 157). Tämän vuoksi oletan, että näissä tekstilajeissa tehdyt kielelliset valinnat eivät ole täysin neutraaleja. Uutiset rajasin pois aineistostani sillä ennako-oletuksella, että uutisten kieli on tyypillisesti melko neutraalia, eikä vahvoja diskursseja siksi nousisi esiin. Valitsemistani tekstilajeista pääkirjoitus esittelee lehden virallisen kannan johonkin ajankohtaiseen aiheeseen (Kuutti 2012: 157). Se ei sisällä kirjoittajansa mielipidettä, mutta vastaa kielellisesti enemmän artikkelia tai kolumnia kuin esimerkiksi uutista. Artikkelit ovat pohtivia ja usein kantaa ottava teksti usein ajankohtaisesta tai lehden aihepiiriin sopivasta aiheesta (Kuutti 2012: 12). Kommentit ja kolumnit puolestaan tuovat esiin kirjoittajansa mielipiteitä ja havaintoja ja erityisesti kolumnit ovat usein kirjoitettu kevyemmin ja persoonallisemmin kuin muut sanomalehtitekstit (Kuutti 2012: 87). Vaikka nämä tekstilajit eivät edustakaan lehden virallista kantaa, täytyy niiden ennen julkaisuaan olla lehden toimituksen hyväksymiä.

Jotta tutkimus olisi tasapuolinen, on puolet, eli 20 kappaletta, kerätyistä teksteistä Sanna Mariniin liittyviä ja toiset 20 kappaletta Alexander Stubbiin liittyviä. Keräsin aineiston *hs.fi* -sivuston hakukoneesta hakusanoilla *Sanna Marin* sekä *Alexander Stubb*. Halusin kerätä sekä

Mariniin että Stubbiin liittyvät aineistot ajalta, jolloin heidät on valittu pääministereiksi. Virkaan nimitetyt pääministerit tiedetään usein jo ennen virallista nimityspäivää, tai aihetta vähintäänkin spekuloidaan mediassa. Tämän vuoksi päädyin rajaamaan kerätyt aineistot ajallisesti niin, että aloitin keräämisen teksteistä, jotka on julkaistu viikko ennen pääministerin virkaan nimittämistä. Loput tekstit keräsin kronologisessa järjestyksessä. Alexander Stubbiin liittyvät tekstit on kerätty ajalta 17.6.2014 – 6.7.2014 ja Sanna Mariniin liittyvät tekstit ajalta 3.12.2019 – 18.12.2019.

Hs.fi -sivuston hakukone etsi käyttöni kaikki sellaiset tekstit, joissa valitsemani hakusana esiintyy ainakin kerran. Tämän vuoksi läheskään kaikissa hakukoneen antamissa teksteissä pääpaino ei ole joko Sanna Marinissa tai Alexander Stubbissa, vaan esimerkiksi koko hallituksessa tai jossain sinä ajankohtana puhuttaneessa yhteiskunnallisessa asiassa. Rajasin aineistoni ulkopuolelle sellaiset tekstit, joissa Marinin tai Stubbin nimi mainittiin vain koko hallitusta tarkoittavassa yhteydessä (Sanna Marinin hallitus). Otin aineistooni kuitenkin mukaan sellaiset tekstit, joissa Marin tai Stubb mainitaan henkilöinä vain yksittäisiä kertoja, sillä myös ne rakentavat osaltaan Helsingin Sanomien välittämää kuvaa Marinista ja Stubbista. Päätin kuitenkin rajata teksteistä käsittelyyni vain ne osat, joissa puhuttiin eksplisiittisesti joko Marinista tai Stubbista. Aineiston rajaamisen jälkeen analysoitavaa aineistoa oli 20 sivua Sanna Mariniin liittyen ja 15 sivua Alexander Stubbiin liittyen.

Valitsin Helsingin Sanomat aineistoni lähteeksi, sillä se on yksi Suomen suurimmista sanomalehdistä. Media Audit Finlandin tekemän kansallisen mediatutkimuksen mukaan Helsingin Sanomat tavoittaa viikoittain 2 000 000 lukijaa. Ainoastaan Ilta-Sanomilla ja Iltalehdellä oli vuonna 2019 suurempi lukijamäärä kuin Helsingin Sanomilla. (KMT 2019.) Useat sanomalehdet on alun perin perustettu kannattamaan jonkin tietyn puolueen poliittista agenda, mutta nykyään suurin osa sanomalehdistä on lehtien kaupallistumisen myötä ilmoittanut olevansa puolueettomia (Kuutti 2012: 168). Helsingin Sanomat kertookin omilla sivuillaan olevansa sitoutumaton päivälehti, joka on riippumaton poliittisista tai taloudellisista päätöksentekijöistä (Helsingin Sanomat 2020). Mikäli tämä toteutuu käytännössä, tarkoittaa se sitä, ettei lehden artikkeleja ole kirjoitettu esimerkiksi tiettyä poliittista puoluetta suosivassa valossa.

3.2 Metafunktiot tutkimusmenetelmänä

Lähestyn keräämäni aineistoa luvussa 2.2 esittelemääni M.A.K. Halliday systeemis-funktionaaliseen kieliteoriaan kuuluvien kielen metafunktioiden näkökulmasta. Systeemis-funktionaalisisessa kieliteoriassa kieli nähdään sosiaalisen toiminnan välineenä, joka on rakentunut toteuttamaan erilaisia toimintoja (Shore 2012b: 158–159). Halliday kuvaa näitä kielen toteuttamia toimintoja metafunktioiden käsitteellä, ja jakaa kielen toteuttamat toiminnot kolmeen metafunktion. Nämä metafunktiot ovat ideationaalinen metafunktio, interpersoonainen metafunktio sekä tekstuaalinen metafunktio. (Halliday 1973: 99, Luukka 2002: 102.) Tekstit nähdään tietoisten ja tiedostamattomien valintojen luomina kokonaisuuksina, jotka muovautuvat edustamansa kontekstin ja rekisterin vaikutuksen alaisina (Halliday 1978: 110–111, 142–145).

Lähestyn aineistoani erityisesti ideationaalisen metafunktion näkökulmasta, mutta hyödynnän paikoin myös interpersoonaista metafunktiota. Kuvaan seuraavaksi näiden kahden metafunktion ilmenemistapoja teksteissä. Vaikka systeemis-funktionaalinen kieliteoria onkin kielen kuvaus, joka ylittää kielirajat ja on sovellettavissa kieliin yleisellä tasolla, jotkin funktiot ja kielen ilmiöt ilmenevät eri kielissä eri tavoin. Tämän vuoksi hyödynnän systeemis-funktionaalisen kieliteorian soveltamisessa suomen kieleen apunani Susanna Shoren laatimia kuvauksia suomen kielestä, sillä hän on yksi laajimmin systeemis-funktionaalista kieliteoriaa suomen kieleen soveltanut tutkija.

Ideationaalisella metafunktiolla kielen käyttäjä kuvaa kokemusmaailmansa sekä mielikuvitusmaailmansa hahmoja, esineitä, asioita ja tapahtumia. Ideationaalisen metafunktion avulla myös rakennetaan ja välitetään tietoa. (Luukka 2002: 102.) Ideationaaliseen metafunktion liittyvät valinnat näkyvät tekstien sanavalinnoissa, lause- eli prosessityypeissä sekä sana-, lauseke- ja lausekomplekseissa (Halliday & Matthiessen 2014: 30; Shore 2012b: 163–172). Lausekomplekseissa huomio kiinnittyy esimerkiksi referointiin ja moniäänisyyteen, pää- ja sivulauseiden välisiin suhteisiin sekä adverbiaali- ja relatiivilauseisiin (Shore 2012b: 163–172). Lause- eli prosessityypit puolestaan jakautuvat Shoren (2020) mukaan neljään pääprosessityyppiin, jotka ovat materiaalinen, mentaalinen, kommunikatiivinen sekä relationaalinen prosessityyppi. Prosessityypit rakentuvat lauseiden predikaatteina toimivien verbien ympärille, ja myös jako prosessityyppeihin tehdään yleensä verbien perusteella. (Shore 2020: 293–365.) Predikaatin lisäksi prosessiin liittyvät kiinteästi osallistujaroolit sekä prosessin olosuhteet ja myös nämä vaikuttavat joissain tapauksissa prosessityyppien väliseen jakoon (Halliday & Matthiessen 2014: 223–224).

Materiaalisella lauseella kuvataan asioiden tekemistä tai tapahtumista (Halliday & Matthiessen 2014: 224). Sen avulla kuvataan kokemusmaailman ja mielikuvitusmaailman tapahtumia ja tekoja. Materiaaliset lauseet voidaan jakaa transitiivisiin ja intransitiivisiin lauseisiin. (Shore 2020: 300.) Transitiiviset materiaaliset lauseet saavat predikaatin lisäksi subjektin ja objektin. Tyypillisesti nämä lauseet siis kuvaavat tekoa, joka kohdistuu johonkin kohteeseen aiheuttaen siinä muutoksen. Transitiivisia materiaalisia prosessiverbejä ovat esimerkiksi *tehdä*, *rakentaa* ja *aiheuttaa*. (Shore 2020: 300; VISK §461.) Intransitiiviset materiaaliset lauseet puolestaan eivät sisällä objektia, mutta voivat subjektin lisäksi sisältää esimerkiksi adverbiaalitäydennyksen. Intransitiivisia materiaalisia prosessiverbejä ovat esimerkiksi *leikkiä*, *lähteä* ja *pudota*. (Shore 2020: 303; VISK §459.)

Kommunikatiivisella lauseella kuvataan sen nimen mukaisesti kommunikaatiota ja erilaisia tapoja sanoa asioita. Kommunikatiivisia prosessiverbejä ovat esimerkiksi *sanoa*, *kehua* ja *väittää*. Myös kommunikatiivinen lause voi saada objektin materiaalisesta lauseesta, mutta kommunikatiivisen lauseen toiminta ei varsinaisesti kohdistu lauseen objektiin tai aiheuta siinä muutosta. Materiaalisesta lauseesta poiketen kommunikatiiviseen lauseeseen voidaan liittää projektioita. Projektiona voi toimia esimerkiksi *että*-sivulause, jolla referoidaan jotain tapahtumaa tai toisen henkilön sanomaa asiaa. (Shore 2020: 310–315.)

Mentaalisella lauseella puolestaan kuvataan mielen sisäisiä tapahtumia, kuten ajattelua, tunteita ja tuntemuksia (Halliday & Matthiessen 2014: 245). Mentaalisia prosessiverbejä ovat esimerkiksi *rakastaa*, *ajatella* ja *tietää*. Mentaalinen lause saa subjektikseen aina inhimillisen tai inhimillistetyn olion. Se voi sisältää subjektin lisäksi objektin tai välttämättömän adverbiaalilin. Lisäksi siihen voi kommunikatiivisen lauseen tapaan liittää projektion. Projisoivalla mentaalilla lauseella tuodaan ilmi, että projektiona kerrotut asiat ovat subjektin sisäisten ajatusten tai tuntemusten kuvausta. (Shore 2020: 315–318.)

Neljännellä pääprosessityypillä, relationaalisella lauseella, kuvataan ja identifioidaan asioita (Halliday & Matthiessen 2014: 259). Sen avulla luodaan suhde olion ja toisen olion, asian, ominaisuuden tai olosuhteen välille. Sillä voidaan myös luokitella, identifioida ja ilmaista sijaintia. Suurin osa relationaalisista lauseista rakentuu *olla*-verbin ympärille. Muita mahdollisia verbejä ovat esimerkiksi *sisältää* ja *koostua*.

Interpersoonaisella metafunktiolla kielen käyttäjä luo ja ylläpitää sosiaalisia suhteita (Halliday & Matthiessen 2014: 30). Sen avulla myös ilmaistaan suhtautumisia, tunteita, asenteita ja arviointeja (Luukka 2002: 102). Kielellisiä valintoja tarkastellessa huomio kiinnitetään suhtautumista ilmentäviin sanavalintoihin, kuten asenneadjektiiveihin, fokuspartikkeleihin, kvanttoripronomineihin sekä suhtautumista ilmaiseviin substantiiveihin, kuten *ihme*. Lisäksi

tarkastelun kohteena ovat modaaliset lausetyypit ja muut modaaliset keinot sekä persoonamuotojen ja passiivin käyttö ja niiden tarkoitteet. (Shore 2012b: 177–179.)

Metafunktioiden lisäksi nojaan analyysissäni Iso Suomen Kieliopin verkkoversion (VISK) mukaiseen perinteiseen suomen kielen kielioppikuvaukseen, ja käytän analyysissäni sen mukaisia termejä. Sanavalintojen analyysissä hyödynnän Kielitoimiston Sanakirjaa (KS).

Analyysiprosessin aluksi tulostin aineistoni tekstit paperille niiden käsittelemisen helpottamiseksi. Luin tekstit läpi useita kertoja tehden samalla merkintöjä ja muistiinpanoja liittyen tekstien sanavalintoihin sekä rakenteellisiin ratkaisuihin. Käsittelin Mariniin ja Stubbiin liittyvät tekstit tässä vaiheessa toisistaan erillisinä kokonaisuuksina. Havaintojeni pohjalta hahmotelin diskurssiryhmiä, joihin teksteistä esiin nousseet diskurssit jakautuvat. Jako diskurssiryhmiin tapahtui erityisesti virkkeiden tai kappaleiden aiheiden ja sanavalintojen mukaan. Jotkin tekstien osat sopivat näiden kriteerien perusteella useisiin diskurssiryhmiin, jolloin sijoitin ne kaikkiin sopiviin ryhmiin. Näin en joutunut arvottamaan jonkin diskurssin esiin nousemista merkityksellisemmäksi kuin jonkin toisen diskurssin. Läpi aineiston toistuvia diskursseja nousi aineistosta esiin Marinin kohdalla viisi ja Stubbin kohdalla kolme. Nämä diskurssit esittelen luvuissa 4.1 ja 4.2. Kun olin nimennyt, analysoinut ja arvioinut sekä Mariniin että Stubbiin liittyvät diskurssit, asetin molemmista esiin nousseet diskurssit ja aineistot rinnakkain vertailua varten. Mariniin ja Stubbiin liitettyjen diskurssien välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä kuvaan luvussa 4.3.

Diskurssintutkimus etenee harvoin järjestelmällisesti vaihe vaiheelta. Aiempiin vaiheisiin on usein tarvetta palata ja analyysin eri vaiheet tapahtuvat limittäin toistensa kanssa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 141–142.) Näin tein myös tämän tutkimuksen analyysivaiheessa.

3.3 Tutkimuksen eettisyys

Tätä tutkimusta varten kerätty aineisto koostuu julkisesti saatavilla olevista Helsingin Sanomien artikkeleista. Osa teksteistä on Helsingin Sanomien verkkosivujen kautta nähtävissä ai-noastaan lehden tilaajille. Kaikki materiaali on kuitenkin kaikkien saavutettavissa kirjastojen e-lehtiarkistojen kautta. Tämän vuoksi aineisto luokitellaan julkiseksi, eikä sen käyttäminen tutkimustarkoitukseen vaadi tutkimuslupaa tai tietosuojailmoitusta (TENK 2009: 8).

Tutkimuseettisestä näkökulmasta on myös tärkeää huolehtia, ettei tutkimuksen tekeminen ja sen tulosten julkaiseminen aiheuta haittaa tutkimukseen liittyville henkilöille. Tällaista

haittaa voisi aiheuttaa esimerkiksi tulosten arvosteleva, asenteellinen tai epäkunnioittava esittely. (TENK 2009: 7.) Haluankin korostaa, että tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ei ole Sanna Marin tai Alexander Stubb henkilöinä, vaan ainoastaan heihin liitetyt diskurssit. Tarkastelun kohteena ei myöskään ole Helsingin Sanomien toimittajat, jotka ovat kirjoittaneet aineistoon valitut tekstit, vaan tekstien heijastelemat yhteiskunnalliset käsitykset ja toistuvat diskurssit. Tämän vuoksi olen halunnut minimoida kirjoittajiin kohdistuvan huomion viittamalla aineiston teksteihin analyysin joukossa koodinimillä, kuten HS 1.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti haluan kuitenkin varmistaa, että tekstit kirjoittaneiden toimittajien tekijänoikeus tuodaan tutkimuksessani ilmi (TENK 2012: 6). Tämän vuoksi tutkielman liitteenä (Liite 1) on listaus, jossa esimerkeissä käytetyt koodinimet on lähdeviitteistetty.

Yksi tutkimukseeni liittyvistä eettisistä haasteista on kysymys puolueettomuudesta ja objektiivisuudesta. Jokaisella tutkijalla on luultavasti jonkinlainen ennakkokäsitys siitä, millaisia tutkimustuloksia heidän suorittamastaan tutkimuksesta voisi nousta tai siitä millaisia tuloksia he itse haluaisivat saada. Nämä ennako-oletukset saattavat vaikuttaa tutkimuksen tekoon ohjailevasti, jos tutkija ei ole itse tarkkana. Tutkijan onkin tärkeää tunnistaa omat ennakoasenteensa ja tietoisesti sivuuttaa ne tutkimusta tehdessään. Näin tutkimus ja sen tulokset pysyvät objektiivisinä. Varmistaakseni objektiivisuuden tässä tutkimuksessa en ottanut ensimmäisiin tutkimuskysymyksiin mukaan sukupuolinäkökulmaa, jotta analyysiprosessi ohjautuisi täysin aineistolähtöisesti. Keskittyminen nimenomaan sukupuolinäkökulmaan olisi voinut jättää varjoonsa muita vahvasti esiin nousseita diskursseja ja sukupuolen osuus diskursseissa olisi voinut näyttäytyä todellista vahvempana.

4 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen aineiston analyysissa esiin nousevia Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin liitettyjä diskursseja. Mariniin liitettyjä diskursseja nousee analyysissa esiin viisi kappaletta ja Stubbiin liitettyjä diskursseja puolestaan kolme kappaletta. Näistä diskursseista vain yksi, politiikan diskurssi, nousee esiin molempiin liittyvistä aineistoista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Mariniin liittyvissä teksteissä ei olisi nähtävissä Stubbin kohdalla nimettyjen diskurssien mukaisia piirteitä ja päinvastoin. Yksittäiset sanavalinnat tai artikkelit eivät kuitenkaan täytä määritelmää läpi aineiston toistuvista diskursseista. Määrittelin toistuvuuden rajaksi sen, että diskurssin täytyy esiintyä vähintään neljäsosassa aineiston tekstejä, jotta sitä voi kutsua toistuvaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen Mariniin liittyvä diskurssi nousee esiin vähintään viidessä aineiston tekstissä ja sama pätee myös Stubbiin liittyvien diskurssien kohdalla.

Kriittisen diskurssintutkimuksen periaatteiden mukaisesti aineistosta esiin nousevien ja nimeämieni diskurssien kriteerinä on se, että niiden täytyy olla yhteiskunnallisesti tunnistettavia ja toistuvia. Tavoitteena on hahmottaa esiin nousevien diskurssien yhteyksiä sosiaalisiin rakenteisiin ja yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin. (Pietikäinen 2000: 192–193.) Yhteiskunnallisella tunnistettavuudella ja toistuvuudella tarkoitetaan sitä, että samat diskurssit ovat tunnistettavissa useissa eri yhteiskunnan rakenteissa eikä ainoastaan Helsingin Sanomissa. Yhteiskunnallisesti tunnistettavat diskurssit ovat nähtävissä median eri alustoilla, sosiaalisessa mediassa, politiikassa ja ihmisten välisessä arkipäivän vuorovaikutuksessa.

Diskurssit eivät ole tarkkarajaisia tai staattisia (Gee 1999: 36–37), ja tämä näkyy myös keräämässäni aineistossa. Rajat eri diskurssien välillä eivät ole tarkkoja eivätkä ne esiinny erillään toisistaan. Tämän vuoksi useat esimerkit sopisivatkin esimerkeiksi useammasta diskurssista. Pyrin kuitenkin analysoimaan yhtä esimerkkiä vain kerran ja ainoastaan sillä hetkellä käsittelyssä olevan diskurssin näkökulmasta.

Kun puhun analyysia esitellessäni sanavalinnoista tai muista tekstien kielellisistä valinnoista, en tarkoita, että tekstien kirjoittaja olisi välttämättä tehnyt tietoisia valintoja käyttämiensä sanojen ja rakenteiden osalta. Systemis-funktionaalisessa kieliteoriassa tuotetut tekstit nähdään valintojen summana, ja nämä valinnat ovat yhteiskunnallisen sekä kulttuurisen kontekstin ja rekisterin rajaamia (Luukka 2002: 104). Mahdollinen valintoihin liittyvä kritiikki ei siis kohdistu tekstien kirjoittajiin, vaan on tarkoitettu laajemmaksi yhteiskunnalliseksi kritiikiksi.

Sanna Mariniin liitetyjä diskursseja esittelen alaluvussa 4.1 ja Alexander Stubbiin liitetyjä diskursseja luvussa 4.2. Jaan nämä alaluvut edelleen alalukuihin siten, että käsittelen jokaista diskurssia omassa alaluvussaan. Kuvaan kunkin diskurssin erilaisia ilmenemismuotoja ja tuen havaintojani ja tulkintojani aineistoesimerkein. Mariniin ja Stubbiin liitetyissä diskursseissa havaitsemiani yhtäläisyyksiä ja eroja esittelen luvussa 4.3.

4.1 Sanna Mariniin liitetyt diskurssit

Tässä luvussa esittelen aineiston analyysissä esiin nousevia Sanna Mariniin liitetyjä diskursseja. Aineistosta nousee esiin viisi diskurssia, jotka ovat iän, naiseuden, politiikan, perheen sekä persoonan korostamisen diskurssi. Kuvaan kussakin alaluvussa yhtä diskurssia ensin yleisesti, minkä jälkeen syvennyn diskursseihin esimerkkien ja niiden kielellisen analyysin avulla.

Sanna Mariniin liitetyissä diskursseissa kielen käyttö ja kielelliset valinnat ovat pääosin neutraaleja. Osassa teksteistä on käytetty persoonallisempaa ja värikkäämpää kieltä, mikä on tyyppillistä esimerkiksi kolumneille (Kuutti 2012: 87). Näissä teksteissä kieli on positiivissävytteistä tai neutraalia.

4.1.1 Poliitiikan diskurssi

Politiikan diskurssi on luonnollinen osa mediatekstejä, joissa puheenaiheena on tuore pääministeri. Tämä diskurssi nouseekin esiin todella vahvasti tutkimuksen aineistossa. Poliitiikan diskurssissa kielenkäytön sävy on melko positiivista tai neutraalia ja diskurssi on sisällöltään laaja. Etenkin siinä aineiston osassa, joka on julkaistu ennen Marinin virallista pääministeriksi nimitystä, korostetaan paljon hänen aiempaa kokemustaan politiikassa. Tämä näkyy esimerkeissä (1) ja (2):

- 1) Sanna Marin saa Sdp:n sisäisessä kisassa etumatkaa **ministerikokemuksesta**. (HS 1)
- 2) Antti Rinteen (sd) hallituksessa hän [Sanna Marin] on toiminut **liikenne- ja viestintäministerinä**. Ennen vaaleja **hän sijaisti** Rinnettä muutaman kuukauden ajan tämän sairausloman aikana. (HS 4)

Esimerkissä (1) mainitaan Marinin aiempi *ministerikokemus*. Substantiivilausekkeella *Sdp:n sisäisessä kisassa* viitataan tilanteeseen, jossa Sdp:llä oli kaksi mahdollista pääministeriehdokasta, Sanna Marin sekä Antti Lindtman. *Ministerikokemus* nähdään tässä *kisassa* positiivisena vaikuttimena, jolla Marinin on mahdollista *saada etumatkaa*. Sanaa *etumatka* käytetään usein

viittaamaan konkreettiseen välimatkaan johtoasemassa olevan ja hänen perässään tulevan välillä, mutta kuten tässäkin esimerkissä, sanaa käytetään usein myös kuvainnollisessa mielessä (KS s.v. *etumatka*).

Esimerkin (2) ensimmäisessä virkkeessä ilmaistaan intransitiivisella materiaalisena prosessin verbiliitolla *on toiminut*, että Marin toimi *liikenne- ja viestintäministerinä* aiemmalla hallituskaudella. Tällä virkkeellä viitataan siis samaan *ministerikokemukseen* kuin esimerkissä (1). Esimerkin (2) toisessa virkkeessä kuvataan materiaalisella prosessiverbillä *sijaistaa* Marinin aiempaa toimintaa pääministerin roolissa, kun häntä edeltänyt pääministeri Antti Rinne oli sairauslomalla. Tämä sijaisuus kesti *muutaman kuukauden ajan*, mutta myös lyhytaikainen sijaisuus nähdään positiivisena kokemuksena tehtävässä.

Aineistossa kuvataan myös Marinin poliittista vakaumusta ja arvoja. Tämä on nähtävissä esimerkeissä (3), (4) sekä (5):

- 3) Sanna Marin on jämäkkä **punavihreä** Tampereelta. (HS 4)
- 4) Marin on profiloitunut erityisesti **ympäristöasioissa**. Hän kuuluu nuoreen **punavihreään siipeen**, joka on ottanut tilaa Sdp:ssä – ja joka lähestyy näkemyksiltään **vihreitä ja vasemmistoliittoa**. (HS 4)
- 5) Pääministeri Marin onkin Helmen painajaisten yhdistelmä: hän on johtavassa asemassa oleva nuori nainen, joka **kannattaa punavihreitä, liberaaleja arvoja**. (HS 17)

Esimerkissä (3) Sanna Marinille annetaan relationaalisen prosessiverbin *on* avulla ominaisuudet *jämäkkä* sekä *punavihreä*. *Punavihreydellä* viitataan politiikan kontekstissa usein vasemmistolais-vihreisiin arvoihin sekä vasemmistoliitto ja vihreät puolueisiin. Marinin edustama puolue on Sdp eli sosiaalidemokraatit, joten Marinin *punavihreys* on mainitsemisen arvoinen asia.

Myös esimerkissä (4) viitataan Marinin *punavihreyteen*. Esimerkin toisen virkkeen päälauseessa puhutaan *nuoresta punavihreästä siivestä*, ja virkkeen ensimmäisessä relatiivisivulauseessa täsmennetään olevan SDP:n sisäinen osa. *Siivellä* siis tarkoitetaan puolueen kuvainnollista osaa (KS s.v. *siipi*). Tästä voidaan olettaa, että Sdp:ssä on muitakin samoja *punavihreitä* arvoja kannattavia henkilöitä kuin Marin. Virkkeen toisessa relatiivisivulauseessa täsmennetään vielä, että tämä Sdp:n punavihreä siipi on arvoiltaan lähellä *vihreitä ja vasemmistoliittoa*. Tämä toisto juontanee juurensa sanomalehtikontekstista, jossa pyritään yleistajuisuuteen kielellisissä valinnoissa ja niiden täsmennyksissä. Näin siis varmistetaan, että jokainen lukija tietää, mistä on puhe. Myös esimerkin ensimmäisessä virkkeessä mainitut *ympäristöasiat* viittaavat vihreisiin arvoihin.

Esimerkin (5) viimeiseksi asetuvassa relatiivisivulauseessa Marinin todetaan *kannattavan punavihreitä, liberaaleja arvoja*. Materiaalisella prosessiverbillä *kannattaa* tarkoitetaan Marinin tukevan tai puoltavan näitä arvoja (KS s.v. *kannattaa*). Substantiivilausekkeen määriteosalla *liberaaleja* tarkoitetaan sananmukaisesti vapaamielisiä (KS s.v. *liberaali*), mutta politiikassa *liberaalit arvot* esitetään usein konservatiivisten, vanhoillisten tai perinteisten arvojen vastakohtaksi. Esimerkissä kerrotaan, että yhdessä Marinin sukupuolen ja iän kanssa, nämä ominaisuudet tekevät hänestä Viron silloisen pääministerin Mart Helmen *painajaisten yhdistelmän*. Marinin ja Helmen välille rakennetaan siis vastakkaisuus.

Politiikan diskurssissa kuvataan myös Marinin tapaa tehdä politiikkaa. Häntä kuvataan muun muassa vahvatahtoiseksi, hyvää järjestystä arvostavaksi sekä ihmisläheiseksi. Tämä on nähtävissä esimerkeissä (6) ja (7):

- 6) Sanna Marin on **vahvatahtoinen poliitikko** - ja vaikka miten joku yrittäisi, Marin ei varmasti suostu kenenkään marionetiksi. HS 5
- 7) Rinteen eronpyyntö opetti Marinille sen, että asioita on helpompi ratkaista, kun on keskinäistä luottamusta. **Ministerin tehtävät ja hallituksen keskeinen yhteistyö** ovat Marinin mukaan ennen muuta **”ihmisten kanssa tehtävää työtä”**. HS 4

Esimerkissä (6) Sanna Marinia kuvataan relationaalisen prosessiverbin *on* avulla substantiivilausekkeella *vahvatahtoinen poliitikko*. Virkkeen toisessa päälauseessa mentaalisen prosessiverbin *suostua* kieltomuotoa vahvistetaan modaalisella adverbilla *varmasti*. *Marionetti* on narujen avulla ohjailtava nukketeatterin nukke, mutta sanaa käytetään kuvainnollisesti samaan tapaan kuin sanaa *sätkynukke* eli kuvaamassa ihmistä, joka on toisten johdettavissa ja johdateltavissa (KS s.v. *marionetti*). Lauseella *Marin ei varmasti suostu kenenkään marionetiksi* tarkoitetaan siis sitä, että Marin nähdään itsenäisenä henkilönä eikä muiden johdateltavana. Sivulause *ja vaikka miten joku yrittäisi* luo vaikutelman siitä, että joku olisi mahdollisesti yrittänyt ohjailta Marinia tai jotakuta muuta. Esimerkin (6) tarkoituksena lienee siis tällaisten huhujen tai ennakkokäsitysten kumoaminen.

Esimerkissä (7) referoidaan Marinin näkemyksiä hallituksen työskentelystä. Relationaalisella prosessiverbillä *ovat* luodaan suhde substantiivilausekkeen *ministerin tehtävät ja hallituksen keskeinen yhteistyö* ja Marinin suoran lainauksen *”ihmisten kanssa tehtävää työtä”* välille. Ilmauksella *ennen muuta* kuvataan, että sitaatin ilmaisema *”ihmisten kanssa tehtävää työtä”* on Marinin mielestä tärkein näkökulma ministerien ja hallituksen työskentelyyn. Esimerkissä rakentuu siis kuva Marinista, joka arvostaa sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusta.

Aineistossa kuvataan lisäksi Marinin poliittisia tavoitteita. Tähän tarkoitukseen on usein käytetty Sanna Marinin suoraa lainaamista tai referointia. Tämä näkyy esimerkeissä (8) ja (9):

- 8) ”Minulle on aina ollut toissijaista, miltä minä näytän tai miltä minä kuulostan. Tärkeintä on nyt se, että hallitus saadaan kasaan nopeasti ja että **hallitusohjelman** pohjalta rakennetaan tätä **yhteiskuntaa oikeudenmukaisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi**”, Marin kuittasi HS:n torstaina julkaistussa haastattelussa puheet nuoresta iästään. (HS 4)
- 9) **Tuore pääministeri** Sanna Marin (sd) on vakuuttanut, että uusi hallitus keskittyy nyt **hallitusohjelmaan ja asiapolitiikkaan**. (HS 11)

Esimerkki (8) koostuu lähes kokonaan Marinin haastatteluvastauksen sitaatista. Poliitiikan diskurssin näkökulmasta huomio kiinnittyy esimerkin toiseen virkkeeseen, joka niin ikään on osa Marinin sitaattia. Päälauseessa nimetään sivulauseissa esitetyt asiat *tärkeimmiksi* relationaalisen prosessiverbin *on* sekä seuraaviin sivulauseisiin viittaavan pronominin *se* avulla. Virkkeen ensimmäisessä sivulauseessa Marin nimeää tavoitteeseen hallituksen nopean kokoamisen verbi-idiomin *saada kasaan* avulla (VISK §454). Virkkeen toisessa sivulauseessa Marin käyttää materiaalista prosessiverbiä *rakentaa* kuvainnollisessa merkityksessä. Hän nimeää tavoitteeseen *rakentaa tätä yhteiskuntaa oikeudenmukaisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi*. Valinta lainata Marinia suoraan esimerkiksi referoinnin sijaan korostaa sitä, että Marin itse on käyttänyt juuri näitä sanoja. Lisäksi sitaattien käyttö luo kuvan tarkkuudesta ja luotettavuudesta.

Esimerkissä (9) puolestaan referoidaan Marinia. Esimerkissä päälauseen predikaattina toimii kommunikaatioprosessia ilmaiseva verbiliitto *on vakuuttanut* ja se saa subjektikseen lausekkeen *tuore pääministeri Sanna Marin*. Substantiivilausekkeen määriteosa *tuore* toimii synonyymina sanalle *uusi* ja sanavalinnalla viitataan siihen, että Sanna Marin on juuri nimitetty Suomen pääministeriksi. Sivulauseella täsmennetään, mitä *Marin on vakuuttanut*. Sivulauseen predikaattina on mentaalinen prosessiverbi *keskittyä* ja subjektina lauseke *uusi hallitus*. Marin siis lupaa koko hallituksen keskittyvän *hallitusohjelmaan ja asiapolitiikkaan*.

Marinin esitetään myös olevan hyväksi Sosiaalidemokraattien kannatusluvuille. Tätä kuvataan esimerkeissä (10) ja (11):

- 10) **Puoluevaltuutetut** siis arvioivat, että Sanna Marin pystyy Antti Lindtmania paremmin kääntämään laskukierteeseen painuneen **Sdp:n kannatuksen** toiseen suuntaan. (HS 5)
- 11) **Tuleva pääministeri** Sanna Marin tarjoaa **sosiaalidemokraattiselle puolueelle** mahdollisuuden uudistua ja menestyä samoilla eväillä kuin **vihreät ja vasemmistoliitto**, arvioi erikoistutkija, yliopistonlehtori Jenni Karimäki Eduskuntatutkimuksen keskukselta. (HS 8)

Esimerkissä (10) esitetään *puoluevaltuutettujen* äänestyskäyttäytymisen pohjalta tehty oletus, mikä käy ilmi partikkelin *siis* käytöstä esimerkin päälauseessa. Esimerkin sivulauseessa kuvataan Sosiaalidemokraattisen puolueen kannatuksen olevan *laskukierteessä* ja puoluevaltuutettujen kuvataan ajattelevan, että Marin voisi *pystyä kääntämään kannatuksen toiseen suuntaan* eli ylöspäin. Tämän oletuksen mukaan Sanna Marinin *siis* ajatellaan olevan parempi puolueen kannatukselle kuin hänen vastaehdokkaansa Antti Lindtmanin.

Esimerkissä (11) materiaallinen prosessiverbi *tarjoaa* saa subjektikseen substantiivilausekkeen *tuleva pääministeri Sanna Marin*. Koska Marin on vahvasti profiloitunut punavihreiden arvojen kannattajana, ajatellaan hänen tuovan näitä arvoja myös sosiaalidemokraattisen puolueen toimintaan. Tämän vuoksi hänen ajatellaan *tarjoavan* Sdp:lle *mahdollisuuden uudistua ja menestyä samoilla eväillä kuin vihreät ja vasemmistoliitto*. Sanaa *eväät* käytetään tässä yhteydessä kuvainnollisessa mielessä ja sillä tarkoitetaan keinoja, kykyjä tai mahdollisuuksia (KS s.v. *eväs*). Tämä sanavalinta ei tässä merkityksessä ole täysin neutraali, vaan sisältää pienen humoristisen vivahteen.

Politiikan diskurssissa kuvataan Marinin arvomaailmaa, tavoitteita ja tapoja tehdä politiikkaa. Lisäksi kuvataan hänen poliittista kokemustaan sekä hyötyjä, joita hän tuo mukanaan puolueelleen Sosiaalidemokraattiselle puolueelle. Diskurssi rakentuu pääosin neutraaleista kielellisistä valinnoista, mutta sisältää myös yksittäisiä ”värittäviä” sanavalintoja, kuten viimeisen esimerkin (11) sana *eväs*. Poliitiikan diskurssia rakennetaan paljon juuri sanavalinnoilla, jotka nousevat politiikan aihepiiristä ja auttavat nimeämään arvoja, aatteita, henkilöitä ja toimenkuvia. Prosessityypeistä edustetuimpina ovat materiaallinen ja relationaalinen prosessityyppi, sillä diskurssissa kuvataan paljon konkreettisia toimia ja tekoja sekä kuvataan Marinin ominaisuuksia. Poliitiikan diskurssi sisältää myös huomattavan paljon referointia ja sitaatteja Marinin itsensä puheesta. Tämä voi johtua siitä, että henkilön arvoja ja aatteita on helpointa kuvata hänen itse käyttämin sanoin. Lisäksi se luo kuvan tarkkuudesta ja luotettavuudesta.

4.1.2 Iän diskurssi

Sanna Marinin ikä oli näkyvä puheenaihe niin kotimaisessa kuin kansainvälisessäkin mediassa erityisesti hänen nimittämisensä jälkeen. Tämä näkyy vahvasti myös keräämässäni aineistossa. Iän diskurssin sisällä Marinin ikään kiinnitetään huomiota pääasiassa positiivisessa tai neutraalissa valossa. Diskurssin sisällä iän perusteella luodaan ryhmiä, joihin Marin asetetaan kuulu-

vaksi. Ikäryhmän nimityksiä teksteissä ovat muun muassa *milleniaalisukupolvi*, *kolmekymppiset* sekä *nuoret*. Esimerkissä (12) Marin liitetään kahteen näistä ryhmistä.

- 12) Kuinka pitkälle riittää se, että Marin ja Kulmuni ovat **kolmikymppisiä** naisia? Mitkä ovat niitä **milleniaalien** avainkokemuksia, joiden ansiosta heidän on ehkä helppo ymmärtää toisiaan? (HS 14)

Esimerkin (12) ensimmäisessä virkkeessä Sanna Marin sekä Katri Kulmuni liitetään relationaalista prosessia kuvaavalla *ovat*-verbillä osaksi samaa *kolmekymppisiä naisia* -ryhmää. Toisessa virkkeessä kirjoittaja viittaa samaan ryhmään substantiivilla *milleniaalit* sekä persoonapronominin genetiivimuodolla *heidän*. Kirjoittaja pohtii, mitä *avainkokemuksia* eli todella merkityksellisiä kokemuksia tämä ikäryhmä jakaa. Kysymys *mitkä ovat niitä milleniaalien avainkokemuksia* viittaa ajatukseen siitä, että koko *milleniaalien* ryhmä jakaa joitain yhteisiä, merkityksellisiä kokemuksia. Esimerkissä myös esitetään, että nämä *milleniaalien* yhteiset kokemukset voisivat helpottaa Marinin ja Kulmunin välisen yhteisymmärryksen syntyä. Kommenttiadverbiaalilla *ehkä* kuitenkin ilmaistaan, että tämän yhteinen ymmärrys ei välttämättä toteudu, mutta on mahdollinen (VISK §680).

Aineiston teksteissä ikä liitetään vahvasti kokemukseen tai kokemattomuuteen sekä osaamiseen tai osaamattomuuteen. Nuori henkilö, jolla on kokemusta tai osaamista, esitetään eräänlaisena poikkeuksena. Tämä näkyy esimerkeissä (13) ja (14):

- 13) **34-vuotiaalla** Marinilla on kuitenkin paljon poliittista kokemusta. (HS 4)
- 14) ”Asiat ratkaisevat”, Sanna Marin on vastannut toistuvasti, kun toimittajat ovat kysyneet häneltä, miltä tuntuu olla **nuori** nainen vaativan pestin edessä. (HS 6)

Esimerkissä (13) Marinin ikä *34-vuotta* tuodaan esille heti virkkeen alussa substantiivilausekkeen määriteosana (VISK §439). Relationaalinen prosessiverbi *on* muodostaa virkkeeseen omistussuhteen *Marinin* ja *paljon poliittisen kokemuksen* välille. Partikkelilla *kuitenkin* kirjoittaja ilmaisee tämän omistussuhteen olevan hänen tai yleisten käsitysten valossa poikkeuksellista tai yllättävää. Todennäköisesti partikkelilla *kuitenkin* viitataan erityisesti substantiivilauseketta edeltävään määrän adverbiin *paljon* (VISK §657). Kirjoittajan tai yleisen käsityksen mukaan Marinilla pitäisi ikänsä puolesta olla päin vastaisesti vasta *vähän* poliittista kokemusta.

Esimerkki (14) on moniääninen, sillä siinä sekä suoraan lainataan Marinia että referoidaan muiden toimittajien toimintaa ja puhetta. Referoivasta osasta eli virkkeen viimeisestä, mentaalista prosessia kuvaavasta lauseesta on vaikeaa sanoa, mitkä sanavalinnat ovat tekstin kirjoittajan ja mitkä referoitujen toimittajien tekemiä. Tässä lauseessa Marinin ikää korostetaan

sanalla *nuori* ja myös hänen sukupuolensa nostetaan esiin sanalla *nainen*. Molemmat näistä sanavalinnoista ovat neutraaleja. Kyseenalaista on kuitenkin se, kysyttäisiinkö vastaavaa kysymystä *toistuvasti* keski-ikäiseltä mieheltä. Toistuvuuden adverbiksi *toistuvasti* viittaa tyypillisesti siihen, että kuvattu tapahtuma on tapahtunut vähintään kahdesti (VISK §651). Sanavalintojen osalta huomion kiinnittää substantiivilauseke *vaativa pesti*. *pestillä* viitataan usein esimerkiksi harrastustoiminnan, kuten partion, tai ainejärjestötoiminnan sisällä jaettuuihin nimikkeisiin ja tehtäviin. Viitattaessa pääministerin tehtävään tuntuu *pesti* vähättelevältä sanavalinnalta.

Teksteissä korostetaan paljon myös sitä tosiasiaa, että Marin oli valintansa hetkellä Suomen historian nuorin pääministeri sekä maailman nuorin virkaa tekevä pääministeri. Nämä molemmat ilmaukset tulevat näkyville esimerkissä (15):

- 15) Jos pääministeriksi valitaan Sanna Marin (sd), hänestä tulee sekä **Suomen historian nuorin** että **tällä hetkellä maailman nuorin pääministeri** (HS 4)

Esimerkissä (15) tuodaan ilmi molemmat edellä mainituista tosiasioista substantiivilausekkeella *sekä Suomen historian nuorin että tällä hetkellä maailman nuorin pääministeri*. Virkkeen päälauseena oleva tuloslause esitetään adverbiaalikonjunktiolla *jos* alkavalla sivulauseella saateltuna, sillä tekstin kirjoittamisen aikaan Marinia ei vielä oltu nimitetty pääministeriksi.

Huomionarvoista on myös se, että Marinin ikä mainittiin välillä teksteissä ilman selvää yhteyttä käsittelyssä olevaan aiheeseen. Tällainen iän maininta on tyypillistä esimerkiksi tuntemattomammista henkilöistä puhuttaessa, jolloin henkilöstä saadaan kerrottua mahdollisimman paljon tietoa mahdollisimman tiiviissä tekstimäärässä. Marin ei kuitenkaan mitä luultavimmin ollut kovin vieras henkilö Helsingin Sanomien lukijoille joulukuussa 2019. Vastaavaa iän esiin tuomista aiheeseen liittymättömästi ei myöskään esiintynyt lainkaan Alexander Stubbia käsittelevissä teksteissä. Esimerkissä (16) on nähtävissä, miten Marinin ikä nostettiin esiin ikään kuin sivuhuomiona:

- 16) Marinin, **34**, suosio on noussut nopeasti kuluneen vuoden aikana. (HS 1)

Esimerkissä (16) kirjoittaja toteaa Marinin suosion nousseen viimeisen vuoden aikana, mutta ei millään tavalla viittaa tämän suosion nousemisen johtuvan Marinin iästä. Silti ikä on mainittu välimerkein erotetulla numeraalilla *34* heti Marinin nimen jälkeen. Vaikka virkkeessä ei eksplisiittisesti väitetäkään Marinin suosion nousemisen johtuvan tämän iästä, kieliikö iän mainit-

seminen implisiittisesti siitä, että kirjoittajan mielestä nämä asiat olisivat syy-seuraus-suhteessa toisiinsa.

Iän diskurssissa Marinista puhutaan siis ikäryhmänsä edustajana ja *nuorena*. Lisäksi tämän diskurssin yhteydessä mietitään osaamiseen ja kokemukseen liittyviä asioita. Diskurssin sisällä rakentuu selvä ristiriita kokemuksen ja nuoruuden välille – voiko jo nuorena olla paljon kokemusta jostain asiasta, tässä tapauksessa politiikasta ja sen tekemisestä. Marin esitetään usein normien vastaisena, kun hänen iästään huolimatta kertynyt kokemus nostetaan esiin. Ikään liittyvä puhe on pääosin neutraalia tai positiivissävytteistä. Lauseiden prosessityypeistä esiin nousee erityisesti relationaalinen prosessityyppi, sillä sen avulla voidaan antaa erilaisia ominaisuuksia, kuten ikä, lauseen subjektille. Näkyvässä osassa ovat myös sanatason valinnat, erityisesti sana *nuori*. Diskurssissa esiintyy myös huomattavasti suhtautumista tai asioiden varmuutta ilmaisevia adverbejä ja partikkeleja, kuten *jos, paljon, toistuvasti* ja *ehkä*. Lisäksi numeraaleja käytetään luonnollisesti osana iän diskurssia. Iän diskurssi kytkeytyy tässä aineistossa vahvasti myös naiseuden diskurssiin, jota käsittelen seuraavassa alaluvussa.

4.1.3 Naiseuden diskurssi

Paljon mediahuomiota Marinin iän lisäksi on herättänyt hänen sukupuolensa, mikä on nähtävissä myös keräämäni aineiston diskursseissa. Naiseuden diskurssin sisällä naiseus ja sukupuoli nähdään joko positiivisena tai neutraalina asiana. Kuitenkin Marinin sukupuoli on selvästi mainitsemisen arvoinen asia, sillä naiseuden diskurssi on vahvasti esillä läpi aineiston. Sukupuoli nostetaan teksteissä esiin esimerkiksi sanavalinnoilla *nainen* ja *Marinin sukupuoli*. Nämä sanavalinnat näkyvät esimerkeissä (17) ja (18):

- 17) Miksi Marinin **sukupuoli** ja ikä nousevat toistuvasti esiin, vaikkei hän itse halua niistä puhua? Onko tulevan pääministerin **sukupuolella** ja iällä väliä? (HS 6)
- 18) Uudessa hallituksessa huomiota on kiinnittänyt se, että valtaa pitävät nyt kolmekymppiset **naiset**. Jos Sanna Marin valitaan ensi kesällä myös puolueensa puheenjohtajaksi, kaikkia Suomen hallituspuolueita johtaa **nainen**. (HS 8)

Esimerkki (17) koostuu kahdesta kysymyslauseesta sekä toista kysymyslauseetta täsmentävästä sivulauseesta. Molemmissa kysymyslauseissa käytetään neutraalia sanaa *sukupuoli*. Esimerkeissä kyseenalaistetaan *tulevan pääministerin sukupuolen ja iän* merkitys kysymällä, onko niillä *väliä*. Sanalla *väliä* kuvataan suhtautumista erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa esitetyllä asialla ei ole juurikaan merkitystä (KS s.v. *väli*). Tämän sanan käyttö siis viittaa siihen,

ettei pääministerin iällä ja sukupuolella kuuluisi olla niin suurta merkitystä, kuin niille on annettu.

Esimerkissä (18) puolestaan käytetään *nainen*-sanaa, joka sekin on neutraali sukupuolen ilmaus. Ensimmäisessä virkkeessä ei eksplisiittisesti viitata Mariniin, mutta hänet lasketaan kuuluvaksi *kolmekymmppiin naisiin*. Myös toisessa virkkeessä Marin luetaan osaksi päälauseen subjektia *nainen*. Päälauseen predikaattina toimii materiaallinen prosessiverbi *johtaa* ja sillä viitataan hallituspuolueiden puheenjohtajapaikkoihin.

Esimerkeissä (17) ja (18) korostuu myös hyvin se, miten tiiviisti naiseuden ja iän diskursit esiintyvät yhdessä Sanna Mariniin liittyvissä teksteissä. Esimerkissä (17) puhutaan yhtä paljon Marinin iästä kuin hänen sukupuolestaan neutraalilla ilmauksella *sukupuoli ja ikä*. Puolestaan esimerkin (18) ensimmäisen virkkeen sivulauseessa subjektina toimii substantiivilauseke *kolmekymmppiset naiset*, jossa sukupuolen ilmaus toimii edussanana ja iän ilmaus määriteosana.

Aineistossa nostetaan esiin se, että Sanna Marin on järjestyksessä kolmas nainen, joka on nimitetty Suomen pääministeriksi. Tästä puhutaan esimerkissä (19):

- 19) – – myös sunnuntai-iltana, kun hänet [Sanna Marin] oli valittu tiukassa äänestyksessä Sdp:n pääministeriehdokkaaksi. Silloin ratkesi, että hänestä on tulossa Suomen historian nuorin ja maailman nuorin istuva pääministeri. Ja maamme historian **kolmas naispuolinen pääministeri**. (HS 6)

Esimerkin (19) viimeinen virke rakentuu partikkelista *ja* sekä substantiivilausekkeesta *maamme historian kolmas naispuolinen pääministeri*. Marinin sukupuoleen viitataan siis substantiivilausekkeen määriteosalla *naispuolinen*, joka on periaatteessa neutraali sukupuolen ilmaus. Huomionarvoista on kuitenkin se, että sanan *naispuolinen* käyttö on tyypillinen esimerkki siitä, että tämän kaltaiset *nais*-etuliitteiset sanat ovat huomattavasti yleisempiä kuin vastaava *mies*-etuliite (Engelberg 2010: 168). Yksi substantiivilausekkeen määriteosista on järjestyksestä ilmaiseva numeraali *kolmas*. Tämä heijastelee sitä, miten harvinaista on, että nainen nousee niin korkeaan johtoasemaan kuin pääministeriksi. Vastaavaa järjestysnumeron sekä *miespuolinen*-sanan käyttöä on vaikea kuvitella käytettäväksi miehen noustessa samaan asemaan.

Aineistossa nousee esiin myös Marinin pääministeriyden yhteiskunnallinen merkitys erityisesti tasa-arvon näkökulmasta. Tämä näkyy esimerkissä (20):

- 20) Tässä muutoksessa lasikattoja rikkoneilla ja tietä raivanneilla **esimerkkinaisilla** on ollut väliä – ja on jatkossakin. Oli hallitusohjelmasta, hallituspuolueista tai Sanna Marinista mitä mieltä tahansa, tulevana pääministerinä hän asettuu **tärkeäksi esimerkiksi mahdollisuuksien Suomesta**. (HS 6)

Esimerkin (20) ensimmäisessä virkkeessä kuvataan menneen ajan relationaalisella prosessilla *esimerkkinaisten* merkitystä. *Lasikatolla* viitataan työelämän ilmiöön, jossa näkymätön este erottaa korkeasti koulutetut naiset korkeimmista johtotehtävistä. *Esimerkkinaisten* toisella määriteosalla *tietä raivanneilla* puolestaan viitataan siihen, että usein sen jälkeen, kun yksi nainen on päässyt tietylle johtopaikalle, on muiden naisten helpompi päästä samalle paikalle. *Lasikattoja rikkoneet ja tietä raivanneet esimerkkinaiset* ovat siis naisia, jotka ovat päässeet korkeisiin johtotehtäviin ja siten mahdollistaneet saman myös toisille naisille. Toisessa virkkeessä Sanna Marin esitetään relationaalisen prosessiverbin *asettuu* avulla nykypäivän *esimerkkinaisena*, kun virkkeen lopussa todetaan, että *hän [Sanna Marin] asettuu tärkeäksi esimerkiksi mahdollisuuksien Suomesta*. Tässä esimerkissä verbillä *asettuu* ei siis kuvata konkreettista ja fyysistä asettamista, vaan sitä käytetään kuvainnollisesti *olla*-verbin kaltaisena relationaalisenä verbinä. *Mahdollisuuksien Suomella* viitataan siihen, että lasikattoja rikkovien naisten esimerkin ansiosta tulevaisuudessa naisten nouseminen korkeisiin asemiin voitaisiin nähdä tavallisena ja entistä mahdollisempänä asiana.

Aineistossa viitataan Marinin sukupuoleen myös hänen äitiytensä kautta. Tämä tulee esiin esimerkissä (21):

- 21) **34-vuotiaan pienen lapsen äidin** katsantokanta elämään on **luonnollisesti** erilainen kuin esimerkiksi noin 60-vuotiaan miehen, joka on jo lapsensa kasvattanut tai joka ei ehtinyt koskaan kotona paljon olemaankaan. HS 8

Esimerkki (21) rakentuu relationaalisen prosessiverbin *on* ympärille. Sen avulla verrataan substantiivilausekkeiden *34-vuotiaan pienen lapsen äidin* sekä *noin 60-vuotiaan miehen* elämänkatsomuksen erilaisuutta. Huomio kiinnittyy erityisesti sanaan *luonnollisesti* sekä substantiivilausekkeiden edussanoihin *äiti* ja *mies*. Tämän kaltaisessa vertailussa käytetään usein vastakohtiksi miellettyjä sanoja, joten odotuksen mukainen sanapari olisi joko *äiti – isä* tai *nainen – mies*. Tähän sanavalintaan voi vaikuttaa se, että virkkeessä esitetyllä *äidillä* viitataan Mariniin, kun taas virkkeen *mies* on mitä luultavimmin hypoteettinen henkilö. Lisäksi huomio kiinnittyy siihen, että Marinin ja hypoteettisen miehen katsantokannat todetaan erilaisiksi predikaatilla *on* ilman, että asian varmuuden astetta ei heikennetä esimerkiksi apuverbeillä *saattaa* tai *voi*. Sen sijaan katsantokantojen erilaisuus todetaan luonnolliseksi asiaksi adverbillä *luonnollisesti*. Tämä sanavalinta heijastelee yhteiskunnassa vahvasti vaikuttavaa ajatusta äideistä (ja naisista)

erilaisina ihmisinä, joiden maailmankuva on itsestään selvästi erilainen kuin miehillä. Esimerkissä myös niputetaan kaikki äidit ja kaikki miehet homogeenisiksi ryhmiksi, joiden ajatukset voidaan ennustaa.

Naiseuden diskurssissa Marinin sukupuolta lähestytään neutraalista näkökulmasta. Hänet liitetään osaksi *naiset*-ryhmää ja hänet esitetään sukupuolensa edustajana. Sukupuolen edustamista lähestytään niin äitiyden kuin tasa-arvonkin näkökulmista. Kielen tasolla naiseuden diskurssi rakentuu neutraalien, sukupuolta kuvaavien sanavalintojen avulla. Näitä sanavalintoja ovat esimerkiksi *nainen*, *sukupuoli* ja *äiti*. Lausetason prosessityypeistä edustettuna ovat erityisesti materiaaliset sekä relationaaliset prosessit, joilla kuvataan aktiivista toimintaa tai luonnehditaan henkilöitä tai asiantiloja. Mielenkiintoista on myös se, että tässä diskurssissa kuvatut asiat esitetään useimmiten varmoina eikä esimerkiksi modaalaisia apuverbejä, adverbejä tai partikkeleja juurikaan käytetä.

4.1.4 Yksityishenkilön kuvaamisen diskurssi

Yksityishenkilön kuvaamisen diskurssissa kuvataan Sanna Marinin perhetaustaa sekä arkielämää pääministerin työnkuvan ulkopuolella. Diskurssin funktiona on luoda kuvaa Marinista ”tavallisena ihmisenä” ja siten tuoda häntä lähemmäksi tekstien lukijoita. Diskurssissa tuodaan esiin esimerkiksi Marinin tamperelaisuus. Tämä näkyy esimerkeissä (22) ja (23):

22) Sanna Marin on jämäkkä punavihreä **Tampereelta** (HS 4)

23) Hän [Sanna Marin] on nimittäin **jääkiekkjoukkue Ilveksen kannattaja**. (HS 18)

Esimerkissä (22) ilmaistaan relationaalisen prosessiverbin *on*, subjektin *Sanna Marin* sekä adverbiaalinen *Tampereelta* avulla, että Sanna Marin on kotoisin Tampereelta.

Esimerkissä (23) Marinin tamperelaisuuteen viitataan puolestaan implisiittisesti puhuttaessa *jääkiekkjoukkue Ilveksestä*, joka on tamperelainen jääkiekkjoukkue. Suhde Marinin ja *Ilveksen* välille rakennetaan jälleen relationaalisella prosessiverbillä *on*, Mariniin viittaavalla subjektilla *hän* sekä substantiivilausekkeella *jääkiekkjoukkue Ilveksen kannattaja*. *Kannattajalla* tarkoitetaan tässä siis joukkueen tukemista (KS s.v. *kannattaja*).

Teksteissä rakennetaan kuvaa Marinista kertomalla hänen lapsuudestaan ja lapsuuden perheestään. Tämä on nähtävissä esimerkeissä (24) ja (25):

- 24) ”Olen **vähävaraisesta perheestä** eikä minulla olisi ollut edellytyksiä menestyä ja päästä eteenpäin, jos ei olisi vahvaa hyvinvointivaltiota ja suomalaista koulutusjärjestelmää. Olen **sateenkaariperheestä**, ja tämä vaikuttaa tietenkin siihen, että tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja ihmisoi-keudet ovat minulle tärkeitä.” (HS 4)
- 25) Marin ja muut avainministerit ovat kokeneet 1990-luvun alun myllerryksistä **laman** ehkä oma-kohtaisimmin, koska **monissa perheissä sen vaikutukset** ulottuivat myös lapsiin. (HS 20)

Esimerkin (24) teksti on kokonaisuudessaan suoraa lainausta Sanna Marinin puheesta. Yksikön ensimmäisen persoonan mukaiset *olen*-verbit sekä pronominin *minä* taipumusmuodot viittaavat siis Sanna Mariniin. Esimerkissä Marin kuvaa itselleen tärkeitä poliittisia arvoja ja perustelee niitä perhetaustallaan. Perhetaustaan liittyy kaksi lausetta, joiden predikaattina on relationaalinen prosessiverbi *olen*. Lauseella *olen vähävaraisesta perheestä* hän viittaa lapsuuden perheensä sosioekonomiseen asemaan. Lauseella *olen sateenkaariperheestä* hän puolestaan viittaa siihen, että ainakin toinen hänen vanhemmistaan kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön (KS s.v. *sateenkaariperhe*).

Esimerkissä (25) kuvataan 1990-luvun laman vaikuttaneen Marinin lapsuuteen. *Marin ja muut avainministerit* ovat subjektina mentaalille prosessiverbille *ovat kokeneet*. Kokemisen kohteena on *lama* ja tätä kokemusta kuvataan adjektiivilla *omakohtainen*. Virkkeen sivulauseella perustellaan tätä omakohtaisuutta toteamalla, että *monissa perheissä sen vaikutukset ulottuivat myös lapsiin*. Pronominilla *sen* viitataan lamaan ja substantiivilla *lapsiin* viitataan Mariniin ja muihin avainministereihin. Tekstissä ei kuitenkaan tarkemmin määritellä tapaa, jolla lama vaikutti myös lapsiin, vaan tämä jätetään lukijan yleistiedon varaan.

Teksteissä kuvataan myös Marinin nykypäivän perhearkea sekä hänen rooliaan äitinä. Tämä näkyy esimerkissä (26):

- 26) Tampereen ja Helsingin väliä matkustava Marin on **avoliitossa** ja hänellä on ensi tammikuussa **kaksi vuotta täyttävä tytär Emma**. – – ”Minulla on se onnellinen tilanne, että minulla on ihana **puoliso ja Emmalla ihanat isovanhemmat**, jotka ovat arjessa joka päivä läsnä. Kun tämä tilanne tuli yllättäen eteen, kyllä se lohdutti, että **oma mieheni** laittoi viestiä, että he olivat jo **minun äitini** kanssa sopineet, miten kaikki käytännön asiat sitten hoidetaan” hän vastasi. (HS 4)

Esimerkin (26) ensimmäinen virke koostuu kahdesta lauseesta, jotka molemmat rakentuvat relatiivisen prosessiverbin *on* varaan. Näistä lauseista ensimmäinen konstruoi suhteen Marinin ja *avoliiton* välille. Toinen lause puolestaan on omistuslause, joka ilmaisee, että Marinilla on *kaksi vuotta täyttävä tytär Emma*. Virkkeellä siis ilmaistaan, että Marin elää arkeaan puolisonsa ja tyttärensä kanssa. Esimerkin seuraavat kaksi virkettä ovat suoraa lainausta Marinin puheesta. Esimerkin toisessa virkkeessä kuvataan Marinin perhesuhteita erityisesti si-

vulauseissa *että minulla on ihana puoliso* sekä *ja Emmalla ihanat isovanhemmat*. Näistä jälkimmäisessä ei ole eksplisiittisesti kirjattua verbiä, vaan tämä lause jakaa relatiivisen prosessiverbin *on* edellisen lauseen kanssa ellipsirakenteen avulla (VISK §1186). Molempien lauseiden substantiivilausekkeissa on käytetty määriteosana adjektiivia *ihana*, mikä kuvastaa Marinin lämpimiä tunteita puolisoaan sekä Emman isovanhempia kohtaan. Relatiivisivulauseella *joita ovat arjessa joka päivä läsnä* viitataan Emman isovanhempiin, ja tämä relatiivilause kertoo Marinin hänen perheensä läheisistä väleistä.

Diskurssin sisällä kerrotaan myös Marinin tavoista ja muusta arkielämästä, kuten esimerkiksi (27) on nähtävissä:

- 27) Sanna Marin on **järjestyksen ihminen**. Ylen haastattelussa tammikuussa hän sanoi, että ajattelun selkeyttämisessä **häntä auttaa siivoaminen**. ”Meillä on aina todella siistiä”, hän totesi. (HS 4)

Esimerkin (27) ensimmäisessä virkkeessä annetaan relationaalisen prosessiverbin *on* avulla *Sanna Marinille* nimitys *järjestyksen ihminen*. Esimerkin toisessa virkkeessä referoidaan Marinin haastatteluvastausta kertomalla, että *ajattelun selkeyttämisessä häntä auttaa siivoaminen*. Siivoaminen on arkinen askare, jota jokainen ihminen tekee säännöllisesti. Kuva Marinista siivoamassa tuokin siis hänet lähemmäs jokaista suomalaista.

Diskurssissa tuodaan myös eksplisiittisesti esille se, että Marinin arkipersoonaan liittyvistä asioista puhutaan sillä ajatuksella, että ne vaikuttavat lukijoiden käsitykseen Marinista. Tämä on nähtävillä esimerkissä (28):

- 28) Menestyjien kannattaminen kun on helppo sekä hieman väritön ja hajuton vaihtoehto. Mutta Ilves, se on eri juttu. Ilves **kertoo Marinin luonteesta ja antaa Suomelle hyvän signaalin**. Marin on valmis olemaan altavastaajan puolella, eikä tavoittele pikavoittoja.” (HS 18)

Esimerkin (28) kolmas virke rakentuu kahdesta keskenään rinnasteisesta päälauseesta, joiden molempien yhteisenä subjektina toimii *Ilves*, jolla viitataan tässä tamperelaiseen jääkiekkjoukkueeseen. Virkkeessä kuvataan materiaalistien prosessiverbien *kertoo* ja *antaa* avulla Ilveksen kannattajuuden olevan hyvä merkki Marinin luonteesta. Neljännessä virkkeessä kuvataan tarkemmin sitä, mitä Ilveksen kannattajuus kertoo Marinista. Virkkeessä kerrotaan, että hän *on valmis olemaan altavastaajan puolella* ja että hän *ei tavoittele pikavoittoja*. *Altavastaajalla* tarkoitetaan alakynnessä olevaa eli sellaista henkilöä tai ryhmää, jonka ei uskota pärjäävän (KS s.v. *altavastaaja*). *Pikavoitolla* puolestaan viitataan nopeaan tai helppoon menestykseen (KS s.v. *pikavoitto*). Näillä sanavalinnoilla kuvataan siis Marinin olevan valmis tukemaan heikom-

massa asemassa olevia ja tekemään pitkäjänteistä työtä saadakseen muutosta tai *voittoa* aikaan. Kertomalla Marinin kannattajuudesta halutaan siis tuoda ilmi, että Marin on mitä todennäköisimmin samanlaiseen pitkäjänteisyyteen ja vaikeiden aikojen sietämiseen myös Suomen valtion kohdalla.

Yksityishenkilön kuvaamisen diskurssissa kerrotaan siis Marinin lapsuudesta, perheestä ja kotipaikkakunnasta. Lisäksi hänestä kerrotaan politiikan näkökulmasta epärelevantteja tietoja, kuten siivousinnostus ja Ilveksen kannattajuus. Kokonaisuudessaan diskurssissa rakennetaan kuvaa Marinista henkilönä politiikan ulkopuolella. Kielenkäyttö on melko neutraalia, mutta huomattavissa on myös hieman värikkäämpien sanavalintojen käyttöä. Todennäköisesti myös värikkäämpi kieli luo kuvaa Marinista helpommin lähestyttävänä. Suurin osa tämän diskurssin esimerkeistä rakentui relationaalisten prosessiverbien ympärille. Tämä johtuu luultavasti siitä, että yksityishenkilön kuvaamisen diskurssissa kuvataan paljon Marinin ominaisuuksia ja luodaan omistuslauseita esimerkiksi perheenjäsenistä. Lisäksi diskurssi rakentuu vahvasti sanavalintojen varaan. Sanavalinnat ovat pääosin neutraaleja, mutta välttämättömiä, kun kuvataan esimerkiksi perhesuhteita.

4.1.5 Suosion diskurssi

Suosion diskurssissa kuvataan Marinin suosiota niin kotimaassa kuin kansainvälisessä mediasakin. Marinin suosiota kotimaassa kuvataan esimerkiksi gallup-tulosten avulla sekä vertaamalla hänen suosiotaan Antti Lindtmanin suosioon. Tämä näkyy esimerkeissä (29) ja (30):

- 29) Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin on **suomalaisten suosikki** Sdp:n seuraavaksi pääministeriehdokkaaksi, ilmenee [HS-gallupista](#). (HS 1)
- 30) Useimmissa mittauksissa Marin on ollut Lindtmania **suositumpi**. Tulos on ollut **sama** puoluevaltuuston jäsenille tehdyissä kyselyissä. (HS 3)

Esimerkissä (29) ilmaistaan relationaalisen prosessiverbin *on* avulla suhde substantiivilausekkeiden *Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin* sekä *suomalaisten suosikki* välille. Lauseen kolmannella substantiivilausekkeella *Sdp:n seuraavaksi pääministeriehdokkaaksi* täsmennetään edellistä lauseketta, sillä siinä kerrotaan, mihin asiaan Marin on *suomalaisten suosikki*. Todennäköisesti tekstin oletettu lukija olisi yhteiskunnallisen kontekstin perusteella osannut tulkita pelkästä *suomalaisten suosikki* -lausekkeesta, että kyse on pääministerikisasta. Kolmannen lausekkeen käytöllä kuitenkin varmistetaan, että kaikki lukijat käsittävät lauseen samalla

tavalla. Virkkeen toisessa lauseessa ilmoitetaan lähde edellisen lauseen tiedolle verbin *ilmenee* sekä hyperlinkin *HS-gallupista* avulla. Hyperlinkki *HS-gallupista* mahdollistaa lukijan siirtymisen Helsingin Sanomien artikkeliin, joka käsittelee tarkemmin kyseisen gallupin tuloksia.

Esimerkissä (30) puolestaan kuvataan Marinin suosiota vertaamalla häntä Lindtmaniin adjektiivin komparatiivimuodolla *suositumpi*. Substantiivilausekkeella *useimmissa mittauksissa* ilmaistaan, että mittauksia, joissa Marin on ollut Lindtmania suosituampi, on ollut useampi kuin yksi. Saman lausekkeen määriteosa *useimmissa* paljastaa myös sen, ettei Marin ole ollut Lindtmania suosituampi kaikissa mittauksissa. Tämä tarkoittaa, että Lindtman on ollut joissain mittauksissa Marinia suosituampi tai että he ovat olleet yhtä suosittuja. Näillä *mittauksilla* viitataan mitä todennäköisimmin julkisiin, koko väestölle tarkoitettuihin kyselyihin, sillä seuraavassa virkkeessä täsmennetään erikseen *puoluevaltuuston jäsenille tehtyjen kyselyiden* tuloksia. Relationaalisen prosessiverbin *on ollut* sekä vertailusanan *sama* avulla ilmaistaan, että myös puoluevaltuuston jäsenten keskuudessa Marin on ollut Lindtmania suosituampi.

Marinin suosion syytä siirretään myös pois Marinin omista ominaisuuksista, ja hänen suosittuuttaan erityisesti puolueen sisällä perustellaan ajatuksella, että hän oli kahdesta vaihtoehdosta ”pienempi paha”. Tämä näkyy esimerkissä (31):

- 31) Myös moni oikeistodemari äänesti vasemman laidan Marinia, koska vaihtoehto – Heinäluoman perillinen – olisi ollut **vielä vastenmielisempi**. (HS 12)

Esimerkki (31) rakentuu materiaalsen prosessiverbin *äänestää* ympärille. Sosiaalidemokraattisen puolueen sisälle konstruoidaan kahtiajako ilmauksilla *oikeistodemari* ja *vasemman laidan*. Näillä ilmauksilla viitataan puolueen jäsenten poliittisiin kantoihin, jotka ovat vaihtelevia myös yksittäisten puolueiden sisällä. Marin asemoidaan osaksi *vasempaa laitaa*. Äänestämisen syytä kuvataan sivulauseella, jonka predikaattina toimii konditionaalimuotoinen relationaalinen prosessiverbi *olisi ollut*. Lauseen subjektia *vaihtoehto* täsmennetään ajatusviivoin erotetulla lausekkeella *Heinäluoman perillinen*. Tällä kuvataan siis Marinin vastaehdokasta Antti Lindtmania. Lausumapartikkeli *vielä* (VISK §801) sekä komparatiivimuotoinen adjektiivi *vastenmielisempi* kertovat Marinin olleen Lindtmania vähemmän vastenmielinen vaihtoehto pääministeriksi puolueen oikeistolaisen siiven mielestä. Sanan *vastenmielinen* käyttäminen komparatiivimuodossa paljastaa kuitenkin myös Marinin olleen *vastenmielinen* vaihtoehto puolueen oikeistolaisten politikkojen mielestä. Esimerkki (31) kuvaa siis, että Marinin valinta ei johtunut hänen suosiostaan, vaan siitä että hänen vastaehdokkaastaan pidettiin vähemmän.

Huomio kiinnittyy myös vahvoihin positiivisiin ilmauksiin ja sanan *tähti* toistuvaan käyttöön. Nämä piirteet ovat nähtävissä esimerkeissä (32) ja (33):

- 32) Sdp nostaa pääministeriksi **puolueen kirkkaimman tähden**, joka muuttaa hallituksen tapoja mutta tuskin politiikan sisältöä. (HS 5)
- 33) Sanna Marinin saama huomio teki hänestä **politiikan supertähden**. (HS 16)

Esimerkissä (32) Mariniin viitataan substantiivilausekkeella *puolueen kirkkaimman tähden*. Adjektiivista *kirkas* on käytetty superlatiivimuotoa ja lausekkeen edussanana on sana *tähti*. Sanaa *tähti* käytetään tässä kuvainnollisessa mielessä, ja sillä viitataan suosittuun henkilöön, useimmiten kuuluisiin tai suosittuihin taiteilijoihin tai urheilijoihin (KS s.v. *tähti*). Poliitikkoon liitettynä tämän sanan käyttö on huomattavasti harvinaisempaa. Sanavalinnalla siis annetaan ymmärtää, että tässä tapauksessa poliitikon saama huomio ja suosio voisi olla samaa luokkaa urheilijoiden ja taiteilijoiden saaman suosion kanssa.

Myös esimerkissä (33) Sanna Marinaa kuvataan sanalla *tähti*. Tällä kertaa sana saa myös etuliitteen *super-*, joka kasvattaa sanan kantamaa merkitystä. Virkkeessä kuvataan myös tähteyden syntyneen Marinin *saaman huomion* ansiosta. Materiaalinen prosessiverbi *teki* kuvastaa tätä syy-seuraus-suhdetta.

Suosion diskurssissa nostetaan esiin myös Marinin ja hänen johtamansa hallituksen saama kansainvälinen huomio ja suosio erityisesti sosiaalisessa mediassa. Tämä näkyy esimerkeissä (34) ja (35):

- 34) Sanna Mariniin kohdistunut **kansainvälinen huomio** on ollut suorastaan valtaisaa. (HS 16)
- 35) Pääministeri Sanna Marin ja uusi hallitus **löivät näyttävästi läpi** sosiaalisessa mediassa ympäri maailmaa. (HS 15)

Esimerkissä (34) kuvataan Marinin saamaa kansainvälistä huomiota. Lauseen predikaattina toimii relationaalinen prosessiverbi *on ollut*, joka antaa määreen *suorastaan valtaisaa* Sanna Marinin saamalle *kansainväliselle huomiolle*.

Esimerkin (35) subjektina on lausekeyhdistelmä *pääministeri Sanna Marin ja uusi hallitus*. Virkkeen predikaattina toimii verbi-idiomi *lyödä läpi* (VISK §454), jota kuvataan verbiliiton osien väliin sijoitetulla adverbilla *näyttävästi*. Läpi lyöminen saa kaksi paikan määrettä: *sosiaalisessa mediassa* sekä *ympäri maailmaa*. Näillä substantiivilausekkeilla kuvataan Marinin ja muun hallituksen saaman suosion laajuutta eri sosiaalisen median kanavissa eri puolilla maailmaa.

Suosion diskurssissa kuvataan siis Marinin suosiota kotimaassa niin kansan keskuudessa kuin puolueen sisällä. Lisäksi kuvataan Marinin saamaa huomiota sosiaalisessa mediassa sekä

hänen saamaansa kansainvälistä huomiota. Diskurssissa käytetty kieli on lähes kokonaan positiivissävytteistä, ja tästä ainoana poikkeuksena on esimerkki (31). Lauseiden prosessityypeistä eniten edustettuna on relationaaliset prosessit, sillä niillä voidaan konstruoida suhde henkilön ja ominaisuuden välille. Sanavalinnoista esillä olivat erityisesti sanat *suosikki* sekä *tähti*. Eri-tyispiirteenä suosion diskurssille voidaankin nimetä positiiviset sanavalinnat sekä adjektiivien komparatiivi ja superlatiivimuodot. Marinin referointia ei hyödynnetty ollenkaan tässä diskurssissa. Tämä johtuu varmasti siitä, että suosio on käsitteenä objektiivinen ja etenkin suomalaisen vaatimattomaan kulttuuriin ei sovi itsensä suosituksi kuvaaminen.

4.2 Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit

Tässä alaluvussa esittelen analyysissä esiin nousseita Alexander Stubbiin liitettyjä diskursseja. Aineistosta nousi esiin kolme diskurssia, jotka ovat politiikan diskurssi, osaamisen ja kokemuksen diskurssi sekä epäsovinnaisuuden diskurssi. Esittelen jokaista näistä diskursseista omassa alaluvussaan, joissa kuvaan tyypillisiä diskurssin ilmenemistapoja esimerkkien ja niiden kielellisen analyysin avulla.

Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit ovat kielellisesti vaihtelevampia kuin Sanna Mariniin liitetyt diskurssit. Kieli vaihtelee positiivissävytteisestä negatiivissävytteiseen erityisesti osaamisen ja kokemuksen sekä epäsovinnaisuuden diskursseissa.

4.2.1 Poliitiikan diskurssi

Kuten Marinin kohdalla, myös Stubbiin liitettyjä diskursseja tarkasteltaessa politiikan diskurssi on luonnollinen osa poliitikkoa käsitteleviä artikkeleita. Myös Stubbin kohdalla politiikan diskurssi on kaikista laajin ja eniten esillä oleva diskurssi. Stubbinkin kohdalla diskurssissa käytetty kieli on melko neutraalia, mutta ajoittain humoristista tai hieman negatiivistakin. Neutraaleimmillaan kieli on puhuttaessa Stubbien arvomaailmasta. Tämä näkyy esimerkeissä (36) ja (37):

36) **Arvoliberaalina** profiloitunut pääministeri ja kokoomuksen uusi puheenjohtaja Alexander Stubb on ollut **kansalaisaloitteen** näkyvimmistä **puoltajista**. (HS32)

37) Heidän [Stubb ja Rinne] yhteisiä teemojaan ovat **yhdenvertaisuus, ihmisoikeuskysymys ja taistelu syrjintää vastaan**. Molemmat käyttävät näitä sanoja. (HS38)

Esimerkissä (36) subjekti *Alexander Stubb* saa määritteekseen lausekkeet *arvoliberaalina profiloitunut pääministeri* sekä *kokoomuksen uusi puheenjohtaja*. Sanalla *arvoliberaali* tarkoitetaan arvoiltaan liberaalia henkilöä eli perinteisten tai konservatiivisten arvojen vastaisia, vapaa-mielisempiä arvoja kannattavaa henkilöä (KS s.v. *liberaali*). Myös Stubbin edustaman puolueen *kokoomuksen* mainitseminen kuvaa hänen edustamiaan arvoja. Subjekti *Alexander Stubb* liitetään relationaalisella prosessiverbillä *on ollut* osaksi ryhmää *kansalaisaloitteen kannattajat*. Hänen myös ilmaistaan olleen yksi *näkyvimmistä kannattajista*. Mainitulla *kansalaisaloitteella* viitataan tuolloin vireillä olleeseen kansalaisaloitteeseen tasa-arvoisen avioliittolain puolesta. Tämä vahvistaa ajatusta Stubbista liberaalien arvojen ja tasa-arvon kannattajana.

Esimerkissä (37) luodaan relationaalisen prosessiverbin *ovat* avulla suhde lausekkeen *heidän yhteisiä teemojaan* sekä luettelon *yhdenvertaisuus, ihmisoikeuskysymys ja taistelu syrjintää vastaan* välille. Pronominilla *heidän* viitataan Alexander Stubbiin sekä sosiaalidemokraattisen puolueen silloiseen puheenjohtajaan Antti Rinteeseen. Adjektiivilla *yhteinen* kuvataan Stubbin ja Rinteen edustavan ainakin näiltä osin samoja arvoja, ja siten heidän välilleen luodaan samankaltaisuus. Substantiivit *yhdenvertaisuus* ja *ihmisoikeuskysymys* sekä substantiivilauseke *taistelu syrjintää vastaan* liittyvät kaikki edellisessä esimerkissä (36) esitettyihin liberaaleihin arvoihin.

Kuvattaessa Stubbin tapaa toimia ja tehdä politiikkaa kielenkäyttö on osin neutraalia, kuten esimerkissä (38). Näin ei kuitenkaan ole kaikissa vastaavaa kuvausta sisältävissä kohdissa. Tämä näkyy esimerkissä (39):

38) Hallitusneuvotteluiden vetäjä, tuleva pääministeri Alexander Stubb (kok) sanoi sunnuntaina kokoomuksen puoluekokouksessa, että hän **haluaa tuoda uutta toimintakulttuuria** hallituksen työskentelyyn. (HS25)

39) Tuleva pääministeri Alexander Stubb (kok) on esiintynyt **maltillisen valtiomiesmäisesti** asettamalla tavoitteiksi poliittisen vakauden ja porukan koossa pitämisen. (HS21)

Esimerkissä (38) päälauseen predikaattina toimii kommunikatiivinen prosessiverbi *sanoi*, joka saa projektiokseen sivulauseen *että hän haluaa tuoda uutta toimintakulttuuria hallituksen työskentelyyn*. Predikaatti *sanoi* ja sen saama ajan ja paikan täsmennys *sunnuntaina kokoomuksen puoluekokouksessa* kertovat projektion olevan referointia päälauseen subjektin *Alexander Stubbin* puheesta. Sivulause rakentuu mentaalisen prosessiverbin *haluaa* ympärille. Sivulauseen subjektina toimiva pronomini *hän* viittaa päälauseen subjektiiin *Alexander Stubbiin*. Sivulauseen mukaan Stubb *haluaa tuoda uutta toimintakulttuuria hallituksen työskentelyyn*. Tämä

on ilmauksena neutraali ja kertoo yhdestä Stubbin hallituskauden tavoitteesta. Myös virkkeeseen valitut verbit *sanoi* sekä *haluaa* ovat luonteeltaan neutraaleja.

Esimerkissä (39) subjektina toimii substantiivilauseke *tuleva pääministeri Alexander Stubb*. Virkkeen predikaattina toimii verbi *on esiintynyt* ja esiintymisen tapaa kuvataan *maltillisen valtiomiesmäiseksi*. Verbi *esiintyä* luettaisiin konkreettisenä toimintana materiaaliseksi verbiksi, mutta tässä yhteydessä sitä käytetään kuvainnollisessa mielessä, ja sen avulla Stubbille annetaan ominaisuus *maltillisen valtiomiesmäinen*. Tämän vuoksi *esiintyä* on tässä kontekstissa relationaalisen prosessin verbi. Adjektiivista *valtiomiesmäinen* johdettu tavan adverbiaali *valtiomiesmäisesti* (VISK §373) on ilmauksena vahvasti sukupuolittunut, sillä sana itsessään sisältää liitteen *-mies-* ja lisäksi sanan tarkoitteena on tyypillisesti taitavat ja huomattavat valtiolliset johtomiehet (KS s.v. *valtiomies*). Voisi myös ajatella, että Stubb *tulevana pääministerinä* täyttäisi *valtiomiehen* kriteerit, mutta adverbiaalinen pääte *-mäisesti* antaa ymmärtää, että häntä ei lasketa sanan *valtiomies* tarkoitteeksi. Tätä *maltillista valtiomiesmäisyyttä* perustellaan Stubbin asettamilla tavoitteilla, jotka ovat *poliittinen vakaus* sekä *porukan koossa pitäminen*. Sanavalinnalla *porukka* viitataan oletettavasti Suomen silloiseen hallitukseen. Huomionarvoista on se, että mikäli Stubbin *maltillinen valtiomiesmäisyys* on tarpeellista tuoda erikseen esiin, herää ajatus siitä, että häneltä on mahdollisesti odotettu erilaista käytöstä.

Politiikan diskurssin sisällä myös kritisoidaan Stubbin tekemiä päätöksiä sekä yleistä tapaa tehdä politiikkaa. Tämä näkyy esimerkeissä (40) ja (41):

- 40) Kokoomus korosti etukäteen, miten kasvupaketin **pitää olla maltillinen**. Valtionaloutta ei saanut vaarantaa **liian hövelillä rahankäytöllä**. Elvytyspaketista piti tulla mini. **Stubb myönsi heti tuoreeltaan, että siitä tuli semi**. Joku voi nähdä sen maxina. (HS30)
- 41) Stubb on itse **tuulella käyvä poliitikko**. Hänessä ei ole sitä **aatteellista vakautta ja syvyyttä**, joka Kataisessa on. Hänen purjeisiinsa puhaltavan tuulen nimi on kansansuosio. Se nosti hänet ensin kokoomuksen ja sitten hallituksen ja koko maan johtoon. (HS35)

Esimerkin (40) ensimmäisessä virkkeessä kuvataan kommunikatiivisella prosessiverbillä *korosti* kokoomus-puolueen ilmaiseen, että *kasvupaketin pitää olla maltillinen*. Nesessiiviverbin *pitää* käytöllä ilmaistaan *maltillisuuden* ehdottomuutta (VISK §1573). Kolmannessa virkkeessä todetaan nesessiivisen apuverbin *piti* sekä materiaallisen prosessiverbin *tulla* avulla, että *elvytyspaketin* oli tarkoitus olla *mini* eli pieni. *Elvytyspakettia* käytetään tässä virkkeessä synonyymina ensimmäisen virkkeen *kasvupaketille*. Neljännessä virkkeessä kommunikatiivisen prosessiverbin *myöntää* avulla referoidaan subjekti *Stubbin* itse todenneen, että *siitä* eli elvytyspaketista *tuli semi*. Sana *semi* on puhekielinen ilmaus, ja sillä tarkoitetaan tässä yhteydessä keskikokoista. Viimeisessä virkkeessä esitetään mahdollisuus, että *joku voi nähdä sen maxina*.

Sanalla *maxi* tarkoitetaan tässä yhteydessä suurta. Esimerkissä (40) siis esitetään, että Stubb on toiminut vastoin puolueen yleistä linjaa ja suunnitellut pienen kasvupaketin sijaan keskikokoisen tai jopa suuren kasvupaketin. Sanavalinnat *mini*, *semi* ja *maxi* sekä toisen virkkeen sana *höveli* kuitenkin keventävät esimerkin esittämän kritiikin vakavuutta ja luovat esimerkkiin hieman vitsailevan sävyn.

Esimerkin (41) ensimmäisessä virkkeessä subjektille *Stubb* annetaan relationaalisen prosessiverbin *on* avulla ominaisuudeksi substantiivilauseke *tuulella käyvä poliitikko*. Määriteosalla *tuulella käyvä* tarkoitetaan usein epävakaa ja mielialoiltaan vaihtelevaa henkilöä. Edus-sana *poliitikko* täsmentää, että Stubbia ei välttämättä yksityisenä persoonana nähdä *tuulella käyvänä*, vaan nimenomaan poliitikon roolissa. Toisessa virkkeessä Stubbia verrataan hänen edeltäjänsä Jyrki Kataiseen toteamalla kieltoisanan *ei* ja relationaalisen prosessiverbin *ole* avulla, että hänellä ei ole *aatteellista vakautta ja syvyyttä*, joita Kataisella puolestaan todetaan olevan.

Aineistossa kuvataan myös Stubbin suhtautumista hänen johtamiinsa hallitusneuvotteluihin. Tämä näkyy esimerkeissä (42) sekä (43):

- 42) "Ei ole kyse **jättiläismäisistä hallitusneuvotteluista**, vaan **minihallitusneuvotteluista** – ja paino sanalla 'mini'", Stubb sanoi tiistaina viestimille. (HS 22)
- 43) Muutenkin hän [Stubb] yritti parhaansa mukaan **hillitä odotuksia ja vakuutella neuvotteluiden hyvää henkeä**. (HS 24)

Esimerkissä (42) annetaan suora lainaus Stubbin puheesta *viestimille*. Stubb korostaa sitaatissa sanavalinnoillaan *jättiläismäinen* ja *minihallitusneuvottelut*, että kyseessä ei ole suuret hallitusneuvottelut. Viimeisessä sivulauseessa hän vielä painottaa sanaa *mini*. Tällä hän luultavasti haluaa entistä selkeämmin alleviivata hallitusneuvotteluiden pienuutta ja pienentää ihmisten odotuksia hallitusneuvotteluihin liittyen.

Esimerkissä (43) puolestaan referoidaan Stubbin toimintaa ja puhetta. Hänen kuvataan *yrittäneen hillitä odotuksia ja vakuutella neuvotteluiden hyvää henkeä*. Huomio kiinnittyy erityisesti verbiliittoon *yrittää vakuutella*, josta syntyy kuva, että Stubbin ei katsota onnistuneen kuulijoidensa vakuuttamisessa.

Lisäksi politiikan diskurssissa kuvataan Stubbin puolueelleen Kokoomukselle tuomia vaikutuksia. Tämä näkyy esimerkissä (44):

- 44) Stubbin kokoomus on **itsevarmuutta ja nousukuntoa uhkuessaan** jo melkein pä liian **sutki** puolue. HS40

Esimerkki (44) rakentuu relationaalisen prosessiverbin *on* ympärille. Subjektin paikalla on substantiivilauseke *Stubbin kokoomus*. Virkkeellä siis viitataan kokoomukseen sinä aikana, kun Stubb on ollut sen puheenjohtajana. Kokoomuksen todetaan olevan *melkein pä liian sutki puolue*. Sanalla *sutki* tarkoitetaan liukasta tai ovelaa (KS s.v. *sutki*). Tämä sanavalinta yhdessä määrän adverbiaalilla *liian* kanssa luovat negatiivisen kuvan puolueesta ja sen toiminnasta. Infinitiivillä rakenteella *itsevarmuutta ja nousukuntoa uhkuessaan* (VISK §875) kuvataan kokoomuksesta syntynyttä itsevarmaa mielikuvaa. Verbivalinta *uhkua* kuvaa *itsevarmuuden ja nousukunnon* olevan huomattavaa ja suorastaan loistavan kokoomuksesta.

Politiikan diskurssissa kuvataan Stubbin arvoja, tapoja tehdä politiikkaa sekä hänen vaikutustaan puolueeseensa kokoomukseen. Hänen poliittista toimintaansa myös kritisoidaan avoimesti. Diskurssissa käytetty kieli vaihtelee neutraalista negatiivissävytteiseen. Diskurssi rakentuu erityisesti sanavalintojen avulla. Niillä nimetään arvoja, ajatuksia ja toimia, mutta toisaalta myös kuvataan asioita vahvasti värityneillä sanavalinnoilla, kuten *valtiomiesmäisesti*, *mini* ja *sutki*. Eri prosessityypit ovat melko tasaisesti edustettuina, mutta relationaalinen prosessityyppi hieman muita enemmän. Diskurssin sisällä on myös moniäänisyyttä, sillä Stubbia referoidaan erityisesti teksteissä, joissa kuvataan hänen suhtautumistaan asioihin.

4.2.2 Osaamisen ja kokemuksen diskurssi

Osaamisen ja kokemuksen diskurssissa kuvataan Stubbin aiempaa kokemusta niin politiikassa kuin muillakin uraan liittyvillä osa-alueilla. Lisäksi tässä diskurssissa kuvataan hänen osaamistaan ja toisaalta myös osaamattomuuttaan. Puhe diskurssin sisällä onkin hyvin vaihtelevaa positiivisesta neutraalin kautta aina negatiiviseen asti. Stubbin kokemuksen ja kokemattomuuden kuvausta esittelen esimerkeillä (45) ja (46):

45) Vuodesta 2008 **ministerinä toiminut** Alexander Stubb (kok) on urallaan keskittynyt kansainvälisiin asioihin. Ennen siirtymistään **eurooppa- ja ulkomaankauppaministeriksi** Stubb **toimi ulkoministerinä**. HS27

46) Muiden puolueiden joukoista kerrotaan, että hidastelun yksi syy on se, että kaikessa näkyy **Stubbin kokemattomuus** tällaisten neuvotteluiden vetäjänä. **Hänelle on uutta**, että nyt sovi-taan **talouspolitiikasta ja perhepolitiikasta ja paljosta muustakin**. HS25

Esimerkissä (45) ensimmäisen virkkeen subjekti *Alexander Stubb* saa määritteekseen partisiippilausekkeen *vuodesta 2008 ministerinä toiminut*, jolla kuvataan hänen aiempaa kokemustaan

ministerin tehtävissä (VISK §521). Virkkeen predikaattina toimii mentaalisen prosessin verbi *on keskittynyt*. Stubbiin kuvataan keskittyneen *urallaan kansainvälisiin asioihin*. *Uralla* viitataan aiemmin virkkeessä ilmaistuun aikaan ministerin tehtävissä. Keskittymisen kohteena olleita *kansainvälisiä asioita* ja aiemmin todettua *ministerinä toimimista* kuvataan esimerkin toisessa virkkeessä. Myös toisen virkkeen subjektina esitetään *Stubb*. Ajan adverbillä *ennen* kuvataan virkkeessä ilmaistujen ministerivirkkojen ajallista suhdetta toisiinsa. Virkkeen mukaan *Stubb* on ensin *toiminut ulkoministerinä* ja sen jälkeen *eurooppa- ja ulkomaankauppaministerinä*. Nämä molemmat virat vahvistavat aiemmassa virkkeessä todettua *kansainvälisiin asioihin keskittymistä*, sillä molemmat näistä ministeripaikoista keskittyvät ennemmin kansainvälisiin asioihin kuin kotimaahan.

Esimerkin (46) ensimmäisen virkkeen päälauseessa kuvataan virkkeen sisällön olevan referointia *muiden puolueiden* jäsenten puheesta passiivimuotoisen kommunikaatioprosessin verbin *kerrotaan* avulla. Passiivimuotoinen verbi korostaa sitä, että lauseessa ei nimetä niitä henkilöitä, joita referoidaan, mutta lauseella annetaan ymmärtää, että heitä on useita ja eri puolueista. Virkkeen toisessa sivulauseessa tuodaan eksplisiittisesti esiin ajatus *Stubbista kokemattomana*. Hänen kuvataan olevan kokematon *tällaisten neuvotteluiden vetäjänä*. *Tällaisilla neuvotteluilla* viitataan tekstin kirjoitushetkellä käynnissä olleisiin hallitusneuvotteluihin, joiden *vetäminen* oli *Stubbin* tehtävä. Esimerkin toisessa virkkeessä kuvataan relationaalisen prosessiverbin *on* avulla joidenkin neuvotteluissa sovittavien sisältöjen olevan *Stubbille uusia*. Tällaisiksi sisällöiksi nimetään *talouspolitiikka* ja *perhepolitiikka*. Sisältölistan viimeinen kohta *ja paljosta muustakin* viittaa yhtäältä neutraalisti siihen, että neuvotteluissa sovitaan myös muista kuin edellä mainituista asioista. Toisaalta sillä voidaan myös tarkoittaa, että *Stubbille* myös nämä *paljot muut* asiat ovat *uusia*.

Politiikkaan liittyvän kokemuksen ja kokemattomuuden lisäksi tämän diskurssin sisällä kuvataan myös *Stubbin* kokemusta politiikan ulkopuolisissa asioissa. Tämä näkyy esimerkissä (47):

- 47) Suomi on saanut **kirjallisesti poikkeuksellisen tuotteliaan** pääministerin. Eikä nyt puhuta vain **sosiaalisesta mediasta** vaan myös **kirjanimikkeiden määräst**. HS31

Esimerkissä (47) kuvataan materiaalisien prosessiverbin *on saanut* avulla Suomen tuoretta pääministeriä *Stubbia*. *Pääministeri* on subjektilausekkeen edussanana ja saa määritteikseen sanat *kirjallisesti poikkeuksellisen tuottelias*. Sanavalinnalla *poikkeuksellisen* ilmaistaan, että *Stubb* on keskivertoa pääministeriä tuotteliaampi. Esimerkin toisessa virkkeessä täsmennetään, että kyse ei ole ainoastaa *sosiaalisesta mediasta* vaan myös *kirjanimikkeiden määräst*. Tämä täs-

mennys johtunee siitä, että Stubb on jo pitkään ollut tunnettu aktiivisena sosiaalisen median käyttäjänä.

Diskurssin sisällä Stubbista rakennetaan kuvaa myös monipuolisena osajana etenkin kielenkäytön ja vuorovaikutuksen suhteen. Tämä näkyy esimerkissä (48):

- 48) **Positiivinen, ymmärtävä ja eteenpäinvievä keskustelu** ovat arkea esimerkiksi Twitterissä, ja **tämän diskurssin hallitsee** siellä myös Alex Stubb. Möläytyksiä tulevalta pääministeriltä kuullaan sosiaalisessa mediassa aniharvoin. Toisaalta verkko on luonut areenan, jolla **politiikan kysymyksissä otetaan vahvoja, mustavalkoisia kantoja ja sanotaan asiat niin suoraan kuin mahdollista**. Välillä niinkin suoraan, että hirvittää, löytävätkö suomalaiset tätä rataa enää minkäänlaista yhteistä tarttumapintaa. Tähän **räväyttelyyn sopii** kannoiltaan puheenjohtajapaneelien **kärkäs** Alex Stubb. HS23

Esimerkin (48) ensimmäisessä virkkeessä kuvataan relationaalisen prosessiverbin *ovat* avulla Twitterin keskustelukulttuuria sanoilla *positiivinen, ymmärtävä ja eteenpäinvievä*. Ensimmäisen virkkeen toisen lauseen objektiivilla *tämän diskurssin* viitataan ensimmäisessä lauseessa kuvattuun positiiviseen puhekulttuurin muotoon. Lauseen predikaattina on mentaalinen prosessiverbi *hallita*, jolla tarkoitetaan tässä yhteydessä jonkin asian osaamista tai taitamista (KS s.v. *hallita*). Lauseen subjektina on *Alex Stubb*. Virkkeellä siis kuvataan sitä, että Stubb osaa käyttää *siellä* eli sosiaalisessa mediassa normien mukaista, positiivissävytteistä kieltä. Toisessa virkkeessä kerrotaan passiivimuotoisen kommunikaatioprosessin verbin *kuullaan* avulla *tulevan pääministerin* eli Alexander Stubbin *möläyttelevän sosiaalisessa mediassa aniharvoin*. *Möläyttelyllä* tarkoitetaan harkitsemattomia lausahduksia, joita sosiaalisessa mediassa tyypillisesti on nähtävissä. Sanavalinnalla *aniharvoin* puolestaan tarkoitetaan sitä, että näitä *möläytyksiä* tapahtuu erittäin harvoin (KS s.v. *ani*).

Esimerkin (48) kolmas virke alkaa sanalla *toisaalta*, mikä kertoo siitä, että tulevien lauseiden sisältö jollain tavalla vastakkaista edellisten lauseiden sisällön kanssa. Päälauseen subjektina toimivalla sanalla *verkko* viitataan usein internettiin, mutta tässä tapauksessa sanan tarkempana tarkoitteena voidaan ajatella olevan edellisen virkkeen *sosiaalinen media*. Kolmannen virkkeen relatiivisessa sivulauseessa kuvataan sosiaalista mediaa paikkana, jossa *politiikan kysymyksissä otetaan vahvoja, mustavalkoisia kantoja ja sanotaan asiat niin suoraan kuin mahdollista*. Nämä piirteet voidaan nähdä vastakkaisina ensimmäisessä virkkeessä luodulle kuvalle sosiaalisesta mediasta. Esimerkin viimeisen virkkeen predikaattina toimii verbi *sopia*. Subjekti *Alex Stubb* saa määritteekseen adjektiivin *kärkäs*, joka on negatiivissävytteinen vastine sanalle *innokas*. Hänen kuvataan *sopivan tähän räväyttelyyn*. Pronominilla *tähän* viitataan kolmannen virkkeen kuvaukseen sosiaalisesta mediasta. Sosiaalisen median vuorovaikutus saa virkkeessä

myös uuden määritteen *räväyttely*, jolla viitataan kuvatun kaltaiseen tapaan sanoa asiat suoraan ja kaunistelematta.

Huomionarvoista on myös se, että esimerkissä (48) Alexander Stubbista käytetään kahdesti lempinimeä *Alex Stubb*. Pitkien etunimien lyhentäminen on etenkin tuttujen ihmisten keskuudessa tavallista, ja *Alex Stubb* on Stubbista usein käytetty lyhennelmä. Tästä huolimatta (tulevan) pääministerin kutsuminen lempinimellä tuntuu epätyypilliseltä ja liian tuttavalliselta sanomalehtitekstin rekisterissä.

Aineistossa kuvataan myös sellaisia Stubbin taitoja, jotka ovat huomattavissa hänen politiikan ulkopuolisessa toiminnassaan, mutta sovellettavissa ja hyödynnettävissä myös pääministerin tehtävässä. Tämä on nähtävissä esimerkissä (49):

- 49) Stubbin aiemmin tuottamia tekstinpätkiä ovat usein jalostaneet kirjoiksi muut kuin hän itse, siis kustannustoimittajat ja kirjoittajakumppanit. Stubb **osaa delegoida**, kuten pääministerin pitääkin. HS31

Esimerkin (49) ensimmäisessä virkkeessä luodaan pohjaa toisessa virkkeessä esitetylle kuvaukselle Stubbista. Virkkeessä kerrotaan materiaalisen prosessiverbin *ovat jalostaneet* avulla, että muut kuin Stubb ovat hoitaneet Stubbin tekstien prosessoinnin kirjojen muotoon. Tästä tehdään johtopäätös, joka esitetään esimerkin toisessa virkkeessä. Toisessa virkkeessä kuvataan apuverbin *osaa* ja materiaalisen prosessiverbin *delegoida* muodostamalla verbiliitolla, että Stubb osaa jakaa tehtäviä ja vastuuta muiden ihmisten kanssa. Virkkeen sivulauseessa ilmaistaan, että tämä on pääministerille tärkeä taito nesessiiviverbin *pitää* avulla.

Osaamisen ja kokemuksen diskurssissa kuvataan Stubbin taitoja ja kokemusta niin politiikan osa-alueella kuin muuallakin elämässä. Puhuttaessa osaamisesta ja kokemuksesta kieli on positiivista tai neutraalia. Osaamattomuudesta ja kokemattomuudesta puhuttaessa kieli on puolestaan negatiivissävytteistä. Lauseiden prosessityypeistä edustetuimpana näyttäytyy materiaallinen prosessi. Tämä johtuu luultavasti siitä, että sen avulla voidaan kuvata taitoja ja kokemuksia. Sanastollisista valinnoista diskurssia rakentavat eniten erilaiset nimikkeet sekä kuvailvat adjektiivit.

4.2.3 Epäsovinnaisuuden diskurssi

Epäsovinnaisuuden diskurssissa Alexander Stubbin toimintaa kuvataan epätyypillisenä, epäsovinnaisena tai odottamattomana. Diskurssissa käytetty kieli on pääosin neutraalia ja kritiikin vahvuutta häivytetään usein huumorin keinoilla. Diskurssissa muun muassa arvioidaan syitä, joiden perusteella Stubb on tehnyt ministerivalintoja. Tämä näkyy esimerkeissä (50) ja (51):

- 50) Valintoja tehdessään Stubb **ei välttämättä olekaan miettinyt** virkaikiä tai uskollisuudesta palkitsemista. Ei edes hallituksen loppukautta. Hän **halusi uudistaa ministeriryhmää näköisekseen**, jättää oman kädenjälkensä. (HS28)
- 51) **Ministereiden pätevyys ei kasvanut, vaan heikkeni**. Ulkonäkö ehkä parani. Kokoomuksen ministeriryhmä saa itsestään parempia omakuvia, selfieitä eli stubbeja. (HS35)

Esimerkin (50) ensimmäisessä virkkeessä predikaattina toimii kieltomuotoinen mentaalinen prosessiverbi *ei olekaan miettinyt*, jolla kuvataan subjektin *Stubb* mahdollisia motiiveja ministerivalinnoissa. Asiaa ei kuitenkaan esitetä faktana, vaan mahdollisena toimintana adverbien *välttämättä* avulla. Esimerkin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä kuvatut mahdolliset ministerivalintojen perustelut *virkaikä*, *uskollisuudesta palkitseminen* sekä *hallituksen loppukausi* esitetään valintaperusteina, joita Stubb *ei ole miettinyt*. Juuri näiden mahdollisten syiden esiin nostaminen viittaa siihen, että tällaiset syyt olisivat odotettuja tai hyväksytyjä perusteita ministerivalintoihin. Esimerkin viimeisessä virkkeessä kuvataan mentaalisen prosessiverbin *halusi* sekä Stubbiin viittaavan subjektin *hän* avulla Stubbin valintamotiiveja. Virkkeen mukaan hän halusi *uudistaa ministeriryhmän näköisekseen* sekä *jättää oman kädenjälkensä*. Virkkeessä ei esitetä, että siinä referoitaisiin Stubbin itsensä sanoja, mutta predikaatti *halusi*, ja sen avulla kuvatut motiivit esitetään silti varmoina.

Esimerkissä (51) arvioidaan Stubbin tekemien ministerivalintojen vaikutuksia ministeriryhmään. Ensimmäisessä virkkeessä todetaan kielteisen materiaalisen prosessiverbin *ei kasvanut* avulla, että subjekti *ministereiden pätevyys* ei ole tehtyjen ministerivalintojen jälkeen suurempi. Sivulauseella *vaan heikkeni* korostetaan, että kasvamisen sijaan *pätevyys* ei myöskään pysynyt samana vaan *heikkeni*. Toisessa virkkeessä todetaan, että pätevyyden sijaan *ulkonäkö ehkä parani*. Viimeisellä virkkeellä korostetaan tätä ulkonäköviittausta. Virkkeen lopussa sanaa *omakuva* täsmennetään sanoilla *selfieitä eli stubbeja*. Tämä on suora viittaus ministerivalinnoihin tehneeseen Alexander Stubbiin ja hänen aktiiviseen käyttäytymiseensä sosiaalisessa mediassa, jossa mainitut *selfiet eli stubbit* ovat yleisiä. Esimerkissä siis kritisoidaan syitä, joilla Stubb on

mahdollisesti tehnyt ministerivalintoja, mutta vitsikkäästi nimeämällä *selfiet stubbeiksi* tunnelmaa ja kritiikin vahvuutta kevennetään.

Diskurssissa kuvataankin myös Stubbin sosiaalisen median käyttöä. Tämä näkyy esimerkiksi (52):

- 52) Tänään **ihmetystä ja päivittelyä** herätti kuitenkin se, että Stubb ehti **kesken neuvotteluiden twiittamaan** eli päivittämään tietoja viestipalvelu Twitteriin. (HS 25)

Esimerkin (52) päälauseessa subjektina toimii pronomini *se*, jolla viitataan sivulauseessa esitettyyn toimintaan. Materiaalisen prosessiverbin *herätti* avulla kuvataan sivulauseessa esitetyn toiminnan aiheuttaneen *ihmetystä ja päivittelyä*. Sivulauseessa predikaattina toimii verbiketju *ehti twiittaamaan*, subjektina *Stubb* ja lause saa myös aikaa määrittävän substantiivilausekkeen *kesken neuvotteluiden*. Päälauseen sanavalinnat *ihmetystä ja päivittelyä* kuvastavat sitä, miten epätyypillisenä Stubbin neuvottelujen aikaista toimintaa pidettiin.

Lisäksi Stubbin kielenkäyttöä kuvataan poliitikolle epätyypillisenä. Tämä on nähtävissä esimerkeistä (53) ja (54):

- 53) Kokoomuksen tavoitteita **uhmakkaasti esittänyt** ja etenkin Sdp:lle valintansa huumassa **nokitellut** puoluejohtaja-Stubb jäi viime viikonvaihteen puoluekokoukseen. HS21
- 54) Mies, joka marssii ulos Pohjoismaiden neuvoston kokouksesta jupisten ”vittu mitä paskaa, ei voisi vähemmän kiinnostaa” **ei solahda äärivarovaiseen poliittiseen perinteeseen millään**. HS23

Esimerkissä (53) virkkeen subjekti *puoluejohtaja-Stubb* saa määritteekseen kaksi partisiippi-lauseketta (VISK §521, §531), joita tarkastellessa huomio kiinnittyy erityisesti tavan adverbialiin *uhmakkaasti* sekä partisiippiin *nokitellut*. *Uhmakkaalla* tarkoitetaan usein vastustushaluista (KS s.v. *uhmakas*), mutta tässä yhteydessä sitä käytetään enemmän rehvakkaan tai ylpeän synonyymina. *Nokittelulla* puolestaan viitataan samankaltaiseen ylpeään ja rehvakkaaseen sanailuun. Virkkeen predikaattina toimivan materiaalisen prosessiverbin *jäädä* avulla kuitenkin kerrotaan, että Stubbin ei ole nähty käyttäytyvän näin enää *viime viikonvaihteen puoluekokouksen* jälkeen.

Esimerkin (54) päälauseen subjektilla *mies* viitataan Alexander Stubbiin. Kieltomuotoisella materiaalilla prosessiverbillä *ei solahda* ilmaistaan, että Stubb ei sovi tai asetu *äärivarovaiseen poliittiseen perinteeseen*. Tätä toteamusta vahvistetaan vielä ilmauksella *millään*. Päälauseen väitettä perustellaan lauseen keskelle asetuvalla relatiivilauseella. Lauseessa käytetään materiaalista prosessiverbiä *marssia* sekä kommunikatiivista prosessiverbiä *jupista*,

joista kumpikaan ei ole sävyiltään neutraali. Nämä verbit luovat yhdessä Stubbin sitaatin ”*vittu mitä paskaa, ei voisi vähemmän kiinnostaa*” kanssa kuvan tuhtuneesta Stubbista.

Epäsovinnaisuuden diskurssissa kuvataan siis Alexander Stubbia ja hänen toimintaansa epätyypillisenä ja odottamattomana. Huomion kohteena ovat erityisesti hänen tekemänsä päätökset sekä kielenkäyttö. Diskurssissa käytetty kieli on osin neutraalia, mutta pääsääntöisesti värikästä. Diskurssia rakennetaan erityisesti sanavalinnoilla, kuten kuvailevilla, vahvoja konnotaatioita kantavilla verbeillä. Tällaisia kuvailevia verbejä ovat esimerkiksi *nokitella* ja *ju-pista*. Prosessityypeistä edustetuin on materiaallinen prosessityyppi, jonka avulla Stubbin tekoja ja oletettuja ajatuksia representoidaan. Huomionarvoista on myös se, että tässä diskurssissa käytettiin paljon kieltomuotoisia verbejä. Esimerkeissä esitetäänkin usein odotuksen mukaiset toimintatavat ensin kieltomuotoisina, jonka jälkeen kuvataan tapaa, jolla Stubb on tilanteessa toiminut.

4.3 Vertailu

Tässä alaluvussa vertailen Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin liitettyjä diskursseja, jotka nousevat esiin aineiston analyysissa. Vaikka molempia, Mariniä ja Stubbia, koskevat aineistot ovat yhtä laajat, nousee Mariniin liitettyjä diskursseja aineistosta kaksi enemmän kuin Stubbiin liitettyjä diskursseja. Sanna Mariniin liitettyjä diskursseja nousee aineistosta esiin viisi kappaletta. Nämä diskurssit ovat *politiikan diskurssi*, *iän diskurssi*, *naiseuden diskurssi*, *yksityishenkilön kuvaamisen diskurssi* sekä *suosion diskurssi*. Alexander Stubbiin liitettyjä diskursseja puolestaan nousee esiin kolme. Nämä diskurssit ovat *politiikan diskurssi*, *osaamisen ja kokemuksen diskurssi* sekä *epäsovinnaisuuden diskurssi*.

Politiikan diskurssi on ainoa diskurssi, joka nousee esiin molempia, Mariniä ja Stubbia, koskevista aineistoista. Politiikan diskurssi oli molemmissa aineistoissa myös kaikista laajimmin esillä oleva diskurssi. Tämä on loogista ja luonnollista, kun tarkastelun kohteena on kahteen poliittikkoon liittyvät tekstiaineistot. Politiikan diskurssissa sekä Marinista että Stubbista kerrotaan samankaltaisia asioita. Diskurssissa kuvataan heidän arvomaailmaansa, poliittisia toimintatapoja sekä tavoitteita. Lisäksi kuvataan heidän vaikutusta edustamiinsa puolueisiin. Näitä asioita kuvataan kuitenkin Marinin ja Stubbin kohdalla eri tavoilla.

Mariniin liittyvässä aineistossa politiikan diskurssissa käytetty kieli on kauttaaltaan melko neutraalia. Lauseiden prosessityypeistä edustetuin on materiaallinen prosessityyppi, jonka avulla kuvataan erilaisia aktiivisia toimia ja tekoja. Stubbiin liittyvässä aineistossa puo-

lestaan politiikan diskurssissa käytetty kieli on huomattavasti vaihtelevampaa sekä värikkäämpää ja osin negatiivissävytteistä. Stubbin toimintaa ei kuvata neutraalisti, vaan sitä kritisoidaan. Lauseiden prosessityypit ovat melko tasaisesti edustettuina, mutta relatiivista prosessityyppiä käytetään hieman enemmän kuin muita. Stubille siis annetaan ominaisuuksia enemmän kuin kuvattaisiin hänet toiminnan ja tekojen tekijänä tai kohteena. Poliitiikan diskurssin sisällä käytetyn kielen erilaisuus Marinin ja Stubbin välillä näkyy esimerkeissä (55) ja (56):

- 55) Tuleva pääministeri Sanna Marin **tarjoaa** sosiaalidemokraattiselle puolueelle mahdollisuuden **uudistua ja menestyä** samoilla eväillä kuin vihreät ja vasemmistoliitto, arvioi erikoistutkija, yliopistonlehtori Jenni Karimäki Eduskuntatutkimuksen keskukselta. (HS 8)
- 56) Stubbin kokoomus **on itsevarmuutta ja nousukuntoa uhkuessaan** jo melkein pä **liian sutki** puolue. (HS40)

Esimerkeissä (55) ja (56) kuvataan Marinin ja Stubbin vaikutuksia puolueilleen. Esimerkki (55) on Mariniin liittyvästä aineistosta ja siinä käytetään materiaalista prosessiverbiä *tarjota*. Lisäksi infiniittimuotoiset verbit *uudistua* sekä *menestyä* ovat sanavalintoina positiivissävytteisiä ja kuvaavat positiivisia vaikutuksia, joita Marin tuo puolueelleen sosiaalidemokraateille. Esimerkki (56) puolestaan on Stubbin aineistosta ja siinä näkyy relationaalisten prosessien edustuneisuus predikaatin *on* muodossa. Sanavalinnat *uhkuessaan* sekä *liian sutki* ovat negatiivissävytteisiä ja luovat sellaisen kuvan, että kokoomus on Stubbin myötä kehittynyt koppavampaan ja ovelampaan suuntaan (KS s.v. *sutki*).

Politiikan diskurssin jälkeen vahvimmin Sanna Mariniin liittyvässä aineistossa esiin nousevat diskurssit ovat naiseuden sekä iän diskurssit. Nämä diskurssit myös esiintyvät paljon yhdessä samoissa teksteissä ja jopa samoissa virkkeissä. Sukupuoleen ja ikään liittyviä ilmauksia käytetään usein substantiivilausekkeen edussanana olevan Marinin määritteinä tai ominaisuudet liitetään häneen relationaalisten prosessien avulla. Alexander Stubbiin liittyvässä teksteissä hänen ikäänsä ei mainittu kertaakaan. Hänen sukupuoleensa viitattiin kerran sanalla *mies*, mutta tässäkin tilanteessa sukupuolenilmausta ei käytetty esimerkiksi Stubbin määriteosana, vaan sana *mies* toimi virkkeen subjektina sanojen *Stubb* tai *hän* sijaan. Sana *mies* esiintyi Stubbiin liittyvässä aineistossa lisäksi osana yhdyssanaa, kuten sanassa *valtiomiesmäisesti*. Tällaisella sanavalinnalla ei kuitenkaan eksplisiittisesti viitata Stubbin sukupuoleen, vaan kyseessä on kiteytynyt ilmaus.

Marinin aineistosta esiin nousseen yksityishenkilön kuvaamisen diskurssin kaltaisia piirteitä esiintyy Stubbiin liittyvässä aineistossa muutamissa teksteissä, mutta ei kuitenkaan tarpeeksi useassa tekstissä, jotta diskurssia voisi kutsua läpi aineiston toistuvaksi. Tähän diskurs-

siin sopivissa ilmauksissa kuvataan esimerkiksi Stubbin huumorintajua. Diskurssin sisällä Marinin perhetaustaa avataan melko tarkasti. Stubbiin liittyvässä aineistossa puolestaan ei ole lainkaan mainintaa hänen perhetaustastaan tai arkielämänsä yksityiskohdista. Ainoa varsinaisesti taustaan liittyvä huomio on se, että Stubb on kaksikielinen.

Myös Marinin aineistossa esiintyvän suosion diskurssin kaltaisia piirteitä on nähtävissä muutamassa Stubbin aineiston tekstissä. Tämäkään diskurssi ei kuitenkaan toistu tarpeeksi Stubbiin liittyvässä aineistossa, jotta sitä voisi kutsua läpi aineiston toistuvaksi.

Stubbin aineistosta esiin nousseen osaamisen ja kokemuksen diskurssin kaltaista puhetta esiintyy myös Mariniin liittyvässä aineistossa. Marinin kohdalla osaamiseen ja kokemukseen liittyvät huomiot liittyvät kuitenkin kaikki hänen poliittiseen uraansa. Marinin kohdalla esimerkiksi kuvataan hänen aiempaa kaupunginvaltuusto- ja ministerikokemustaan. Lisäksi Marinin poliittista kokemusta suhteutetaan hänen ikäänsä. Tämän vuoksi laskeen nämä kuvaukset Marinin tapauksessa osaksi politiikan ja iän diskursseja. Stubbin kohdalla puolestaan osaamisen ja kokemuksen diskurssi on huomattavasti laajempi ulottuen myös muuhun kuin poliittiseen uraan. Lisäksi aineistossa kuvattiin Stubbin kokemattomuutta ja osaamattomuutta, mitkä molemmat kuuluvat mielestäni vahvasti tämän diskurssin alle.

Epäsovinnaisuuden diskurssin kaltaista puhetta ei ole lainkaan nähtävissä Mariniin liittyvässä aineistossa. Marinin toimintaa kuvataan läpi aineiston neutraaliin sävyyn, mistä voi päätellä toiminnan olevan odotetun mukaista.

Mariniin ja Stubbiin liitetyt, läpi aineistojen toistuvat diskurssit ovat siis hyvin erilaisia. Myös diskurssien sisällä nähtävissä olevat kielenkäytön tavat ovat todella erilaisia Mariniin ja Stubbiin liittyvien aineistojen välillä. Mariniä ja hänen toimintaansa kuvataan pääasiassa neutraalein sanavalinnoin. Stubbia ja hänen toimintaansa kuvataan myös paikoin neutraalisti, mutta esiin nousee myös vahvaa kritiikkiä, humoristisia sanavalintoja ja rakenteiden käyttöä sekä negatiivissävytteistä kieltä. Tämä ero näkyy esimerkeissä (57) ja (58):

57) – – myös sunnuntai-iltana, kun hänet [Sanna Marin] oli valittu tiukassa äänestyksessä Sdp:n pääministeriehdokkaaksi. Silloin ratkesi, että hänestä on tulossa **Suomen historian nuorin ja maailman nuorin** istuva pääministeri. Ja maamme historian kolmas **naispuolinen** pääministeri. (HS 6)

58) Kokoomus korosti etukäteen, miten kasvupaketin pitää olla maltillinen. Valtionaloutta ei saanut vaarantaa **liian hövelillä** rahankäytöllä. Elvytyspaketista piti tulla **mini**. Stubb myönsi heti tuoreeltaan, että siitä tuli **semi**. Joku voi nähdä sen **maxina**. (HS30)

Esimerkissä (57) kuvataan Marinin sukupuolta ja ikää neutraaleilla sanavalinnoilla *nuori* ja *naispuolinen*. Myös verbivalinnat *oli valittu*, *ratkesi* sekä *on tulossa* ovat kaikki neutraaleja

vaihtoehtoja. Esimerkissä (57) esitetyt asiat esitetään tosina ilman suhtautumisesta kertovia sanavalintoja. Esimerkissä (58) puolestaan kritisoidaan Stubbin suunnitelmaa hallituksen rahankäytölle. Esimerkissä ilmaistaan ehdottomuutta apuverbeillä *pitää* ja *ei saanut*. Kritiikkiä kuitenkin kevennetään sanavalinnoilla *höveli*, *mini*, *semi* ja *maxi*. Jos kritiikki olisi haluttu esittää täysin vakavasti, olisi sanavalintoina voitu nähdä esimerkiksi *avokätinen*, *pieni*, *keskikokoinen* ja *suuri*.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tässä luvussa pohdin analyysini tuloksia kriittisen diskurssianalyysin mukaisesti yhteiskunta-kriittisellä otteella. Arvioin myös tutkimukseni onnistuneisuutta ja esitän mahdollisia jatkotutkimusmahdollisuuksia.

5.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut selvittää, millaisia diskursseja Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin on liitetty Helsingin Sanomissa sinä aikana, kun heidät on valittu Suomen pääministereiksi. Tavoitteena on ollut myös selvittää, millaisilla kielellisillä valinnoilla diskurssit rakentuvat, ja millaisia sana- ja lausetason valintoja teksteissä on tehty. Lähestyin tutkimukseni tavoitetta kolmen tutkimuskysymyksen avulla. Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

1. a) Minkäläisten diskurssien avulla Sanna Marinin mediakuvaa on luotu Helsingin Sanomissa?
b) Millaisin kielellisin keinoin Sanna Mariniin liitetyt diskurssit rakentuvat?
2. a) Minkäläisten diskurssien avulla Alexander Stubbin mediakuvaa on luotu Helsingin Sanomissa?
b) Millaisin kielellisin keinoin Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit rakentuvat?
3. a) Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja on Mariniin ja Stubbiin liitetyissä diskursseissa?
b) Vaikuttavatko Marinin ja Stubbin sukupuoli yhtäläisyyksien ja erojen rakentumiseen?

Käsittelen seuraavaksi kuhunkin tutkimuskysymykseen liittyviä analyysini tuloksia omassa alaluvussa.

5.1.1 Sanna Mariniin liitetyt diskurssit

Sanna Mariniin liittyvässä aineistossa häneen liitetään viisi diskurssia, jotka ovat politiikan diskurssi, iän diskurssi, naiseuden diskurssi, yksityishenkilön kuvaamisen diskurssi sekä suosion diskurssi. Nämä kaikki viisi diskurssia ovat yhteiskunnallisesti tunnistettavia, sillä ne voidaan

nähdä liitettävän myös muihin henkilöihin sekä keskusteluihin ja ne voidaan tunnistaa myös muissa ympäristöissä kuin lehtiteksteissä.

Politiikan diskurssilla Marinista rakennetaan kuvaa politiikan ammattilaisena. Teksteissä, jotka käsittelevät tuoretta pääministeriä, on luonnollista käsitellä politiikkaan liittyviä aiheita ja teemoja. Kielellisesti politiikan diskurssi on Marinin kohdalla neutraali ja se rakentuu vahvasti Marinin arvomaailmaa ja toimintatapoja kuvaavien neutraalien sanavalintojen avulla. Lauseiden prosessityypeistä materiaallinen sekä relationaalinen prosessityyppi ovat tyypillisimmät tälle diskurssille. Tämä kertoo siitä, että Marin kuvataan tämän diskurssin piirissä tekojen sekä toimien tekijänä.

Iän diskurssilla korostetaan sitä tosiasiaa, että Marin oli valintahetkellään Suomen historian nuorin pääministeri ja sillä hetkellä myös maailman nuorin istuva pääministeri. Nämä ovat merkityksellisiä saavutuksia, joista luonnollisesti kirjoitettiin paljon niin lehtitekstejä kuin sosiaalisen median päivityksiä. Marinin ikä tuodaan kuitenkin esille myös sellaisissa yhteyksissä, joissa tekstien aiheena eivät ole nämä saavutukset. Marin saa usein määritteekseen sanan *nuori* tai *34-vuotias* sellaisessa yhteydessä, jossa hänen ikänsä ei muuten ole puheenaiheena. Lisäksi ikä liitetään diskurssin sisällä osaamiseen, ja tällä toistetaan yhteiskunnallista käsitystä siitä, että ikä tuo osaamista ja kokemusta, eikä näitä sen vuoksi voi vielä olla nuorilla ihmisillä. Marinin nousu pääministeriksi jo näin nuorena on tietysti merkittävä ja ihmeellinenkin asia, mutta uskon, että asian jatkuva kaiuttaminen mediassa vain korostaa tätä ihmeellisyyttä eikä ainakaan normalisoi asiaa. Kielen tasolla iän diskurssi rakentuu relationaalisten prosessien ja sanavalintojen avulla. Sanavalinnoista esiin nousevat erityisesti sana *nuori* sekä suhtautumista ilmaisevat adverbit ja partikkelit.

Naiseuden diskurssilla korostetaan Marinin sukupuolta ja sen merkityksellisyyttä, että Suomella on nyt naispuolinen pääministeri. Kuten iän diskurssinkin kohdalla, myös Marinin sukupuolta korostetaan paljon sellaisissakin yhteyksissä, joissa puheenaiheena ei ole hänen sukupuolensa. Naiseuden diskurssissa käytetty kieli on neutraalia tai positiivista, mikä on ehdottomasti hyvä asia. Se voi kuitenkin olla myös vastareaktio muualla mediassa nähdylle negatiivisille reaktioille. Tuomalla sukupuoli esiin positiivisessa valossa, voidaan olla varmoja, että kukaan ei ajattele suhtautumisen siihen olevan negatiivista. Sukupuolen toistuva esiin tuominen tuo esille sen, miten poikkeuksellisenä ja ihmeellisenä naispuolinen pääministeri nähdään vielä tänäkin päivänä. Se myös tekee näkyväksi sen, että vaikka Suomi onkin tasa-arvoasioissa nähty edelläkävijänä, on meilläkin vielä paljon matkaa ennen todellisen tasa-arvon saavuttamista. Nuori naispuolinen pääministeri on jo hyvä askel kohti tasa-arvoa, mutta vasta kun sukupuolta ei tarvitse lainkaan korostaa tai tuoda esiin, olemme saavuttaneet tasa-arvon. Kielellisesti nai-

seuden diskurssi rakentuu erityisesti sukupuoleen liittyvillä sanavalinnoilla, kuten *nainen*, sekä materiaalisilla ja relationaalisilla prosessityypeillä.

Iän ja naiseuden diskurssit esiintyvät Mariniin liittyvässä aineistossa todella tiiviisti yhdessä. Vaikka muualla yhteiskunnassa ikä ja sukupuoli eivät ole toisiinsa kytköksissä olevia asioita esiintyvät ne Mariniin liittyvässä aineistossa usein jopa samoissa lausekkeissa. Iän ja naiseuden diskurssien tiivis yhdessä esiintyminen rakentaa Marinista kuvan paitsi nuorena ja naisena myös nuorena naisena. Tämä yhdistää näiden kahden diskurssin kantamat merkitykset ja alleviivaa entistä enemmän nuoren naispuolisen pääministerin poikkeuksellisuutta.

Yksityishenkilön kuvaamisen diskurssilla kuvataan Marinin henkilökohtaisen elämän ihmissuhteita ja elämäntapoja. Tämän diskurssin avulla Marinin ja lukijan välille luodaan tuttavallisempaa suhdetta ja Marin esitetään ”ihan tavallisena ihmisenä”, jollaiseksi myös lukija oletetaan. Poliitikot nähdään usein kaukaisina ja sosiaalisessa hierarkiassa ylhäällä olevina henkilöinä, joten tämän diskurssin avulla Marina tuodaan tutummaksi ja lähemmäksi tavallista kansalaista. Huomionarvoista on kuitenkin se, ettei tätä diskurssia ole ollenkaan havaittavissa Stubbiin liittyvässä aineistossa, vaan ainoastaan Marina pyritään tämän diskurssin avulla tuomaan tutummaksi lehden lukijoille. Sama ilmiö on nähtävissä myös Andersonin, Diabahin ja hMensan (2011) tutkimuksessa, jonka aineistossa nimenomaan naispuolinen presidentti liitettiin vahvasti kodin ja perheen piiriin. Yhteiskunnassa on selvästi vallalla ajatus, jonka mukaan nainen on miestä tiiviimmin sidoksissa kotiinsa, vanhempiinsa ja lapsiinsa. Todellisuudessa tämä ero on koko ajan pienenemässä tasa-arvoistuvan yhteiskunnan ja esimerkiksi perhevapaiden tasaisemman jakautumisen ansiosta, mutta silti tämä ero elää vielä vahvasti niin ihmisten ajatusmaailmoissa kuin käyttämässämme kielessäkin. Yksityishenkilön korostamisen diskurssissa käytetään paljon relationaalista prosessiverbiä *on*, ja sen avulla kuvataan Marinin perhesuhteita, kotipaikkakuntaa ja lapsuutta. Myös näihin teemoihin liittyvät sanavalinnat ovat tärkeässä osassa diskurssin rakentumisessa.

Suosion diskurssilla kuvataan Marinin saamaa suosiota niin kotimaassa kuin kansainvälisissäkin medioissa. Korostamalla Marinin suosiota syntyy kuva, että myös lukija halutaan Marinin puolelle. Tämä tulkinta on linjassa Holmbergin (2004) tutkimustulosten kanssa. Niiden mukaan Helsingin Sanomille on tyypillistä, että se poliittisesta sitoutumattomuudestaan huolimatta antaa teksteillään tukensa sen hetkiselle pääministerille sekä pääministeripuolueelle. Kielen näkökulmasta suosion diskurssi rakentuu relationaalisten prosessiverbien ja sanavalintojen avulla. Sanavalinnoista näkyvimpiä ovat erityisesti sanat *suosikki* ja *tähti* sekä positiiviset adjektiivit ja niiden komparatiivi- ja superlatiivimuodot.

Mariniin liitetyissä diskursseissa kieli on lähes kauttaaltaan neutraalia yksittäisiä positiivisia tai muuten hieman värittyneitä sanavalintoja lukuun ottamatta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että näiden diskurssien esiin nouseminen sekä neutraaleiksi laskettavien sanojen, kuten *nainen*, *nuori* ja *äiti*, käyttäminen olisivat ilmiöinä neutraaleja. Se, että näiden asioiden neutraalikin esiin tuominen koetaan tarpeelliseksi, kertoo paljon kulttuuristamme ja yhteiskunnastamme. Johtoasemassa oleva nainen on edelleen poikkeus ja ihmeellinen ilmiö.

Sanna Marinista rakentuva mediakuva korostaa Marinia nuorena ja naisena. Hänet esittää politiikan saralla ammattitaitoisena ja kokeneena. Lisäksi häntä kuvataan tavallisena ihmisenä, johon on helppo samaistua, ja josta on helppo tykätä.

5.1.2 Alexander Stubbiin liitetyt diskurssit

Alexander Stubbiin liittyvässä aineistossa häneen liitetään kolme diskurssia, jotka ovat politiikan diskurssi, osaamisen ja kokemuksen diskurssi sekä epäsovinnaisuuden diskurssi. Myös nämä kolme diskurssia ovat kaikki yhteiskunnallisesti tunnistettavia ja paikannettavissa myös muista ympäristöistä kuin lehtiteksteistä.

Politiikan diskurssilla rakennetaan myös Stubbiin liittyvässä aineistossa kuvaa hänestä politiikan ammattilaisena. Sen avulla kuvataan Stubbin arvoja ja toimintaa, mutta kuvauksen sävy on Mariniin verrattuna kriittisempää ja paikoin jopa negatiivista. Vaikka politiikan diskurssi on Stubbiin liitetyistä diskursseista neutraalein, on jo senkin sisällä nähtävissä huomattava ero Mariniin liittyvän aineiston politiikan diskurssiin. Tämä voi johtua osin Stubbin pidemmästä urasta julkisuudessa ja osin hänen sukupuolestaan. Miehistä on totuttu kirjoittamaan politiikan diskurssin sisällä kautta aikojen, joten tietynlainen varovaisuus on jäänyt pois kielen käytöstä. Diskurssia rakentavat kielelliset valinnat ovat sanatasolla vastaavia kuin Mariniin liitetyissä teksteissä, mutta prosessityypit ovat tasaisemmin edustettuina Stubbin aineistossa. Hieman muita prosessityyppejä enemmän käytetty on relationaalinen prosessityyppi.

Osaamisen ja kokemuksen diskurssilla kuvataan Stubbia toisaalta monen asian osaajana, mutta toisaalta kokemattomana useissa muissa asioissa. Diskurssin sisällä rakentuu siis vahva vastakkainasettelu osaamisen ja osaamattomuuden sekä kokemuksen ja kokemattomuuden välille. Tämän diskurssin sisällä kuvataan myös Stubbia hänen poliittisen uransa ulkopuolella. Kielellisesti osaamisen ja kokemuksen diskurssi näyttäytyy osin positiivisena ja osin negatiivisävytteisenä. Prosessityypeistä edustetuin on materiaaliset prosessit, sillä niiden avulla

voidaan kuvata Stubbin toimintaa. Myös sanatason valinnat rakentavat diskurssia, sillä niiden avulla voidaan nimetä taitoja ja kykyjä.

Epäsovinnaisuuden diskurssilla rakennetaan kuvaa poikkeuksellisesta ja normeja sekä odotuksia rikkovasta Stubbista. Diskurssin avulla kritisoidaan Stubbin toimintaa, mutta toisaalta myös nostetaan tekstien viihteellistä arvoa. Osassa teksteistä Stubbin epätavalliset toimintatavat esitetään neutraalisti mutta kriittisesti. Osassa teksteistä puolestaan Stubbin epätyypillisellä toiminnalla vitsaillaan ja toiminnan odottamattomuutta korostetaan värikkäillä sanavalinnoilla. Tällainen diskurssi on tyypillisempää esimerkiksi ”kevyemmässä” viihdeuutisoinnissa. Onkin huomiota herättävää, että korkeassa ja arvostetussa poliittisessa virassa olevasta henkilöstä käytetään tällaista kieltä. Olisi erikoista, jos esimerkiksi tasavallan presidentistä puhuttaisiin vastaavalla tavalla. Epäsovinnaisuuden diskurssin vahva esiin nouseminen voikin siis kertoa Stubbin tuttuuden ja persoonan heijastumisen lisäksi myös yhteiskuntamme arvohierarkian muutoksista. Vaikka pääministeri käyttää korkeaa poliittista valtaa, ei häntä enää nosteta korkealle jalustalle, vaan häneen saatetaan suhtautua kuin keneen tahansa julkisuudenhenkilöön.

Tutkimukseni aineistossa Alexander Stubbista luodaan kuva persoonallisena moniosajana, jolla on paljon kokemusta politiikassa ja muualla työelämässä. Hänen normeista poikkeavan toimintansa kuvataan herättävän välillä hämmennystä.

5.1.3 Vertailun tulokset ja sukupuolen vaikutus niihin

Ainoana selkeänä yhtäläisyytenä Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin liitettyjen diskurssien välillä on politiikan diskurssin esiintyminen laajimpana diskurssina molempiin liittyvissä aineistoissa. Tämä jaettu diskurssi kuitenkin esiintyy Mariniin ja Stubbiin liittyvissä aineistoissa eri tavoilla. Muut heihin liitetyt diskurssit ja niiden sisällä käytetyt kielelliset keinot eroavat toisistaan vielä huomattavammin. Tästä voidaan päätellä, että medialla ei ole yhtä vakiintunutta diskurssijärjestystä, jonka mukaisesti poliitikoista puhutaan, vaan käytettyyn kieleen ja rakennettuihin diskursseihin ja representaatioihin vaikuttaa suuresti se, kuka poliitikko on kyseessä. Toisaalta tämä voi myös olla merkki mediateksteissä ilmenevän diskurssijärjestyksen muutoksesta (Fairclough 1995: 78).

Stubbin ikää tai sukupuolta ei mainita häneen liittyvässä osassa aineistoa. Marini puolestaan lähestytään toistuvasti juuri näistä ominaisuuksista käsin. Tämä kertoo osin sen merkittävyydestä ja tärkeydestä, että Marin on Suomen kaikkien aikojen nuorin sekä kolmas naispuo-

linen pääministeri. Toisaalta tämä kuitenkin heijastelee sitä, miten erikoista ja uutta Suomenkin tasa-arvokehityksessä on se, että nuori nainen voi olla korkeinta poliittista valtaa kantavassa asemassa. Lisäksi Marinin sukupuolen korostaminen läpi koko aineiston ja Stubbin sukupuolen mainitsemattomuus ovat osoitus siitä, että myös kielen tasolla mies nähdään oletettuna sukupuolena ja nainen erikseen esiin merkittävänä, poikkeavana ominaisuutena (Engelberg 2010: 167).

Stubbiin liittyvässä osassa aineistoa kieli on varioivampaa ja suhtautuminen kriittisempää kuin Mariniin liittyvässä osassa aineistoa. Tämä toistuu läpi kaikkien esiin nousseiden diskursioiden. Marin esitetään negatiivisessa valossa ainoastaan kahdessa sellaisessa osassa aineistoa, joissa referoidaan joko Viron silloisen pääministerin Mart Helmen oletettuja ajatuksia tai sosiaalidemokraattisen puoleen edustajien äänestyskäyttäytymistä. Stubbin kohdalla puolestaan kritiikkiä annetaan niin implisiittisesti kielellisten valintojen avulla kuin suorasanaisesti. Stubville ja Stubbin kanssa myös nauretaan ja vitsaillaan. Tähän yleiseen eroon kielenkäyttötavoissa vaikuttaa mitä todennäköisimmin se, että Stubbin mediakuva on ollut värikäs ja monitahoinen jo ennen pääministeriksi valintaa. Hän on ollut medialle tuttu entuudestaan jo kauan ennen pääministeriksi nimitystä, joten totuttua tapaa puhua hänestä on varmasti ollut luontevaa jatkaa. Stubbin oma toiminta julkisuudessa, huumorin viljely ja aktiivisuus sosiaalisessa mediassa tekevät hänen kanssaan vitsailusta ja hänen kritisoinnistaan matalamman kynnyksen toimintaa. Marin puolestaan oli pääministeriksi tultuaan vielä melko tuore kasvo ja nimi suomalaisessa mediassa, joten häneen saatettiin sen vuoksi suhtautua varovaisemmin.

Stubbin tuttuus ja Marinin uutuus ovat luultavasti taustavaikuttimina myös sille, että Marinia pyritään selvästi tuomaan lähemmäs lukijaa ja ”tavallista kansalaista” yksityishenkilön kuvaamisen sekä suosion diskursioiden avulla. Puolestaan Stubbin taustaa ei juurikaan esitellä eikä lukijaa yritetä saada hänen puolelleen kuvaamalla hänen suosittuuttaan.

Nämä erot Mariniin ja Stubbiin liitettyissä diskursseissa heijastelevat myös yhteiskunnassa rakentunutta eroa mies- ja naissukupuolen välillä. Stubbin tuttuuden lisäksi myös hänen sukupuolensa on tuttu politiikan viitekehityksessä. Miehistä on totuttu puhumaan politiikan saralla ja kaikki politiikan sekä kielenkin ilmiöt on miessukupuolisten yhteydessä niin sanotusti jo nähty. Kuten tämän tutkimuksen aikana on useaan kertaan todettu, on nainen politiikan johdopaikoilla vielä tuore ilmiö. Onkin siis jossain määrin luonnollista, että median ja yhteiskunnan puhettavat hakevat vielä omia uomiaan. Herää kuitenkin kysymys siitä, miksi naispoliitikoista ei voitaisi käyttää samanlaista kieltä ja samoja diskursseja kuin miespoliitikoista?

5.2 Tulosten suhde aiempaan tutkimukseen

Kuten totesin luvussa 1.2, tutkimukseni kaltaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty, joten saamani tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia esittelemäni aiemman tutkimuksen kanssa. Tarkastellen tässä alaluvussa kuitenkin saamieni tulosten yhteensopivuutta aiempien tutkimustulosten kanssa.

Kupiainen (2019) on tarkastellut asiantuntijuuden ja osaamisen rakentumista suhteessa sukupuoleen. Hänen tulostensa mukaan sukupuoli esitetään merkityksettömänä suhteessa osaamiseen. Hän myös toteaa, että häivyttämällä sukupuolen merkitystä itseasiassa vain vahvistetaan vanhoja sukupuolittuneita käsityksiä. (Kupiainen 2019.) Omassa tutkimuksessani Marinin kohdalla korostetaan hänen sukupuoltaan paljon. Kielellisesti korostaminen tehdään neutraaleilla sanavalinnoilla eikä sukupuolta yhdistetä osaamisen kanssa. Sukupuoli kuitenkin selvästi nähdään merkityksellisenä asiana.

Kaivosaaari (2017) on tutkinut väitöskirjassaan naishiihtäjiin liitettyjä diskursseja Urheilulehden teksteissä. Hänen tulostensa mukaan viime vuosikymmenien aikana naisten menestymistä urheilussa ei ole pidetty enää yllättävänä tai huonona asiana, mutta heidän sukupuoltaan on silti korostettu teksteissä. (Kaivosaaari 2017.) Nämä havainnot ovat enemmän samansuuntaisia omassa tutkimuksessani tekemieni havaintojen kanssa. Naissukupuoli siis tuodaan korostetusti esille, vaikka sitä ei esitetäkään negatiiviseen sävyyn.

Holmberg (2004) on tarkastellut tutkimuksessaan sanomalehtien esittämiä representaatioita yhteiskunnallisista toimijoista. Hänen tulostensa mukaan sanomalehtitekstit ovat viime vuosikymmeninä muuttuneet vähemmän kantaottaviksi ja poliittisiksi. Hän myös nimeää Helsingin Sanomien tyypilliseksi piirteeksi sen, että siinä julkaistuissa teksteissä usein pääministeri ja pääministeripuolue saavat helläkätisempää kohtelua kuin muut puolueet. (Holmberg 2004.) Nämä molemmat havainnot näyttäytyvät omassa tutkimuksessani erityisesti Sanna Marinia koskevassa osassa aineistoa. Kuten todettua, hänestä luotu kuva on lähes täysin neutraali ja positiivissävytteinen. Teksteissä selvästi halutaan lukija Marinin puolelle.

Andersonin, Diabahin ja hMensan (2011) tutkimuksessa on vertailtu Liberian ensimmäisen naispresidentin ja hänen miespuolisen opponenttinsa mediakuvia. Naispresidenttiä kuvattiin hänen perhesuhteidensa, ulkonäkönsä, ikänsä ja osaamattomuuden kautta. Miesopponenttia puolestaan kuvattiin oletetun osaamisen, urheilullisuuden ja varakkuuden kautta ja hänen ikäänsä tai perhetaustaansa ei kommentoitu. (Anderson ym. 2011.) Omassa tutkimuksessani Marinin ja Stubbin diskurssien erot eivät olleet yhtä radikaaleja kuin Andersonin, Diabahin ja

hMensan tutkimuksessa, mutta yhtenäisiä piirteitä on havaittavissa. Myös Marinin kohdalla kuvataan hänen perhetaustansa ja hänen ikäänsä korostetaan, kun taas Stubbin kohdalla näitä asioita ei mainita lainkaan.

5.3 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimukseni aineisto on etenkin ajallisesti suppea, ja sen vuoksi tutkimustulosten pohjalta ei ole mahdollista tai järkevää tehdä kovin laajoja yleistyksiä. Pro gradu -tutkielman kokoisessa tutkimuksessa aineiston ajallinen tai määrällinen kasvattaminen ei olisi ollut mahdollista. Tutkimuksen tulokset antavat kuitenkin vähintään suuntaa antavan kuvan siitä, millaisten diskursioiden avulla Marinin ja Stubbin mediakuvaa rakennettiin Helsingin Sanomissa niinä aikoina kun heidät oli valittu Suomen pääministereiksi. Aineiston rajaus juuri näihin ajan jaksoihin tarjoaa mahdollisuuden vertailla tuloksia luotettavasti. Huomionarvoista on se, että alle kuukauden ajan jaksolta kerätyt aineistot näyttävät vain pienen murto-osan kaikesta siitä puheen ja diskursioiden määrästä, joita molempiin liitetään. Kuten aiemmin mainitsin, Stubb oli ollut paljon esillä suomalaisessa mediassa jo ennen pääministeriksi nimitystään, ja on jatkanut mediahuomion saamista vielä pääministerikautensa päättymisen jälkeen.

Tutkimustulosteni mukaan Marinaa ei kritisoitu käytännössä lainkaan häntä koskevassa osassa aineistoa. Jokainen viimeisen vuoden aikana mediaa seurannut suomalainen tietää, että tänä päivänä hän on saanut osakseen paljonkin kritiikkiä ja negatiivista kommentointia myös sanomalehtimediaa. Toimivan ja luotettavan median tehtävä onkin esittää myös kriittisiä näkökulmia erityisesti poliitikoista ja poliittisista päätöksistä. Huomioni kiinnitti analyysiprosessin aikana kuitenkin se, miten Marinaa käsiteltiin Helsingin Sanomissa selvästi ”varovaisemmin” hänen pääministerikautensa alussa, kun taas Stubbin kritisointi aloitettiin jo ennen virallista nimityspäivää.

Teoreettisena viitekehyksenäni toimi kriittinen diskurssintutkimus, systeemifunktionaalinen kieliteoria sekä sukupuolentutkimus. Tavoitteenani oli selvittää, millaisia diskursseja Sanna Mariniin ja Alexander Stubbiin liitettiin Helsingin Sanomissa silloin, kun heidät valittiin Suomen pääministereiksi. Lisäksi halusin tarkastella näiden diskurssien kielellistä rakentamista, verrata Mariniin ja Stubbiin liitettyjä diskursseja keskenään sekä arvioida sukupuolen vaikutusta havaitsemiini yhtäläisyyksin ja eroihin. Koen näiden kaikkien kolmen teoriavallinnan olleen onnistuneita suhteessa tutkimuskysymyksiini. Analyysimetodinä käytin systeemifunktionaalista kieliteoriaa ja erityisesti sen ideationaalista ja interpersoonaista metafunktiota.

Nämä metafunktiot toimivat mielestäni hyvin analyysimetodina ja niiden tarjoamat käsitteet auttoivat diskurssien kielellisessä jäsentelyssä.

Tutkimukseni antaa tärkeää tietoa siitä, millaisilla tavoilla politikoista puhutaan suomalaisessa mediassa. Vaikka Suomi nähdään usein tasa-arvoisena valtiona, on Sanna Marin kuitenkin vasta kolmas naispuolinen pääministerimme. Tässä tutkimuksessa esiin nousseet diskurssit myös näyttävät sen, että korkeassa asemassa olevaa naista ei vielä nähdä tavallisena ilmiönä.

Vaikka tutkimukseni aineisto on suppea ja sen vuoksi tulokset eivät ole kovin laajalle yleistettävissä, toivon, että tutkimukseni herättää ajatuksia ja ohjaa lukijaa kiinnittämään huomiota sukupuolirooleihin ja sukupuolittuneisiin käytänteisiin myös tutkimukseni ulkopuolella. Rossin (2010) mukaan sukupuoliroolit rakentuvat, kun miehet ja naiset toistavat sukupuolittuneita tekoja. Tämän vuoksi sukupuoliroolit voivat muuttua ainoastaan, jos toiston kohteet muuttuvat. (Rossi 2010: 26–27.) Myös median esittämät kuvat ja kuvaukset ovat osa tätä sukupuolirooleja rakentavaa toistojen sarjaa. Jotta toiston kohteet voivat muuttua, tarvitaan lisää *lasi-kattoja rikkovia esimerkkinaisia*, rohkeita miehiä ja sukupuolirooleja kriittisesti tarkastelevia medioita ja tutkimuksia.

Tutkimus olisi mielenkiintoista toistaa laajemmalla aineistolla. Aineisto voisi ajallisesti koskea esimerkiksi Marinin ja Stubbin koko pääministerikausia. Mielenkiintoista olisi myös vertailla eri medioissa esiin nousevia diskursseja ja Marinin ja Stubbin omien sosiaalisen median kanavien, kuten Twitter- ja Instagram-tilien, vaikutuksia perinteisten medioiden tuottamiin sisältöihin.

Jatkotutkimusta olisi mielenkiintoista tehdä myös tämänhetkisen pandemiatilanteen näkökulmasta. Olisi kiinnostavaa tarkastella, miten Sanna Marinista, koko hallituksesta ja heidän tekemistään päätöksistä uutisoidaan ja kommentoidaan mediassa. Perinteisten mediatekstien lisäksi voisi olla mielenkiintoista tarkastella esimerkiksi uutissivustojen kommenttikenttiä, joissa ihmiset voivat nimimerkkien takaa kommentoida Mariniin ja hallitukseen liittyviä uutisia.

LÄHTEET

- Anderson, Jemima Asabea; Diabah, Grace & hMensa, Patience Afrakoma 2011: Powerful women in powerless language – Media misrepresentation of African women in politics (the case of Liberia). – *Journal of Pragmatics* 43 (2011) s. 2509–2518.
- Eduskunta 2021: <https://www.eduskunta.fi/FI/Sivut/default.aspx> 29.3.2021
- Engelberg, Mila 2010: Kielten sukupuolet. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. s. 167–169. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- 1995: *Critical discourse analysis – the critical study of language*. Lontoo: Longman Group.
- 1997: *Miten media puhuu*. suom. Blom, Virpi & Hazard, Kaarina. Tampere: Vastapaino.
- Gee, James Paul 1999: *An Introduction to Discourse Analysis – Theory and Method*. Kolmas painos. New York: Routledge.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, Christian M.I.M. 2014: *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. 4th edition. New York: Routledge.
- Halliday, M. A. K. 1973: *Explorations in the Functions of Language*. Lontoo: Edward Arnold.
- 1978: *Language as social semiotic – The social interpretation of language and meaning*. Lontoo: Edward Arnold.
- 2009: Methods – techniques – problems. – M. A. K. Halliday & Jonathan Webster (toim.), *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*. s. 59–86. Lontoo & New York: Continuum International Publishing Group.
- Heikkinen, Vesa 2012a: Diskurssi. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. s. 94–99. Tallinna: Gaudeamus.
- 2012b: Konteksti – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä, & Mikko Lounela (toim.), *Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. s. 88–93. Tallinna: Gaudeamus.
- Helsingin Sanomat 2020: *Helsingin Sanomien periaatelinja*. – <https://www.hs.fi/info/art-2000006390609.html> 5.10.2020.
- Holmberg, Jukka 2004: *Etusivun politiikkaa – Yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehti uutisissa 1987–2003*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Juvonen, Tuula 2016: Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta. – Marita Husso & Risto Heiskala (toim.), *Sukupuolikäsymys*. Helsinki: Gaudeamus.
- Juvonen, Tuula; Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija 2010: Kuinka sukupuolta voi tutkia. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. s. 9–17. Tampere: Vastapaino.
- Kaivosaaari, Annu 2017: ”Lempeä Lyydia” – ”Voimakas Björger” – Naishiihtäjien representoinnin muutokset *Urheilulehden teksteissä vuosina 1905–2010*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta.
- Kantola, Johanna 2010: Sukupuoli ja valta. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. s. 78–87. Tampere: Vastapaino.
- KMT = Kansallinen mediatutkimus 2019: *KMT 2019 Lukijamäärät ja kokonaistavoittavuudet*. – <https://mediauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/03/Lukijamaarat2019.pdf> 5.10.2020.
- Korvajärvi, Päivi 2010: Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. s. 183–196. Tampere: Vastapaino.
- Kupiainen, Mari 2019: *Osaamisen sukupuoli – Miten asiantuntijuus rakentuu sukupuolta ja osaamista koskevissa diskursseissa*. Väitöskirja. Turun yliopiston humanistinen tiedekunta.
- Kuusipalo, Jaana 2011: *Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Kuutti, Heikki 2012: *Mediasanasto*. Jyväskylä: Media Doc Oy.
- Luukka, Minna-Riitta 2000: Näkökulma luo kohteen: Diskurssitutkimuksen taustaoletukset. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö*. s. 133–160. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- 2002: M.A.K. Halliday ja systeemisen-funktionaalinen kielitiede. Hannale Dufva & Mika Lähteenmäki (toim.), *Kielentutkimuksen klassikoita*. s. 89–123. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Matikainen, Piia 2012: *Naisten mies. – Mieheyden diskursiivinen rakentuminen Me Naiset -lehden henkilökuvissa*. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Paasonen, Susanna 2010: Sukupuoli ja representaatio. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. s. 39–48. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari 2000: Kriittinen diskurssitutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö*. s. 191–217. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Repo, Siina 2010: ”Olivat tytöt kuulemma tehneet aikamoisia päätöksiä yhdessä” – *Naisjohtajien representaatiot Suomen Kuvalehden henkilöhaastatteluissa vuosina 1970–2010*. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Rossi, Leena-Maija 2010: Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. s. 21–38. Tampere: Vastapaino.
- Salminen, Heidi 2015: *Erytystä naiseutta, normatiivista mieheyttä? Poliittikan journalismin sukupuolittuminen Ylen Vaaligallerian vaalitenttivideoissa eduskuntavaaleissa 2015*. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto
- Shore, Susanna 2012a: Kieli, kielenkäyttö ja kielenkäytön lajit systeemis-funktionaalisessa teoriassa. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. s. 131–157. Tallinna: Gaudeamus.
- 2012b: Systeemis-funktionaalinen teoria tekstien tutkimisessa. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. s. 158–185. Tallinna: Gaudeamus.
- 2020: *Lauseita ja vesinokkaeläimiä. – Perinteisestä funktionaaliseen lauseoppiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Stranius, Susanna 2018: *Donald Trumpin julkisuuskuva suomalaisessa mediassa Yhdysvaltain presidentinvaalien 2016 jälkeisessä uutisoinnissa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- TENK 2012 = Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa. – <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf> 27.3.2021.
- TENK 2009 = Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009: Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. – <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf> 27.3.2021.
- THL 2021 = Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: *Sukupuoli ja politiikan johtopaikat*. <https://thl.fi/fi/web/sukupuol-ten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/valta-ja-paatoksenteko/sukupuoli-ja-politiikan-johtopaikat> 29.3.2021
- Valtioneuvosto 2021. – <https://valtioneuvosto.fi/etusivu> 29.3.2021
- VISK = Hakulinen, Auli; Vilkuna, Maria; Korhonen, Riitta; Koivisto, Vesa; Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk> 28.1.2021.

LIITE

Liite 1

Aineistolähteet.

- HS 1 = Sanna Marin saa Sdp:n sisäisessä kisassa etumatkaa ministerikokemuksesta. – *Helsingin Sanomat* 5.12.2019
- HS 2 = Rautio, Yrjö 2019: Rinteen lähtö on parasta, mitä Sdp:lle on tapahtunut toukokuun 2014 jälkeen. – *Helsingin Sanomat* 6.12.2019
- HS 3 = Uusi pääministeri istuu valmiiksi katettuun pöytään. – *Helsingin Sanomat* 8.12.2019
- HS 4 = Hiilamo, Elli-Alina; Sutinen, Teija & Nalbantoglu, Minna 2019: Sanna Marin on jämäkkä punavihreä Tampereelta. – *Helsingin Sanomat* 8.12.2019
- HS 5 = Junkkari, Marko 2019: Sdp nostaa pääministeriksi puolueen kirkkaimman tähden, joka muuttaa hallituksen tapoja mutta tuskin politiikan sisältöä. – *Helsingin Sanomat* 8.12.2019
- HS 6 = Ubaud, Anu 2019: Kommentti: ”Asiat ratkaisevat”, korostaa Sanna Marin – mutta hänen valintansa näytti, miten paljon merkitystä on pääministerin sukupuolella ja iällä. – *Helsingin Sanomat* 9.12.2019
- HS 7 = Hallituspohja tarvitsi uuden aloituksen, joten Sanna Marinin hallituksen kannattaa hyödyntää nyt tarjoutunut tilaisuus. – *Helsingin Sanomat* 9.12.2019
- HS 8 = Vihavainen, Suvi 2019: Tutkijat arvioivat, mitä Sanna Marinin nousu pääministeriksi tarkoittaa Sdp:lle. – *Helsingin Sanomat* 10.12.2019
- HS 9 = Muhonen, Teemu 2019: HS-analyysi: Kulmunin vaatimukset ajoivat vasemmistolaisen Sanna Marinin heti ahtaaseen rakoon. – *Helsingin Sanomat* 10.12.2019
- HS 10 = Junkkari, Marko 2019: Sdp:n ranneläinen ja urpilaislainen kuppikunta ovat olleet vuosia kaikesta eri mieltä – sunnutaina ne ilmeisesti kuitenkin löysivät toisensa. – *Helsingin Sanomat* 10.12.2019
- HS 11 = Savolainen, Jaana 2019: Poliitikkojen pitäisi tehdä tekoja, jotka lisäävät kansalaisten luottamusta. – *Helsingin Sanomat* 12.12.2019
- HS 12 = Akkanen, Juha 2019: Marinin noususta pääministeriksi voi seurata tulitauko Sdp:n sisäiseen sotaan. – *Helsingin Sanomat* 12.12.2019
- HS 13 = Junkkari, Marko 2019: Marinin pääministeripaikka ratkesi viime hetkillä, kun Paatero ja Kiuru saapuivat kokoukseen – ja operaation taustalla hääräsi Antti Rinne. – *Helsingin Sanomat* 12.12.2019
- HS 14 = Saarikoski, Laura 2019: Mikä yhdistää Marina ja Kulmunia ja pitää uuden punamullan kasassa? – *Helsingin Sanomat* 13.12.2019
- HS 15 = Kauhanen, Anna-Liina 2019: Sanna Marinin hallituksesta tuli kansainvälinen somehitti, mutta Saksassa tasa-arvoa pitää yhä luoda laeilla ja kiintiöillä. – *Helsingin Sanomat* 14.12.2019
- HS 16 = Junkkari, Marko 2019: Sanna Marinin saama huomio teki hänestä politiikan supertähden – mutta auttaako metallifunk pelastamaan Sdp:n? – *Helsingin Sanomat* 15.12.2019
- HS 17 = Onali, Alma 2019: HS-analyysi: Suomen pääministeri edustaa sitä, mitä Viron sisäministerin oikeistopopulistinen puolue vastustaa – Ekren ministerin eroa vaatii jo presidenttikin. – *Helsingin Sanomat* 16.12.2019
- HS 18 = Vuorio, Juha 2019: Pääministeri Sanna Marin kannattaa Tampereen Ilvestä, ja se on Suomen kannalta hyvä merkki. – *Helsingin Sanomat* 17.12.2019

- HS 19 = Junkkari, Marko 2019: ”Eikö teitä hävetä”, kysyi Sanna Marin kokoomukselta – mutta oliko kysymys itse asiassa kohdistettu hallituskumppani keskustalle? – *Helsingin Sanomat* 18.12.2019
- HS 20 = Kalliokoski, Matti 2019: Poliitiikan sukupolvi on yli sata kvartaalia. – *Helsingin Sanomat* 19.12.2019
- HS 21 = Hallitusneuvotteluiden kariutuminen olisi puolueille tuhoisaa. – *Helsingin Sanomat* 18.6.2014
- HS 22 = Junkkari, Marko 2014: Stubb tekee kaikkensa latistaakseen odotuksia. – *Helsingin Sanomat* 18.6.2014
- HS 23 = Pullinen, Jussi 2014: Netin öykkäritkin saavat Stubbista oivan johtajan. – *Helsingin Sanomat* 18.6.2014
- HS 24 = Junkkari, Marko 2014: Neljä vuotta murmelina. – *Helsingin Sanomat* 19.6.2014
- HS 25 = Nieminen, Martta 2014: Stubb ehtii twiittaamaan kesken hallitusneuvotteluiden. – *Helsingin Sanomat* 19.6.2014
- HS 26 = Roppola, Juha 2014: Kumpi oli kovempi veturi, Stubb vai Rinne? – *Helsingin Sanomat* 20.6.2014
- HS 27 = Peltomäki, Tuomas & Roppola, Juha 2014: HS analysoi Stubbin eduskuntapuheet: Ei kotimaan asioita eikä ”kolmea pointtia”. – *Helsingin Sanomat* 22.6.2014
- HS 28 = Elonen, Piia 2014: Stubbin ministerivalinnoissa monta yllätystä – onko ministeriruletissa järkeä? – *Helsingin Sanomat* 23.6.2014
- HS 29 = Kärkiehdokkaat tylsistyttävät EU:ta. – *Helsingin Sanomat* 25.6.2014
- HS 30 = Elonen, Piia 2014: Minkä Katainen säästi, sen Stubb törsäsi. – *Helsingin Sanomat* 25.6.2014
- HS 31 = Räikkä, Jyrki 2014: Stubb osaa brändäämisen, mutta navanalushuumori on jo nuupahtanut. – *Helsingin Sanomat* 25.6.2014
- HS 32 = Räikkä, Jyrki 2014: Avioliittolain muuttamista vastustava poliisi riisui pinkit sukkansa. – *Helsingin Sanomat* 25.6.2014
- HS 33 = Kesätauko tietää taktiikoiden hiomista. – *Helsingin Sanomat* 26.6.2014
- HS 34 = Nieminen, Martta 2014: Moni asia jäi levälleen hallitusneuvotteluissa – elokuun budjettiriihestä tulee myrskyisiä. – *Helsingin Sanomat* 26.6.2014
- HS 35 = Rautio, Yrjö 2014: Stubb on tuulella käyvä poliitikko. – *Helsingin Sanomat* 27.6.2014
- HS 36 = Vasama, Tanja 2014: Stubbin sillanrakennus tuskin tyydyttää brittejä. – *Helsingin Sanomat* 27.6.2014
- HS 37 = Kähkönen, Virve 2014: Frau Merkel sai tarpeekseen. – *Helsingin Sanomat* 28.6.2014
- HS 38 = Nieminen, Martta 2014: Rinne ja Stubb uskalsivat ottaa kantaa seksuaalivähemmistöjen syrjintään. – *Helsingin Sanomat* 30.6.2014
- HS 39 = Elonen, Piia 2014: Avioliitosta tuli perustuslakikysymys. – *Helsingin Sanomat* 1.7.2014
- HS 40 = Räikkä, Jyrki 2014: Hallituksen latteuksista voidaan maksaa kova hinta. – *Helsingin Sanomat* 6.7.2014